

דברי הכנסת

כנס מיוחד

הישיבה השלוש-מאות-ושלושים-ושש של הכנסת השלוש-עשרה

יום שלישי, ט' באייר התשנ"ה (9 במאי 1995)

ירושלים, הכנסת, שעה 12:01

תוכן העניינים

ברכת יושב-ראש הכנסת לרגל חג הקורבן
פינוי בסיסי צה"ל והפקרת הביטחון של תושבי מדינת ישראל
התוכנית לפינוי בסיסי צה"ל בשטחים והאצת תהליך השלום
פינוי בסיסי צה"ל ביש"ע והדאגה לביטחון תושבי מדינת ישראל
הסכנות לשלמות ירושלים וריבונות ישראל עליה
חיזוקה המדיני, הכלכלי והחברתי של ירושלים
הפער בין עמדות ממשלת ישראל
לבין התחייבויות מפלגת העבודה לבוחריה בנושא רמת-הגולן
השיחות עם הסורים והמשך תהליך השלום
עתיד רמת-הגולן ושיחות רבין-קלינטון
דברי ברכה של היושבת-ראש למזכיר המדינה של ג'ורג'יה
הישגי מדינת ישראל ב-47 שנות קיומה
רצח עם ברואנדה
החלטת נגיד בנק ישראל בנושא הריבית במשק וההתפתחויות הצפויות במשק
המלצות לאכיפת החוק ולשיפוט המתדיישים ביש"ע בבתי-דין צבאיים
התבטאות סגן שר החינוך בדבר תיקון ההמנון
התעללות בחיילים בטקס העלאה בדרגה
לקחים מהפיגוע באוקלהומה סיטי
לקחים בעקבות הפיגוע הרצחני באוקלהומה סיטי

ברכת יושב-ראש הכנסת לרגל חג הקורבן

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אני פותח כנס מיוחד של הכנסת – יום שלישי, ט' באייר התשנ"ה, 9 במאי 1995.

קריאה:

בוקר טוב.

היו"ר ש' וייס:

בוקר טוב, ברוכים השבים מהפגרה החלקית שלנו.

אנחנו בוודאי נייחד את היום לנושא המרכזי שמעסיק את העולם ואותנו – מלאות 50 שנה למיגור גרמניה הנאצית. לעניין זה נקיים טקס מטעם הכנסת הערב בשעה 18:15. מכיוון שמספרם של האורחים הרצויים מאוד במשכננו רב, נקיים את הטקס הזה ברחבה. אני גם מזמין את חברי הכנסת, כמובן – זה טקס שלנו – ואני גם ממליץ שתתלבשו היטב, כי תהיה שם צינה. אני מקווה שיהיה חום בלב.

חברי הכנסת, לרגל חג הקורבן, ברצוני, בשם הכנסת ובשמי, לשגר ברכה לבבית חמה לאזרחי ישראל המוסלמים והדרוזים, לראשי הרשויות המקומיות במקומות שהם מתגוררים בהם ולעמיתינו חברי הכנסת המוסלמים והדרוזים.

מאז ימי יצחק וישמעאל קשורים גורלות שני העמים זה בזה בקשר אמיץ. קווים דומים יש גם בין שתי הדתות, וכפי שחגגנו לא מכבר את חג הפסח היהודי, חוגג היום האסלאם את חגו הקדוש, חג הקורבן.

בית זה הוא בית-הנבחרים של כלל אזרחי ישראל – היהודים, המוסלמים, הדרוזים, בני כל הדתות האחרות והעדות השונות, ובהן, כמובן, גם העדה הצ'רקסית. בכבוד רב ובברכה מקרב לב נברך את המוסלמים והדרוזים כאן בארצנו ובכל מקום בעולם.

היחסים בינינו לבין המוסלמים, לאורך ההיסטוריה, היו בדרך כלל יחסים של קרבה. לא פעם נקלענו לחיכוך, אבל ברצף היסטורי, כשהעם היהודי עושה את חשבון הנפש שלו, היתה בינינו קרבה רבה תקופות ארוכות. ואולי זה הזמן – ודאי שזה הזמן – להדגיש עובדה זו בצד הברכה החמה שלנו.

חתמנו על שני הסכמי שלום עם מדינות ערב. נעשים מאמצים ניכרים, תוך חילוקי דעות, לקדם את תהליך השלום, וכאשר יבוא השלום וישכון במקומותינו יוכלו היהודים והמוסלמים לחדש את ימי הזהר של יחסי האחוה ששררו ביניהם בפרקי היסטוריה לא קצרים.

אני מסכם: ברכה חמה בשם כולכם, הבית כולו, לאזרחי ישראל המוסלמים ביום חגם החשוב, חג הקרבן.

פינוי בסיסי צה"ל והפקרת הביטחון של תושבי מדינת ישראל

היו"ר ש' וייס:

ונעבור לסדר-היום שלנו. יש לנו סדר-יום ארוך מאוד, אני לא רציתי לדחות דברים, אשר על כן אני פונה לכל חברי הכנסת לרסן את עצמם מבחינת זמן הדיבור, כמובן גם לשרים. הזמן התקנוני הוא עשר דקות לדובר ועשר דקות לשר המסכם; אם יש יותר משני נושאים – 15 דקות. אני פונה לכל חברי הכנסת לרסן את עצמם לשבע-שמונה דקות כדי שנספיק את סדר-היום העמוס שלנו, והשרים יעשו בוודאי אותו הדבר.

אני מזמין עכשיו את חבר הכנסת זאב בנימין בגין להביא לפנינו הצעה: פינוי בסיסי צה"ל והפקרת הביטחון של תושבי מדינת ישראל. בבקשה, חבר הכנסת בגין.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, כבוד השר שחל, המשיב בשם הממשלה, לפני שנה בדיוק, ב-4 במאי 1994, בקהיר, הכריז ראש הממשלה ושר הביטחון של מדינת ישראל, מר יצחק רבין: "בסמטאות ח'אן-יונס ובחצוצות רמת-גן, בכירות חדרה, ברפיח ובעפולה, נולדת הבוקר מציאות חדשה. מאה שנים של סכסוך פלשתיני-ישראלי באות אל קיצן". זה היה בטקס החתימה על הסכם קהיר, שהוא התולדה הישירה של הסכם אוסלו, ואני שומע מדי פעם בפעם חברי מפלגת העבודה, ובייחוד את חברי ועמיתי יושב-ראש ועדת החוץ והביטחון, חבר הכנסת אורי אור, המסביר לציבור, שהסכם אוסלו לא היה הסכם שלום, זה היה רק הסכם עקרונות. אבל אחרי חתימת ההסכם בקהיר היה איזה טקס באוסלו, ושם קיבלו שר החוץ ושר הביטחון וראש הממשלה איזה פרס. על-פי הידוע לי, זה היה פרס נובל לשלום; לא שמעתי על פרס נובל לעקרונות.

והיום, אחרי שנה, יעידו תושבי חדרה ועפולה ורמת-גן אם נולדה מציאות חדשה, אם באו אל קיצן מאה שנים של סכסוך.

אבל, על המציאות שנרקמה בינתיים בח'אן-יונס וברפיח מעיד דווקא אלוף פיקוד הדרום בריאיון גלוי, לפני שבוע-שבועיים, וכך אמר: "בעידן ערפאת הפכה רצועת-עזה חממה לטרור". והוא הוסיף: "מבחינת הטיפול בטרור, הרשות הפלשתינית נכשלה, נכשלה". ובעיתון אחר קראתי את דברי אלוף פיקוד הדרום: "זהו כישלון, כישלון, כישלון של יאסר ערפאת".

מובן שאין זה עניינו של לובש מדים לעסוק בשאלה איך הגיע ערפאת לעזה, ומי הפקיד בידי הרשות הפלשתינית הכושלת הזאת את ביטחון הישראלים, אבל היום כל אחד בחדרה ובעפולה וברמת-גן יוכל לקבוע, שמבחינת הביטחון לישראל זה בוודאי כישלון, כישלון של יצחק רבין.

ובתוך הכישלון הזה עדיין לא עמדה הרשות הפלשתינית במבחן שהציב לה ראש הממשלה: פירוק ה"חמאס" מנשקו; ה"חמאס" לא פורק מנשקו, ה"חמאס" לא יפורק מנשקו. וכדי שנדע עם מי יש לנו עסק – זה לא רק עניין של ה"חמאס". ה"חמאס" רכש את חסות הרשות הפלשתינית של אש"ף, ורק אתמול, בכנס פתוח בעזה, אותו מתון, נחמד, מעמודי התווך של ההסכם, מי שמכונה בכנופיית הרשות הפלשתינית "שר המשפטים", פריח אבו-מדין, כך אמר: "עד עתה אין זה תהליך שלום, והאויב הראשי של הפלשתינים" – אדוני השר המשיב בשם הממשלה – "האויב הראשי של הפלשתינים" – אומר פריח אבו-מדין – "עכשיו ובעתיד נשאר ישראל". והוא מסביר: "השלום הוא בחירה אסטרטגית. אך אם תיכשל אסטרטגיה זו, ייתכנו אופציות אחרות להשגת מטרת העם הפלשתיני לעצמאות".

ואם למישהו יש ספק איפה מבקשת הרשות הפלשתינית ליישם את עצמאותה, בא פרסום מס' 6 של הרשות הפלשתינית מפברואר 1995, לפני חודשיים-שלושה חודשים, ובו מוגדרת מדינת ישראל גופה, מה שראש הממשלה מחבב לומר "ישראל הריבונית", על-ידי אש"ף באופן רשמי בפרסום בערבית ובאנגלית: "שטח כבוש למעלה מ-40 שנה".

ובעוד הדברים האלה נשמעים, ובעוד אירועי הטרור נמשכים, נמשך גם התכנון לפינוי הצבא שלנו לא רק מעזה ומיריחו – כפי שכבר היה והתוצאות לנגד עינינו, וחלק מן התוצאות כבר למרגלותינו – אלא פינוי גם מבסיסים בשומרון וביהודה לקראת הביצוע של שלב ב' בהסכמי אוסלו וקהיר. במסגרת זו באה ההודעה הממשלתית, או ההדלפה הממשלתית על התוכנית להעברת שלושה בסיסי טירונים מן השומרון ומיהודה.

הסביר שר הביטחון את הסיבה לכך. הוא היה מאוד גלוי. הוא אמר: שם מקבלים הכשרה מי שמכונים רובאי דרגה 2. ולגבי רובאי דרגה 2 הוא אומר, שזה יהיה מסוכן להשאיר אותם בבסיסי הטירונים האלה.

זאת אומרת, אדם הקורא עיתון צריך להבין כך: ילדה בבית-אל יכולה לחיות; טירון דרגה 2 בבסיס בבית-אל – זה מסוכן. נערה באלון-מורה יכולה לבוא וללכת; טירון בבסיס בחווארה, כמה קילומטרים דרומה – עבורו זה מסוכן. אשה הרה יכולה לבוא וללכת לבית-חג"י; טירון בבסיס טירונים באדוריים – עבורו זה מסוכן.

אבל מה היא משמעות הגדרתו של ראש הממשלה? הרי לנו נאמר כל הזמן, שפרק ב' בהסכם אוסלו והסכם קהיר לא ייושם, אלא אם כן יפורק ה"חמאס" מנשקו, אלא אם כן יהיה ביטחון, אלא אם כן תהיה רגיעה. אבל ראש הממשלה מסביר לנו עכשיו, שבמקום הטירונים יבואו חיילים מאומנים. אם תהיה רגיעה, למה הכרחיים חיילים מאומנים? אם ראש הממשלה מבטיח לנו, שיהיו שם חיילים מאומנים, משמע שעל-פי הערכתו, בעקבות יישום הסכמי אוסלו וקהיר, ואחרי שהיה לחתן פרס נובל לשלום, הסכנה לא תפחת, לא תקטן אלא תגבר.

איפה השלום? איפה הביטחון? והשאלה הזאת איננה נוגעת לנערות, לילדות, לנשים, לאבות בבית-חג"י ובבית-אל ובאלון-מורה. אותה חממה לטרור, כהגדרתו של אלוף פיקוד הדרום, תשתלט עלינו בג'נין מול עפולה, בטול-כרם מול בית-ליד, בקלקיליה מול כפר-סבא, ברמאללה מול שכונת רמות בירושלים, בבית-לחם מול שכונת גילה בירושלים, בחברון מול קריית-גת, בדהריה מול באר-שבע. זו תהיה בעיית הביטחון.

ואז באותו הקשר ראש הממשלה – שהוא אומנם ראש ממשלת ישראל, אבל לעתים יש לי רושם שהוא פועל אולי כמזכיר כללי של האומות המאוחדות – מסביר לנו: נחזיר את הטירונים ארצה. לדידו של ראש הממשלה היהודי במדינת היהודים, בית-אל היא חוץ-לארץ, אדוריים היא חוץ-לארץ, חווארה היא חוץ-לארץ.

הוא פועל לעתים כמזכיר הכללי של האו"ם, ובתוקף פעילותו זאת הוא מאותת לציבור בישראל מדי פעם – לא תמיד, אבל מדי פעם – שלבו כנראה איננו שלם עם ריבונות ישראל בירושלים השלמה.

הוא, ראש הממשלה, הציב לא מזמן סימן שאלה המרחף על עתיד ריבונותנו בירושלים. הוא, ראש הממשלה, הסכים לכך, שבעוד כשנה יתחיל משא-ומתן עם אש"ף על מעמד הקבע של ירושלים בירת ישראל; משא-ומתן על מעמד הקבע של בירתנו עם ארגון הרוצחים הזה.

אחר כך פגע ראש הממשלה בריבונותנו בירושלים כאשר מסר ליאסר ערפאת, באמצעות שרי החוץ של ישראל ונורבגיה, מכתב התחייבות, ובו התחייב לפעול לעידוד פעילות כל המוסדות הפלשתיניים של מזרח-ירושלים; כך, בלשון המסמך. מי הם המוסדות האלה? מי יקבע מה הוא מוסד פלשתיני? הווי אומר, אש"ף, שראש הממשלה הכיר בו כנציג הלגיטימי של העם הפלשתיני, על-פי הגדרתו – והמלים האלה גם גררו מעשים.

ראש הממשלה, בעקבות דבריו, משלים במשך חודשים עם כך, שכנופיית אש"ף מפעילה מוסדות שלטוניים בירושלים. הוא התלונן, שאין בידו חוק כדי לסכל את הפעילות הזאת. אבל זה חמישה חודשים יש בידו חוק. החוק הזה הפך לצחוק. הממשלה עוצמת את עיניה מול הפעילות השלטונית הזאת של אש"ף בירושלים.

ובהמשך, אנחנו יודעים, אדוני שר המשטרה, שבירוני אש"ף בראשות ג'יבריל רג'וב מיריחו, בלב ירושלים, במרכז, עוצרים אנשים, חוקרים אנשים, חוטפים אנשים ומעבירים אותם מירושלים ליריחו.

ועכשיו באה הצעת הקונגרס האמריקני להעברת השגרירות של ארצות-הברית לירושלים. ראש הממשלה של ישראל, המסתתר בפחדנות מאחורי הכינוי "מקור בכיר", מגנה את ההצעה, מאשים ישראלים חתרנים בהעלאתה, ומסביר באנחה, כמקור בכיר המתחבא מאחורי הכינוי הזה, שאי-אפשר, שאין ממשלה ישראלית שתוכל להתנגד לזה. אילו יכול היה, בוודאי היה מתנגד.

באיזה תנאים? המופתי של ירושלים, אדוני שר המשטרה, המינוי האחרון של יאסר ערפאת, רק בשבוע שעבר, בביטאון ה"חמאס" "אל-וטן", אומר: "את ירושלים יש לשחרר על-ידי ג'יהאד". ואתה יודע שלא מדובר בג'יהאד תרבותי.

שר המשטרה מ' שחל:

on וחלילה.

אלי דיין (העבודה):

אז הוא אמר.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

שר החוץ של ישראל, גם הוא פועל, לעתים, אולי כסגן המזכיר הכללי של האו"ם, והזכיר פה היושב-ראש 50 שנה לסיום מלחמת העולם השנייה; אבל, אדוני היושב-ראש, אינני יודע אם הדברים האלה ידועים לך, אם הובאו לידיעתך. לפני שבועות אחדים, 50 שנה לאחר שחרור מחנה דכאו על אדמת בוואריה, התייצב שר החוץ שלך ושלי בגרמניה, במינכן, בירת בוואריה, ואמר בשמך ובשמי בשפה הגרמנית: "אני בווארי". זה שר החוץ של מדינת ישראל או משהו מן האו"ם?

ועכשיו, בעניין זה של ירושלים, האו"מניק הזה אומר לנו מדוכן ממלא-מקום ראש הממשלה, ראש ממשלת ישראל, שהחקיקה הזאת של הקונגרס האמריקני היא עניין פנימי אמריקני.

על מה מדובר? על העברת בירת ארצות-הברית מושינגטון לריצ'מונד וירג'יניה שהיתה בירת הקונפדרציה ב-1861 בזמן מלחמת האזרחים? זה עניין פנימי אמריקני? כך מתנהגים אנשים שהם נושאי משרה רשמית אחראית בישראל, אבל מעדיפים לעתים לנהוג כאילו הם מן האו"ם.

ויש שרה בישראל, חברת הממשלה, אשר בתגובה על תוכניות להפקעת קרקעות כדי לבנות ולבצר את ירושלים כבירת ישראל המאוחדת לנצח, ובירתה בלבד – כפי שקיבלה הכנסת החלטה בזמן שגם אתה פעלת בעניין זה, אדוני השר שחל, לפני חודשים אחדים, ותבוא עליך הברכה – אומרת השרה שולמית אלוני: תמורת גזל הקרקעות על-ידי הממשלה בירושלים, היא מציעה להעביר לריבונות אש"ף חלקים ממדינת ישראל בין רפיח לבין עזה.

כל אחד מכם יכול לבדוק את המפה. זה תואם בדיוק את מפת החלוקה של האו"ם מ-1947 בקטע שבין רפיח לאילת.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת בגין, אנא, עליך לסיים. תודה.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, יכולתי כמובן להוסיף עוד דברים רבים אבל חזקה עלי מצוותך.

היו"ר ש' וייס:

מה לעשות? חבריך ישלימו.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

גם בעניין רמת-הגולן יש דיבורים, דברי הבל.

אבל אסיים בשתי הערות קצרות.

היו"ר ש' וייס:

לא, לא, אי-אפשר, אני מבקש ממך לסיים ממש בקצרה.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

אני מסיים.

ההערה הראשונה מזכירה לנו מבחינה מסוימת חלק מן התופעות. בצניעות האופיינית לו, באחד הראיונות שהתפרסמו לפני שבועיים, ערב החג, סיפר לנו ראש הממשלה ושר הביטחון, כי בנערותו, כאשר היה עדיין תלמיד בבית-הספר "כדורי", הוא היה במשחקי הכדורגל מה שהוא קרא "באק" מרכזי, מה שקוראים בימינו מגן מרכזי.

היו"ר ש' וייס:

אני מצטער, אתה מוכרח לסיים.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

ובצניעות הוא הוסיף: אז היו אומרים: "לרבין יש ראש". אני חושב, שהעובדה הביוגרפית הזאת מסבירה לנו שני דברים: האחת – נטייתו כמגן מרכזי של ראש הממשלה – – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת בגין, לכנסת יש יושב-ראש ישיבה. אני מבקש לסיים.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

אני מסיים.

היו"ר ש' וייס:

הצעה לסדר-היום היא עשר דקות. חבר הכנסת בני בגין מדבר קצת יותר. ביקשתי שהוא יסיים, והוא יסיים.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

זה פרט ביוגרפי מרתק בתולדות ראש הממשלה. היה מגן מרכזי. זה ודאי מסביר חלקית – –

היו"ר ש' וייס:

אני מבקש לסיים.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

אני מסיים.

– את נטייתו של ראש הממשלה לכסח יריבים, אבל גם מסבירה נטייה מובהקת של מגינים בקבוצות כדורגל להבקיע גול עצמי. הגול העצמי הזה הוא גול עצמי לקבוצתם.

אדוני היושב-ראש, לסיום, בימים אלה, שאינם רחוקים מיום העצמאות – –

היו"ר ש' וייס:

לסיום משפט אחד.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

— אני מפנה את תשומת לבך — —

מיכאל איתן (הליכוד):

מה קורה?

היו"ר ש' וייס:

כשאתה תנהל את הישיבות תעשה כפי שאתה מבין.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני מפנה את תשומת לבך לעיר ואם בישראל הקרויה על שמו של חוזה המדינה, תיאודור הרצל, ובעיר הזאת, כיאה וכיאות, עובר ממערב מזרחה, קדמה, רחוב מדינת היהודים. כל אחד מכם, אם ייסע השבוע ובשבוע הבא מתל-אביב צפונה ויעבור את הצומת, המחלף החדש, המפואר, בהרצלייה, יראה שלט גדול, עצום, נדמה לי בצבע צהוב, ושם נאמר: אין פנייה שמאלה למדינת היהודים.

היו"ר ש' וייס:

ביקשתי לסיים.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

הממשלה הזאת ניסתה כמיטב יכולתה להפנות את מדינת ישראל שמאלה, שמאלה, שמאלה. אדוני חבר הממשלה, נציגה בכנסת היום — —

היו"ר ש' וייס:

נא לסיים.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

נכשלתם בכך. נזק גדול הבאתם. בטרם תביאו נזק נוסף, לכו הביתה. תודה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לחבר הכנסת בגין. חברי הכנסת, אל תנצלו את הסובלנות של יושבי-ראש הישיבות. תקפידו על הזמן.

התוכנית לפינוי בסיסי צה"ל בשטחים והאצת תהליך השלום

היו"ר ש' וייס:

אני מזמין את חבר הכנסת רן כהן: התוכנית לפינוי בסיסי צה"ל בשטחים והאצת תהליך השלום.

חברי הכנסת, יש לנו 18 דוברים, חוץ מהצעות אחרות וחוץ מהשרים. כ-2,000 חתימות חתמתם היום. כל אחד משכפל את 30 החתימות שלו.

עמנואל זיסמן (העבודה):

מה הרע בזה? לדבר, למחות, להיאבק. מה עם ישראל חושב?

היו"ר ש' וייס:

כולם מדברים פה בשם עם ישראל? בבקשה.

רן כהן (מרצ):

אדוני, השר שחל, חברות וחברי הכנסת, שמענו כאן נאום אופייני לבהלה של הימין בישראל ולביעותיו נוכח הסיכוי להמשך תהליך השלום ועשייתו.

חלום הביעותים הקשה ביותר של חברי, חבר הכנסת בני בגין, ושל חבריו הוא – שלא נחזור על מה שעשינו בניגוד לרצונם. כמו שיצאנו מרצועת-עזה וחיילי צה"ל אינם מצויים לא במחנה שאטי ולא בג'באליה, ולא בשכונות, ואינם נרצחים שם, ואינם חוטפים בלוקים ואבנים, פחדם הגדול הוא, שהתמונה הזאת תחזור גם לאזורים אחרים ביהודה ושומרון, דבר שאנחנו נחרצים בדעתנו לעשותו.

אדוני היושב-ראש, כמו שראינו בימין הישראלי במהלך כל החודשים – ואולי חסרים לאנשי הליכוד והימין קצת פיצוצים בבית-ליד ובתל-אביב, כדי שיפיגנו בצמתים וברחובות, כדי שיעודדו, כפי שאמר תא"ל עמידור, את ה"חמאס" ואת "הג'יהאד האסלאמי", להמשיך ולפגע – הם באים לכאן כדי לקרוא להפסקת התהליך ולהפסקת עשיית השלום.

משום שלכל בר-דעת, אדוני היושב-ראש, ברור לחלוטין, שהמהלך הבא שצריך להתבצע כדי לממש את תהליך השלום, כדי להמשיכו, כדי לעודד את הרשות הפלשתינית להמשיך ולהיאבק בטרור – כפי שהרמטכ"ל, סגנו וראש אמ"ן אומרים, שהם עושים ביתר שאת בזמן האחרון – הוא, שאנחנו נשלים את ההסכם בינינו לבין הרשות הפלשתינית על היערכות מחדש מחוץ לריכוזי האוכלוסייה הפלשתינית, ובכלל זה יציאת צה"ל, קרי – בסיסי הטרורנים מאזורי יהודה ושומרון.

אני רוצה לומר לך, אדוני השר שחל – חובה להוציא היום את הבסיסים הללו מאזורי יהודה ושומרון, משום שאין שום תועלת מיוחדת בכך שיהיו באזורים הללו. אדרבה, יש בכך אולי נזק וסכנה מיותרת. יתר על כן, אם ברצוננו – – –

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנא, התייעצות הנהגה סיעתית יותר בשקט.

רן כהן (מרצ):

אם ברצוננו, השר שחל, להמשיך היום את התהליך הזה בלי נזקים ביטחוניים, בלי נזקים מדיניים, אבל תוך עידוד של התהליך והודעה חד-משמעית כלפי הציבור בישראל וכלפי הפלשתינים, שישראל נחושה בדעתה להמשיך את התהליך הזה – הצעד הזה הוא חיוני ומבורך. לכן צריך לבצע אותו. אבל אי-אפשר להסתפק בו.

השר שחל, צריך גם להאיץ את התהליך של היערכות מחדש מחוץ לריכוזי האוכלוסייה הפלשתינית. אני אומר לך: כמו שאנחנו תובעים מהם, ובצדק – ושמעתי את הדברים שאמר הרמטכ"ל בערב החג לכרמלה מנשה ברדיו, ושמעתי אתמול את הדברים של סגן הרמטכ"ל, האלוף מתן וילנאי, על הפעילות של הרשות הפלשתינית והמשטרה הפלשתינית נגד הטרור, ושמעתי את הדברים של האלוף שגיא על הפעולה המואצת נגד הטרור, ואני אומר חד-משמעית: יש לנו היום לא רק פרטנר לשלום שאתו אפשר בעתיד להשלים את תהליך השלום; יש לנו, סוף סוף, קצת מאוחר מדי, קצת

מגומגם מדי, אבל יש פרטנר למלחמה בטרור. המלחמה הזאת היא מהפכה בדעתו של העם הפלשתיני בין טרור לשלום, והיא הישג מבחינה ישראלית בהבאת הצד הפלשתיני לבחור בתהליך השלום.

אלה הדברים שצריך לעודד. ומי שרוצה לעודד עשיית שלום, ולא רוצה רק לעודד עוד ועוד פיגועים – כמו שהימין הישראלי מתגעגע לאינתפיאדה, רוצה לחזור לרצועת-עזה, רוצה לסבך עוד יותר חיילי צה"ל במאבקים האלה ובמלחמות כדי שייפגעו עוד – חייב לעודד את תהליך עשיית השלום. זה העניין האחד.

העניין השני שאני חייב להעלות, אדוני השר שחל – התנהגות בלתי אחראית בירושלים עלולה לטרפד לא רק את תהליך השלום עם הערבים אלא אף לערער את זכויותיה של ישראל בירושלים. כפי שנאמר, וכך נאמר בשם כל העם היהודי: ציון במשפט תיפדה, בדיוק כך חייב שייאמר: לא בגזל ובעוול תיפדה ירושלים כי אם במשפט, בצדק ובחוכמה.

אני שואל: האם זה הגיוני, האם זה צודק, האם זה על-פי המשפט, שמדינת ישראל תפקיע קרקעות גם מיהודים וגם מערבים אבל תבנה רק ליהודים בלי לבנות גם לערבים? אני לא בטוח שצריך להתנגד להפקעת קרקעות. אבל אני שואל בכל הרצינות – – –

עמנואל זיסמן (העבודה):

לא בונים לערבים?

רן כהן (מרצ):

זה נכון, שמדינת ישראל תבצר את מעמדה בירושלים בזכות, בצדק, על-ידי כך שהיא לא תעשה צדק עם 30% מתושביה? שהיא לא תבנה גם למענם? בואו לא נאחז עיניים. לא באותן הבטחות מ-1980 ששום דבר מהן לא הוגשם עד היום. כפי שבונים ליהודים בירושלים צריך לבנות גם לערבים בירושלים. זאת עשיית הצדק. זה יהיה ביצור מעמדה של ישראל בירושלים. זה מה שיקנה לנו תביעה צודקת יותר, זכויות רבות יותר לתבוע את תביעתנו, שירושלים תהיה בירת הנצח של מדינת ישראל. משום שהתביעה לא יכולה להיות רק תביעה. ירושלים מחייבת אותנו, קודם כול, להיות אחראים, ואנחנו ניבחן על-פי מעשינו ולא רק על-פי הגזל שנגזל או העוול שנעשה. משום שהם אלה שיערערו את מעמדנו בירושלים. זה מה שצריך לעשות בירושלים.

אדוני היושב-ראש, אני רוצה לסיים ולא לגזול זמן כפי שאחרים עושים, אולי. אני רוצה לומר לך, השר שחל: גם להמשיך את תהליך השלום וגם להעביר את השגרירות לירושלים – אין ולא צריכה להיות סתירה בין הדברים הללו. הסתירה בין שני הדברים עולה רק מתביעת הימין במדינת ישראל שרוצה להעלות, בלא איתות ובלא תזמון, את השגרירות האמריקנית לירושלים כדי לטרפד את תהליך השלום. ואילו עמדת הממשלה צריכה להיות, יכולה להיות, ולעניות דעתי גם תהיה – גם להמשיך את תהליך השלום וגם להעלות את השגרירות לירושלים בתזמון שישרת את שתי המטרות גם יחד, ולא כדי שמטרה אחת תטרפד את תהליך השלום, כפי שהימין רוצה.

לכן, אדוני השר שחל, אני חושב, שבעניין הזה ממשלת ישראל לא חשודה בעיני הציבור הישראלי כמי שאינה מעמידה את ירושלים כבירת ישראל הנצחית. מי שחשוד זה הימין הישראלי, שמשתדל להשתמש בירושלים לצרכיו.

זו הפעם הראשונה, עד כמה שאני זוכר, שנעשה שימוש ציני – שימוש בזוי, הייתי אומר – במעמדה של ירושלים בעיני כל העם, כדי לטרפד את תהליך השלום ולא כדי להשיג מטרה אמיתית בירושלים עצמה. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לחבר הכנסת רן כהן.

פינוי בסיסי צה"ל ביש"ע והדאגה לביטחון תושבי מדינת ישראל

היו"ר ש' וייס:

עכשיו אני מזמין את חבר הכנסת אורי אור. הנושא שלו הוא: פינוי בסיסי צה"ל ביש"ע והדאגה לביטחון תושבי מדינת ישראל.

שימו לב, חברי הכנסת, כל אחד מדבר כאן על ירושלים. אני חושב שכדאי ללמוד מן הניסיון. כדאי לקבץ את כל הנושאים יחד, לקבוע ארבעה נואמים ולגמור את העניין. כבודו, בבקשה.

אורי אור (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, רשמתי לעצמי דברים מספר לפני הנאום של חבר הכנסת בגין. לאחר ששמעתי את דבריו של חברי, חבר הכנסת בני בגין, אני מוכרח לענות על דבריו, כי הרי חלק מהאנשים צופים בנו ומאזינים לנו.

חבר הכנסת בני בגין, אתה והליכוד, אם ייפסק הטרור היום, האם תקבלו את הסכמי אוסלו? אם מחר יצליח יאסר ערפאת ואולי כן יגיע להסכם עם ה"חמאס" שיביא רגיעה – אומנם לא מוחלטת, אבל יהיה הרבה יותר שקט מאשר קודם לכן – האם תקבלו את הסכמי אוסלו?

משה פלד (צומת):

שאלות כאלה שואלים לפני ולא אחרי.

אורי אור (העבודה):

שמעתי אותך. מספיק. אני שואל את השאלות כל הזמן. תקשיב עד הסוף. אני שואל את חבר הכנסת בגין. שמעתי את חבר הכנסת בגין אומר, שאם חס ושלום היה אפשר להאמין לערפאת, הרי גם אז הוא לא היה מקבל את ההסכם. זה משום שחבר הכנסת בגין, וגם אתה, חבר הכנסת פלד, אתם רוצים להיות אחראים לביטחון גם בג'באליה, גם בג'נין ובכל המקומות. תאמרו מעל במה זו את האמת.

מה היא המשמעות של אחריות לביטחון? לפי תפיסתי הביטחונית, אחריות לביטחון היא להיות שם.

רבותי, ההיערכות החדשה של צה"ל היא חלק מהתוכנית של הממשלה שאתם לא מקבלים אותה. אני אינני רוצה להיות שם. אני רוצה שהם יהיו אחראים לביטחון, ואני רוצה לבנות את זה שלב אחר שלב.

נכון, הסכמי אוסלו הם לא הסכמי שלום. חברי חבר הכנסת בגין אומר: אהה, אבל קיבלו פרס שלום. פרס שלום קיבלו על הפריסה ועל הרעיון. הסכמי אוסלו הם הסכמי עקרונות, ואנחנו חייבים היום לבנות אותם פרט אחר פרט, נדבך אחרי נדבך, ולהגיע להסכמי ביניים. אני מקווה שבמשך הזמן הם יהיו הסכמי השלום.

לכן, בל יזעקו אנשים על תוכניות של פינוי בסיסים מספר ביהודה ובשומרון, משום שזה חלק מההיערכות של צה"ל, זה חלק מתוכנית שעליה מבוסס יישום התהליך שאתם קוראים לו כלום, אבל הוא הסכמי אוסלו.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני רוצה לומר, שאם כתוצאה מתחילה של פריסה מחדש נגיע להסכם כזה, שהפלשתינים ילכו לבחירות ביהודה ושומרון ובחבל-עזה – יש לכך חשיבות רבה. בחירות ביהודה, בשומרון ובחבל-עזה ייתנו לשלטונות הפלשתיניים בפעם ראשונה בחייהם לגיטימציה מהעם שלהם – ולפי הערכת כל הגורמים הם יכולים לזכות ברוב, אם תהיינה בחירות, רוב לאותם פלשתינים שתומכים בהסכם העקרונות. ההערכה של רוב האנשים, גורמי המודיעין, שאינני רוצה לפרט אותם פה, היא, שאם היום תהיינה בחירות ביהודה ובשומרון יאסר ערפאת ינצח, הרשות הפלשתינית תזכה ברוב, ואז תהיה חזקה יותר כאשר היא תתמודד עם ה"חמאס" ועם ה"ג'האד האסלאמי".

מי שאיננו רוצה הסדר איננו רוצה שהרשות הפלשתינית תהיה חזקה יותר. הוא איננו רוצה בחירות ביהודה ושומרון. הוא גם הולך לארצות-הברית ואומר: למה אתם נותנים סיוע לערפאת? אל תיתנו לו סיוע. אסור לסייע לו. הם רוצים שערפאת יפול ויתמוטט.

אבל מה האלטרנטיבה של כל התומכים בהתמוטטותו של יאסר ערפאת? שום אלטרנטיבה. לא ממך, ידידי חבר הכנסת בגין, ולא מיושב-ראש ההליכוד, לא שמעתי תוכנית רצינית.

משה פלד (צומת):

חוסר אלטרנטיבה אינו מצדיק אלטרנטיבה שגויה. הוא איננו מצדיק אלטרנטיבה שגויה. הוא איננו מצדיק אלטרנטיבה שגויה.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

חבר הכנסת אור, אפשר – – –

אורי אור (העבודה):

יש יושב-ראש.

היו"ר ש' וייס:

אם זה הכול במסגרת של עשר דקות, בבקשה. רב-שיח יכול להיות מרתק.

אורי אור (העבודה):

שר המשטרה, השר שחל, אני רוצה לומר, שאנחנו מדברים פה על תוכנית כוללת. התוכנית הכוללת הזאת מדברת גם על דרכים עוקפות; היא מדברת על אבטחת היישוב היהודי ביהודה ושומרון, והיישובים היהודיים ביהודה ושומרון מברכים עליה; היא גם מדברת על פריסה מחדש של צה"ל. אין פה דברים חדשים. מי שאיננו רוצה הסכם, איננו רוצה שום דבר.

אנחנו רוצים להגיע לכך, שיהיה הסדר ביניים, מתן ביטחון מקסימלי ליישובים שחיים במרחב הגדול של יהודה ושומרון – ואינני רוצה להיכנס פה לזיכוכ על חלקם של חלק מהיישובים ביהודה ושומרון, ותרומתם לביטחון, זה ויכוח שעוד ניכנס אליו בעתיד. בהסדר הביניים אנחנו רוצים להגיע למקסימום ביטחון לאותם אנשים, לרבות פריסה מחדש של צה"ל על מנת לקדם את התהליך. היום, קידום התהליך, לדעתי, הוא בחירות ביהודה ושומרון.

אלה שמנהלים את המשא-ומתן חובה עליהם לשכנע את הפלשתינים שלא יכולה להיות פריסה מחדש מלאה אלא רק חלקית כתנאי לבחירות ביהודה ושומרון.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

בחירות לפני שיפורק ה"חמאס" מנשקו או אחרי כן?

אורי אור (העבודה):

אם אתה שואל לדעתי, לפי דעתי לא יכולות להיות בחירות לפני שכל ה"חמאס" יפורק מנשקו. אני טוען, שיהיה הרבה יותר קל לפרק את ה"חמאס" מנשקו, להגיע אתו להסכם ולהכניס אותו למפלגה פוליטית דרך תהליך הבחירות.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

הבנו. זו חממה לטרור של ה"חמאס"; לא רק בעזה אלא גם ברמאללה. ואחר כך – – –

היו"ר ש' וייס:

זו כבר לא שאלה.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

זו לא שאלה, זה סימן קריאה.

אורי אור (העבודה):

חבר הכנסת בגין, הרי אמרתי לך, אפשר לחשוב, שלפני אוסלו היה שקט בעזה ולא היתה חממת טרור בעזה, כאילו ג'באליה היתה מקום שתלמידי בתי-ספר בירושלים ערכו שם טיולים שנתיים. באמת, חבל; חבל.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

תבדוק את הנתונים, את מספר הקורבנות והנפגעים מאז הפכתם את עזה לחממת טרור. תבדוק, בבקשה.

אורי אור (העבודה):

חבר הכנסת בגין, הרי הנתונים ידועים. אנחנו יודעים מה קרה בשטח ואיזה מאבק יש היום בעזה לעומת המאבקים שהיו קודם.

ודאי שיש עלייה בטרור, אבל כחלק ממאבק כולל על הדרך להגיע להסדר.

אני רוצה לומר: תפסיקו להציג את ירושלים כל פעם כנושא בוויכוח. חבל, חבר הכנסת בגין, שיהיה על זה ויכוח. אינני רוצה להיכנס אתכם לוויכוח מה עשתה ממשלת הליכוד הטהורה בשנים 1992-1990 לעניין ירושלים, בהפקעות, בניית שכונות וכו' וכו'.

אני חושב, שהצעד של הממשלה להרחבת היישוב היהודי בירושלים הוא נכון, הוא טוב, אני מצטרף לאלה שאמרו פה – גם מהליכוד וגם חבר הכנסת רן כהן – שיש לבנות לאוכלוסייה הערבית באותה מידה.

יש להדגיש ולהסביר, ש-60% מהקרקע המופקעת היא קרקע בבעלות יהודית. זה לא מוסבר די הצורך. אין זה מאוחר להיכנס להסברים בתחום הזה.

אני רוצה לומר, לסיום דברי, שהחלפת הבסיסים הללו, בסיסי הטירונים, שינויי הפריסה של צה"ל ביהודה ושומרון, היערכות אחרת ביהודה ושומרון, מטרתה אחת בלבד: לקדם את התהליך ולהוביל לכך, שבאזורי יהודה, שומרון ורצועת-עזה תהיה הפרדה מקסימלית בינינו לבין הערבים. לא בפעם אחת, לא במכה אחת. שלב אחרי שלב. יש רק לחזק את הממשלה להמשיך בתפיסה הזאת ולא להירתע. והייתי אומר – ליישם אותה גם באזור רצועת-עזה במקומות מספר כדי להקל את הפריסה הביטחונית. אם מדובר על נצרים ואם מדובר על כפר-דרום – אין זה מן הנמנע להכניס אותם לגוש-קטיף על מנת להקל על צה"ל את השליטה, את הביטחון.

אשר ליהודה ושומרון – אינני רוצה לגעת כרגע ביישובים, אבל כדאי להקל ככל האפשר ולהגיע לבחירות ביהודה ושומרון; כדאי להיטיב, וכדאי להרחיב את הנושא הזה כבר עכשיו ולא לשעות כהוא זה, אדוני שר המשטרה, לטענות האופוזיציה למיניהן המנסות לעכב כל תהליך והיעד שלהן הפוך מיעד הממשלה.

הם אינם רוצים להגיע להסדר. הם מחפשים לאסוף נקודות בוויכוח – למה גאה הטרור, איך תאבטחו את רמאללה, איך תאבטחו את היישוב היהודי בחברון – כל הזמן אוספים נקודות בוויכוח. אבל איפה האסטרטגיה? יש להם נקודות בוויכוח, אין להם אסטרטגיה. תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לחבר הכנסת אורי אור. אדוני השר המתאם, המופיע היום בכחמישה תקנים, ראש ממשלה, שר הביטחון – – –

שר המשטרה מ' שחל:

כדי לחסוך בזמן, אשיב על שתי ההצעות הבאות ועל שתי ההצעות הקודמות יחד.

היו"ר ש' וייס:

יוצא מן הכלל. אני מעריך מאוד את תרומתך לרציפות הזאת.

הסכנות לשלמות ירושלים וריבונות ישראל עליה

היו"ר ש' וייס:

ההצעה הבאה לסדר-היום: הסכנות לשלמות ירושלים וריבונות ישראל עליה – של חבר הכנסת יהושע מצא. אחרי כן – חיזוקה המדיני, הכלכלי והחברתי של ירושלים, של חבר הכנסת עמנואל זיסמן. בבקשה.

יהושע מצא (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ירושלים היא המרכז הרוחני של העם היהודי; הגיע הזמן להכיר בירושלים כבירת ישראל. במלים אלו, אדוני היושב-ראש, נפתחת הצעת החוק שגובשה על-ידי 93 מתוך 100 חברי הסנאט של ארצות-הברית, והיא, אולי ברגעים אלו, אולי בשעה-שעתיים הקרובות, תונח על שולחן החקיקה של הסנאט בארצות-הברית.

היו"ר ש' וייס:

בעוד שעתיים.

רענן כהן (העבודה):

סליחה, לא הבנתי. אתה אומר: להכיר בירושלים כבירת ישראל. ירושלים היא בירת ישראל. למה אתה מתכוון?

דן תיכון (הליכוד):

האמריקנים לא מכירים.

רענן כהן (העבודה):

אנחנו חיים בישראל, אנחנו מכירים.

יהושע מצא (הליכוד):

חבר הכנסת רענן כהן, אני מבקש שלא תפריע לי. אם אתה רוצה להפריע לי, תקשיב למה שאני אומר. לא הקשבת. אני ציטטתי מתוך הצעת החוק שמונחת היום על שולחן הסנאט. לא אני אמרתי את הדברים. תקשיב למה שאני אומר ואחר כך תעיר הערותיך. משאלתי – אל תעיר.

היו"ר ש' וייס:

הוא פשוט אמר: למען ירושלים לא נחשה.

רענן כהן (העבודה):

היו"ר ש' וייס:

גמרנו.

יהושע מצא (הליכוד):

אני מבקש לדבר עשר דקות נטו.

היו"ר ש' וייס:

אני מודיע עכשיו שחבר הכנסת יהושע מצא מתחיל את נאומו. אל תפריעו. יש לך עשר דקות. תנו לו לדבר.

יהושע מצא (הליכוד):

אני אמרתי שבמלים אלו "ירושלים היא המרכז הרוחני – – – הגיעה העת – – –" נפתחת אותה הצעת חוק של 93 סנטורים, שברגעים אלה או בסמוך אליהם תונח על שולחן הסנאט.

במלים "הגיע הזמן" מקופלת עמדתן החד-משמעית של ממשלות ישראל, עמדתן המסורתית של ממשלות ישראל במאבקן למען הכרת ממשלת ארצות-הברית בירושלים כבירת ישראל; מאבק, אדוני היושב-ראש, שלצערנו לא נשא פרי. בכל 47 שנות עצמאות ישראל עמדה ארצות-הברית בסירובה להכיר בירושלים כבירת ישראל. והנה, אדוני היושב-ראש, מתעתועי הגורל – כאשר סוף-סוף הצמרת הפוליטית האמריקנית, כמעט כולה, 93 מתוך 100 סנטורים, מכריזים "הגיע הזמן", במי הם פוגשים? הם פוגשים בממשלה שנתפסת בפיק ברכיים, הם פוגשים בממשלה שבמבוכתה כי רבה נותנת להבין ומשדרת בגמגום: לא הגיע הזמן.

ראש ממשלת ישראל, רבין עצמו, מצהיר בימים אלה בהיותו בארצות-הברית: זו בעיה שלהם, זה נושא אמריקני פנימי. ואילו בכיר – – –

משה קצב (הליכוד):

חבר הכנסת מצא, לא הבנתי למה התכוון ראש הממשלה. אולי הוא התכוון שהתביעה של ג'סי הלמס לקצץ בסיוע לישראל מכספי משלם המסים האמריקני היא עניין אמריקני פנימי.

יהושע מצא (הליכוד):

לא. לצערי, הוא התכוון לבירת ישראל, שהיא עניין אמריקני.

היו"ר ש' וייס:

זו הפרעה או שזה מתואם?

יהושע מצא (הליכוד):

בליכוד לא מפריעים, רק מתאמים.

אדוני היושב-ראש, דבר חדש קורה אצלנו. בכיר תואם-רבין – בעולם המחשוב יש היום תואמים – תואם-רבין לוחש לתקשורת: אין התלהבות מהיוזמה האמריקנית.

ושוב, אותו רבין, הפעם ללא המסכה של הבכיר, מאשים את הליכוד כמי שעודדו את יוזמת הסנטורים; מאשים ישראלים בתפיסתם הלאומית. אכן, אדוני היושב-ראש, אנו מלאי גאווה, אם בעמידתנו הזקופה למען ריבונות ישראל על ירושלים תרמנו לכך, כי 93 סנטורים החליטו מתוך הכרה לפעול למען ירושלים כבירת ישראל. מאז עמדתנו על דעתנו הפוליטית הלאומית תבענו את זכותנו על ירושלים השלמה כבירת ישראל, עשינו למענה, פעלנו בקרב אומות העולם שיכירו בה. זו היתה גאוותנו, על כך אנחנו גאים, ואנחנו מברכים היום על היוזמה של הסנטורים בארצות-הברית.

אך מה אתך, ממשלת ישראל, ומי שמייצג אותה כאן, השר שחל; מה אתך, הממשלה? מה אתכם, שרי מפלגת העבודה, כי נתפסתם לפתע לבהלה? היכן עמידתכם הגאה למען ירושלים, היכן התבונה, מה לו לרפיון הרוח הזה? אתם לא מבינים כי רפיון הרוח הזה רק ירחיק מכם ומאתנו את השלום? אל תיתנו לשעה הגדולה לחמוק. העברת שגרירות ארצות-הברית לירושלים תביא בעקבותיה, ללא כל ספק תביא בעקבותיה זרימה של יתר השגרירויות שהיום יושבות בשפלה. הן תתיישרנה לפי השגרירות האמריקנית.

טלב אלסאנע (מד"ע):

תביא לטרפוד הסכם השלום.

יהושע מצא (הליכוד):

אתם מבינים היטב שהעברת שגרירויות הנה היא הכרה בריבונות ישראל על ירושלים.

טלב אלסאנע (מד"ע):

האמריקנים רוצים לבנות הכול ליהודים – זה מה שהם רוצים?

יהושע מצא (הליכוד):

השר שחל, אפילו לשיטתכם, שעל-פיה אתם אומרים להותיר את הדיון על ירושלים לסוף המשא-ומתן, אפילו לשיטתכם, שעל-פיה אתם אומרים – בואו נדבר עליה בהסדרי הקבע, אתם לא מבינים, שהכרת ארצות-הברית היום בריבונותנו על ירושלים – במערב העיר, זו ההכרה שלהם – תצמצם, בבוא היום, כשתגיעו לאותו דיון, על הסדר הקבע, תצמצם את יכולת התביעה של הפלשתינים ותחזק את ישראל. אתם יודעים היטב, שהיום הפלשתינים אומרים: כשנגיע להסדר הקבע אנחנו נתנה: מערב העיר לכם, מזרח העיר לנו. היום אתם יכולים לחזק את הדיון הזה, על-פי שיטתכם אתם, כאשר נציגויות עולם יבואו ויתבססו בעיר הזאת ויכירו באותו חלק של ירושלים – במערבה.

אתם לא תופסים את גודל השעה. האם נסתתרה בינתכם, השר שחל, לומר על הצעת החוק – על-ידי רבין – "זו בעיה שלהם"? זו בעיה שלהם? אין איוולת גדולה מזו. אם זו בעיה שלהם, השר שחל, כפי שאומר ראש הממשלה רבין, אם זו בעיה שלהם, עלי לומר היום לרבין: אתה הבעיה של עם ישראל. רבין הבעיה של עם ישראל בהיסוסים שלו, בחששות שלו; בחולשת עמדתו הוא מחליש את ישראל בתביעתה ובזכותה על ירושלים.

ארצות-הברית רוצה להכיר בה היום, ורבין, במקום לצהול, נתפס לחרדה. התמיהה רבה, השר שחל. היית אתמול במצרים; התמיהה רבה. מה מסתיר רבין מעם ישראל? האם באוסלו התחייבו להעמיד לדין את מערבה של ירושלים? האם אתם חוששים פן תקום אותה תרעומת ואותה זעקה של המצרים, הירדנים וערפאת עצמו? או, שמא, השר שחל, פשיטת הרגל שלכם מאותו הסכם אוסלו אומלל והחשש שלכם כי יתגלה בכל מערומיו הוא שמביא אתכם לכל ההתבזות הזאת?

הפקעת הקרקעות בירושלים, בתוך תחום השיפוט, היא לגיטימית, ואין לגיטימית ממנה.

טלב אלסאנע (מד"ע):

זה שוד קרקעות. זה לא הפקעת קרקעות.

יהושע מצא (הליכוד):

תראו לאן גוררת אתכם הפקעת קרקעות לגיטימית בתחום השיפוט של ירושלים – להתנצלות, להסברים מיותרים, לגמגומים. אתמול, כאשר יצא פרס ממסיבת העיתונאים, הוא בא תוך התנצלות. אני אומר שברגע זה רב הנסתר על הגלוי. מה שיכולנו לגלות באותה אמירה, שהוא הכניס מקל בגלגלים, גילה הבוקר השר שריד ואמר: את ההקפאה הזאת אנחנו צריכים להקפיא. אנחנו עוד נגלה את הנסתר הזה, כמו שגילינו אותו מסמך נסתר של פרס שנמסר באוסלו – – –

אדוני היושב-ראש, אני מבקש עוד דקה-דקה וחצי.

היו"ר ש' וייס:

לא, דקה.

יהושע מצא (הליכוד):

— — — את המחיר אנחנו משלמים היום. אנחנו משלמים היום על מוסדות אש"ף שפועלים בירושלים באין מפריע. השר שחל, ה"אורינט האוס" ממשיך להשפיל אותנו בפגישות שנערכות בו עם שגרירים וראשי מדינות, ואתם מחוסרי יכולת להפעיל את חוקי ישראל.

לא נוכל לעבור לסדר-היום, אני מזהיר אתכם, כי אתם הולכים להעניק לתושבי מזרח-ירושלים זכות לא רק לבחור אלא גם להיבחר. יש למנוע מהם גם לבחור וגם להיבחר אם הם תושבי העיר הזאת; ואתם רוצים לתת להם את המעמד הזה. אתה יודע יפה מאוד, השר שחל, שג'יבריל רג'וב ואנשיו משליטים טרור בקרב הפלשתינים.

היו"ר ש' וייס:

הדקה עברה.

יהושע מצא (הליכוד):

אני מסיים. דילגתי, אדוני, על כמה דפים, כדי לרצות אותך.

היו"ר ש' וייס:

לא אותי, את התקנון.

יהושע מצא (הליכוד):

חברי, חברי מפלגת העבודה ושריה, חזרו לשפיות הדעת, התנערו מהממריצים במרצ הרוצים להחזירנו לתורת התבוסתנים מ"ברית שלום". מאז ומתמיד היתה אמונתם במדינה פלשתינית ובחלוקתה של ירושלים. היום יש להם גם שותף, חבר הכנסת טלב אלסאנע. זו לא היתה דרככם, השר שחל.

היו"ר ש' וייס:

אני מבקש לסיים. אי-אפשר ככה.

יהושע מצא (הליכוד):

אני מסיים.

טלב אלסאנע (מד"ע):

אם תרצה ואם לא תרצה, מזרח-ירושלים תהיה הבירה של העם הפלשתיני.

יהושע מצא (הליכוד):

מפריעים לי כל הזמן.

היו"ר ש' וייס:

לא כל הזמן. הפריעו לך אחרי שדיברת 12 דקות. חבר הכנסת טלב אלסאנע, תן לחבר הכנסת מצא לסיים.

טלב אלסאנע (מד"ע):

יהושע מצא (הליכוד):

בכל פרלמנט אחר היו זורקים אותו.

טלב אלסאנע (מד"ע):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת אלסאנע, תירגע. חבר הכנסת אלסאנע, אני קורא אותך לסדר.

יהושע מצא (הליכוד):

בכל פרלמנט אחר היו זורקים אותו על הבוגדנות שלו.

טלב אלסאנע (מד"ע):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת אלסאנע, קראתי אותך לסדר. תקשיב לי. חבר הכנסת אלסאנע, אם אתה רוצה שאני אוציא אותך, תגיד לי מייד ואני אעשה את זה מייד.

לימור לבנת (הליכוד):

הוא אומר את האמת. זאת הקואליציה של הממשלה הזאת.

טלב אלסאנע (מד"ע):

הערת הערה.

היו"ר ש' וייס:

הערתך כאורך הגלות. הערת, תודה. עכשיו חבר הכנסת מצא יסיים ממש במשפט אחד.

יהושע מצא (הליכוד):

אני צריך דקה ואני מסיים.

היו"ר ש' וייס:

אי-אפשר להתמקח ככה. לא הפריעו לך. דיברת 11 דקות נטו. אי-אפשר שיושב-ראש ישיבה יתמקח עם כל דובר.

יהושע מצא (הליכוד):

זו לא היתה דרככם. שגיתם, הולכתם שולל באותה אופוריה של מזרח תיכון חדש. כבר נאמר בספר משלי: מודה ועוזב ירוחם. חזרו אל הציונות. זו היתה נחלתכם. באמונתה ובכוחה חזרנו לנחלת אבותנו, ירושלים וארץ-ישראל.

היו"ר ש' וייס:

נא לסיים.

יהושע מצא (הליכוד):

אני מסיים, אדוני היושב-ראש. נצא היום כולנו בברכה ובהצדעה לעם האמריקני, שרוצה להחזיר עטרה ליושנה, את ריבונותנו על ירושלים. ולראש הממשלה רבין – עדיין לא מאוחר. אזרחי ישראל מצפים מראש ממשלתם שיתעשת ויתייצב בצורה ברורה – –

טלב אלסאנע (מד"ע):

— — —

יהושע מצא (הליכוד):

— – ויודיע כי הוא תומך בחקיקה. חבר הכנסת בגין, אני יודע שהוא צריך לסיים את הקריירה הציבורית – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת מצא.

יהושע מצא (הליכוד):

— – אבל היום, בהיותו ראש ממשלה, אנחנו עדיין מצפים למעט הזה שיעשה למען חיזוקה של ירושלים ולא יביא להפקרתה.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

הם כבר לא מצפים.

חיזוקה המדיני, הכלכלי והחברתי של ירושלים

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת זיסמן, בבקשה. אתה תיתן הדגמה, שעשר דקות הן עשר דקות.

עמנואל זיסמן (העבודה):

יחס שווה והוגן לכולם.

היו"ר ש' וייס:

אני עוד לא ראיתי התמקחות כזאת על דקה. זה כל כך מיותר. זה כל כך לא מוסיף לנואם מאומה. חבר הכנסת רן כהן דיבר עשר דקות ומיצה את עצמו. חבר הכנסת אורי אור דיבר חמש דקות ומיצה את עצמו. חברים, תנו כתף לסדר.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

בכל זאת לאופוזיציה יש היום יותר מה לומר בימים אלה. הקואליציה יכולה למצות את עצמה בשש-שבע דקות.

לימור לבנת (הליכוד):

עמנואל זיסמן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, חברי הכנסת, ב-12 בדצמבר 1949 החליטה ממשלת ישראל, בראשותו של ראש הממשלה, המדינאי הדגול דוד בן-גוריון, ברוב של חמישה נגד שלושה, להציע לכנסת להעביר את בירתנו לירושלים, בירת הנצח של מדינת ישראל. מספר הדקות שעומדות לרשותי מצומצם, ולכן אקרא רק פרק מן ההחלטה.

הודעת ראש הממשלה בכנסת: "לפני שבוע ימים מסרתי לכנסת בשם הממשלה הודעה בדבר ירושלים. הודעתנו עומדת ותקפה ולא חל ולא ייתכן כל שינוי בעמדתנו. כידוע לכם, החליטה, בינתיים, עזרת האו"ם, ברוב גדול, על שימת ירושלים תחת משטר בין-לאומי כגוף נפרד. החלטה זאת לא ניתנת לביצוע בשום אופן, ולו רק בגלל התנגדותם הנמרצת והנחרצת של תושבי ירושלים. יש לקוות, שעזרת האו"ם תתקן במשך הזמן השגגה שיצאה הפעם מפי הרוב ולא תנסה כלל להטיל משטר של כפייה על עיר הקודש. אנו מכבדים ונכבד רצון כל המדינות המעוניינות בחופש פולחן וגישה חופשית למקומות הקדושים והרוצות להבטיח הזכויות הקיימות בקשר למקומות הקדושים והבניינים הדתיים בירושלים. התחייבותנו לשמור על זכויות אלה עומדת ותקפה ונמלא אותה בנפש חפצה, אם כי לא נוכל לתת יד להפרדת אונס של ירושלים המקפחת ללא הכרח והצדקה זכות היסטורית וטבעית כאחת של העם השוכן בציון.

"מאז כינון הממשלה הזמנית העמדנו הדאגה לשלומה, ביטחונה וחיזוקה הכלכלי של ירושלים במרכז דאגותינו. בסערת המלחמה, כשירושלים היתה נתונה במצור, היינו נאלצים לקבוע זמנית מושב הממשלה בקריה על יד תל-אביב. אולם למדינת ישראל היתה ותהיה רק בירה אחת – ירושלים הנצחית. כך היה הדבר לפני 3,000 שנה וכך יהיה, כפי שאנו מאמינים, עד סוף כל הדורות."

ב-1949 היו 700,000 יהודים, ומדינת ישראל יצאה זה עתה ממלחמת השחרור. עם כל המחלוקת וחילוקי הדעות עם דוד בן-גוריון בנושאים שונים – בפטרון הסכסוך הישראלי-הערבי, בפטרון הסכסוך הישראלי-הפלשתיני – הוא היה נאמן לדבר הזה עד יום מותו. זהו הקו של מפלגת העבודה ותנועת העבודה.

לי אין צל של ספק לגבי מה שאומרים היום בתחום המדיני, שירושלים תישאר עיר אחת, עיר מאוחדת ובריבונות ישראל על כל חלקיה. לי אין צל צלו של ספק באמינות, במהימנות ובכנות של הדברים האלה.

לעומת זאת, אני לא מתווכח עם חבר הכנסת אלסאנע או עם חבר הכנסת דראושה. להם יש עמדה הפוכה, המנוגדת תכלית הניגוד לעמדה הזאת.

טלב אלסאנע (מד"ע):

זו עמדה עניינית.

עמנואל זיסמן (העבודה):

אבל היא כנה. היא לא כמו העמדה הלולינית והבלתי-כנה של מרצ, של יוסי שריד ושל רן כהן. ואני אקרא מן המצע שלהם – לכן, צריך להבין את ההתנהגות, את העמדות, את ההתבטאויות ואת הדברים שנאמרים כאן לאור מה שכתוב במצע של מרצ. ירושלים, בירת ישראל, לא תחולק עוד. מעמד הקבע של העיר, כפי שייקבע בהסכם השלום, יתחשב בכל הזיקות המיוחדות לעיר, דתיות ולאומיות. במלים אחרות – עיר אחת; אולי עיר מאוחדת, אבל לא ריבונות ישראל על כל חלקי העיר, גם בגבולות המוניציפליים שהכנסת הזאת החליטה עליהם ביוני 1967.

טלב אלסאנע (מד"ע):

מצע מפלגת העבודה מחייב את הפלשתינים – – –

עמנואל זיסמן (העבודה):

הוויכוח איננו לגבי הצד המדיני. אני אומר זאת לחבר הכנסת בני בגין, ואני אומר זאת לכל חברי הבית. הוויכוח הוא האם במקביל, בהתמדה, ברציפות, עושים מספיק בעיר הזאת שהיא קדושה לשלוש דתות, העיר הזאת שיש בה רוב יהודי בשיעור נמוך יותר משיעורו של הרוב היהודי במדינת ישראל – הוא כבר פחות מ-72%. כשהעיר הזאת שוחררה ואוחדה מחדש, הרוב היהודי בה היה 74.2%. היום הרוב היהודי בעיר הזאת הוא פחות מ-72%, באוכלוסייה של 600,000.

כדמוקרטים, כיהודים, כציונים, אנחנו בעד זה שבעיר הזאת יסופקו הצרכים באופן שווה, באופן הוגן, באופן ממשי לכל חלקי האוכלוסייה, ערבים מוסלמים, ערבים נוצרים ומיעוטים אחרים. ובעיר הזאת יש גם מיעוטים אחרים. אנחנו בעד שירותים שווים לכולם.

טלב אלסאנע (מד"ע):

כמה בתים בנו לערבים במזרח-ירושלים? כמה שכונות נבנו שם? זה רק סממאות.

עמנואל זיסמן (העבודה):

אבל אנחנו רוצים שבעיר הזאת תהיה בנייה. אנחנו רוצים שתהיה בנייה בכל חלקי העיר ולכל חלקי האוכלוסייה. אבל אנחנו רוצים להבטיח לעולמי עד את מה שתמיד היה בבירת ישראל – רוב יהודי. לא נוכל להשלים עם שום דבר, מבפנים או מבחוץ, שיש בו כדי לערער את היעד הלאומי, היהודי, הציוני של בירת ישראל. בירת ישראל היתה במשך אלפי שנים, והיא צריכה להישאר לעולמי עד עם רוב יהודי. כדי שיהיה רוב יהודי, לא מספיק לתת תמריצים ועידוד למה שנקרא גידול טבעי. גידול טבעי – גם ליהודים וגם לערבים. גידול מלאכותי, פירוש הדבר למנוע נשירה מן העיר ולקרב ולמשוך לעיר עולים חדשים, בין שאלה הם עולים שזה מקרוב באו ובין שאלה הם ותיקים שצריכים לבוא לעיר.

אין לי ספק, שכולם מצהירים ועושים. אבל הנה נתגלה לי, שב-1991 ירושלים הפכה לעיר הענייה ביותר בארץ. מעניין, כך היה ב-1991. תמיד היא היתה ענייה. היו לכך סיבות סוציו-אקונומיות ידועות וברורות, שאין לנו עכשיו זמן לנתח אותן. אבל היא הגיעה לשיא העוני, חבר הכנסת בני בגין, ב-1991. השאלה היא, האם יש תוכנית לאומית, האם היתה תוכנית לאומית, האם יש היום תוכנית לאומית או שתהיה תוכנית לאומית כדי להקצות משאבים ולמלא בתוכן את מה שכל ממשלות ישראל החליטו ואת מה שהממשלה הזאת החליטה לאחרונה.

עדיפות. מה זו עדיפות? מצאתי שיש רק משרד אחד מכל המשרדים הממשלתיים שנותן לעיר עדיפות בתקציבו; עדיפות של ממש. לא מצאתי משרדים אחרים. אולי יש עוד משרד אחד. כלומר, המצב הוא, שלא נעשה מספיק כדי להשיג את היעד המרכזי – להבטיח רוב יהודי.

אני רוצה לומר מה קרה. אני אומר זאת לחבר הכנסת רן כהן. קראתי היום בעיתון, ששר החוץ שאל שאלה כשהוא היה אתמול בקהיר. הוא שאל את המצרים, שמגלים בזמן האחרון יחס בלתי-ידידותי, מופגן, מגמתי ושיטתי – אולי בגלל אינטרסים של גדלות, אולי מצרים חוששת שמא היא לא תהיה המנהיגה של המזרח התיכון, אני לא רוצה להיכנס לזה – הוא שאל את מוסא: למה ניפחתם? למה הגזמתם? למה הפכתם את הדבר הזה לנושא? הרי אנחנו יודעים שיש היום התנגדות ערבית-מוסלמית.

אני שואל את חבר הכנסת רן כהן. בעד בנייה לערבים בירושלים – כן. אבל לא בעד פעולות, שיש בהן כדי לחזק את המגמה אצל המצרים, הרשות הפלשתינית וכל אלה שלא רוצים שאנחנו נשמור על אחדותה ועל שלמותה של ירושלים. לא הפגנות בהר-חומה. אני שואל אותך: הנה, יש תוכנית לראס-אל-עמוד; 1,800 יחידות דיור לערבים ו-160 יחידות לשכונה יהודית. התוכניות האלה מוקפאות. למה לא לבנות 1,800 יחידות לערבים ובמקביל לבנות 160 – – –

טלב אלסאנע (מד"ע):

אתה רוצה רוב יהודי – – –

עמנואל זיסמן (העבודה):

למה? שאלת את עצמך?

רן כהן (מרצ):

איזו צביעות. כשאנחנו רוצים לבנות ליהודים אנחנו בונים.

טלב אלסאנע (מד"ע):

היו"ר ד' שילנסקי:

רגע, רבותי. חבר הכנסת זיסמן, אני רואה שאתה מרתק את הציבור וזה טוב מאוד. אבל, לצערי, רבותי – – –

זאב בנימין בגין (הליכוד):

חבר הכנסת זיסמן, אני בטוח שאם תהיה ממשלה של מפלגת העבודה זה יקרה, ואם מרצ תהיה בממשלה זה ודאי יקרה.

היו"ר ד' שילנסקי:

שמעתם כולכם את הצלצול. זמנו של חבר הכנסת זיסמן תם. אבל מאחר שכל-כך ריתקת את הציבור, אחרי שארגיע את הציבור אתן לך לומר משפט אחד לסיום.

רן כהן (מרצ):

הפקענו 23,000 דונם, ולערבים לא בנו כלום. זה הרצון היהודי להיאחז בירושלים.

קריאות:

היו"ר ד' שילנסקי:

רבותי, אם אתם רוצים לדבר ביניכם תצאו החוצה. פה בלאו הכי אף אחד לא שומע אתכם, כי אני מדבר דרך הרמקול והרמקול שלי גובר על הקולות שלכם.

חבר הכנסת זיסמן – תם זמנו. אבל כדי לגמור בסדר, אני נותן לך רשות לומר משפט. כעבור משפט וחצי אפסיק אותך.

עמנואל זיסמן (העבודה):

אני מודה לך, אדוני היושב-ראש.

אני אומר – הצורך לחוד והמעשים לחוד. בפועל, המדיניות הממשלתית כלפי ירושלים איננה עקבית דיה, אדוני השר שחל. משרדי הממשלה השונים פועלים כל אחד על-פי תוכניותיו הוא, ובמקרה הטוב ביותר אין תהליך מסודר של קבלת החלטות ויישומן במשרדי הממשלה השונים. לעתים משרד אחד

אינו יודע על תוכניות המשרד האחר. לכן, כדי שבירת ישראל תוכל לגדול ולהאיץ את הפיתוח בעיר, צריך לעשות בהתאם.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אדוני, כבוד השר משה שחל, עליך לענות על חמש הצעות. כולם רוצים לשמוע את תשובתך. בעצם, יש לך די הרבה זמן, אבל נתבקשתי על-ידי יושב-ראש הכנסת, מאחר שמתקיים אחר הצהריים טקס, לבקש מכולם להיות ליברליים עם הזמן לטובת הטקס. אדוני, בבקשה.

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ביום ג', ב' באייר, עסקו העיתונים בסיקוריהם בשלושה דברים בעיקר: בסיקור מצולם ונרחב של ביקור ראש הממשלה ב"סלע האדום" בירדן; בסיקור מצולם של פגישת יאסר ערפאת עם חבר מרכז הליכוד, עורך-הדין סיני קהת; ובבחינת תוכניות לבניית דירות לתושבי ירושלים.

היה זה סימן ברור, לי ולחברי, כי האופוזיציה תנצל כותרת זו כדי לבקש זימון דיון דחוף בכנסת, כדי לבחוש ולהסביר את שידוע לנו היטב מזמן, כי ממשלת ישראל העמידה ומעמידה את ירושלים מעל לכל מחלוקת, מדון או קצה קצהו של דיון ורואה בה את בירתה המאוחדת של מדינת ישראל הריבונית.

אולם, חבר הכנסת בגין, בסרט האימה והידע הבדיוני שמפיקה האופוזיציה מדי פעם בפעם בעקבות קשייה, וכנראה גם בגלל ירידת הרייטינג בחודשים האחרונים, היא מחליטה להפיק פרק בסדרה, לשרבב אליו כמה שחקנים חדשים, ולהביא גם אלמנטים מושכי קהל, דוגמת יצירת הפאניקה וההפרזה הבוטה בנושא העברת בסיס צה"ל וגם בנושא ירושלים.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, התפיסה המנחה את האופוזיציה היא תפיסה גלותית ורופסת. היא מפחידה ומנסה ליצור פאניקה. היא איננה נשענת, לצערי הרב, לא על דיוק, לא על אמת ולא על עובדות.

ממשלת ישראל הנוכחית אינה מאמינה, שגורם אחר מלבדה יקבע היכן תמוקם בירת ישראל, והיא איננה זקוקה לאישורים כדי לדעת שירושלים היא בירתנו. אנו מאמינים, כי לא העולם יגדיר עבורנו; אנו נגדיר היכן נמצאת בירת ישראל.

רבותי, אני מציע לאופוזיציה להזדקף כיאה למדינת היהודים ולהפסיק עם העמדה התבוסנית שעל-פיה אנו זקוקים לאישור מחדש לגבי מעמדה של ירושלים כבירה. האישור הזה כבר קיים שלושת אלפי שנה.

יהושע מצא (הליכוד):

אתה מוכן לברך היום את הסנטורים? למה אתה מתחמק? תברך אותם.

שר המשטרה מ' שחל:

אינני מבין מדוע אתם מעוררים זאת מחדש בכל פעם שרמת הרייטינג בסרטי הבהלה והאימה שלכם יורדת.

אדוני היושב-ראש, אולי אביא שתי דוגמאות; ואני רוצה להתייחס בדברי לנושא רציני, לכמה דברים שהיו בשיחות קהיר, ולגופו של עניין – גם לנושא ירושלים. אבל למען האמת ההיסטורית, אילו הייתם בודקים את עצמכם קצת יותר, לא הייתם מעזים לזרוק מלים על ראש הממשלה ועל גורמים אחרים סתם, ללא הבחנה.

ממשלות הליכוד, חבר הכנסת בגין, כל כך ששו לקבלת חוק-יסוד: ירושלים? בקואליציה שבה הייתם רציתם את החוק? אני רוצה לומר עוד הפעם: לעתים, כשאני בא לענות, כחבר ממשלה, מעל במת הממשלה, וכך היה כאשר דיברתי כחבר אופוזיציה מעל במת האופוזיציה, בדברים שידעתי שהיה בהם חלק לא לי אלא לחברי בסיעה – היתה מידה של ריסון. לא העזתי לבוא ולזרוק דברים על ראש ממשלה, על שר חוץ, כך, בהינף יד, בלי לבדוק דברים, בלי לאמת אותם. הכול בגלל דבר אחד – מצלמה, תמונה של הטלוויזיה.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

אדוני, במה לא דייקתי?

שר המשטרה מ' שחל:

לא אליך אני מדבר, כי אם אל חבריך.

היה כאן חוק-יסוד: ירושלים. אנחנו הצבענו בעדו. היינו באופוזיציה והחלטנו להצביע בעדו, כי לדעתנו לא היה מקום להתנגד לחוק. ייתכן מאוד שהיה ספק, זו שאלה לגמרי אחרת. מדוע? מפני שהיתה ממשלה בישראל ב-1967. היא לא דיברה; היא הוציאה צו, שלושה ימים אחרי מלחמת ששת הימים, והכריזה על ירושלים המאוחדת. היא פעלה, היא עבדה, היא עשתה, היא הפכה את העיר אחת מן הערים היפות, המשגשגות שיש; מאוחדת, עם רמת חיים, עם פיתוח, עם בנייה, בלי דיבורים.

אבל אתם אלופי המלל, אלופי ההכרזות. הלכתם ואמרתם שיש חוקים. והנה קרה, שאתם ישבתם בממשלה, ראיתם שלא נוח להצביע בעד חוק-יסוד: ירושלים, מפני שהאמריקנים לחצו. מה אומר יושב-ראש הקואליציה שלכם, חיים קורפו, אז חבר כנסת, בדיון שנערך בסיעת הקואליציה? הוא

אומר: האם בלעדי חוק זה ירושלים לא תהיה בירת ישראל? ומציע אברהם שריר – אתם זוכרים אותו? לא ניתן לעז להיכנס אלינו. העז היתה של גאולה כהן, שהציעה את החוק. אבל חמור מזה, שר בכיר בממשלה אז אומר ליושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט: נעשה דבר כזה – באחד השלבים של הטיפול בהצעת החוק נפיל אותו, נקפא אותו. אגב, מי שכתב את זה הוא שלמה נקדימון, כתב מאוד אמין, ידיד טוב שלי ושלכם. הוא אומר: חבר הכנסת מלקה את עצמו בפומבי ואומר: אני מתחרט, אני מאשים היום את עצמי על שלא עמדתי בלחצים הגדולים והעברתי את החוק; לא הקפא אותו – חבר הכנסת דוד גלס.

אבל היה גם מקרה שני, וגם ממנו אתם מתעלמים. כל זה קרה ב-1967. אולי הזמן עושה את שלו, מזדקנים. אתה זוכר את המכתב של שר החוץ דוד לוי בעניין הקפאת הבנייה בירושלים? אני זוכר אותו, הוא מונח לפני.

יהושע מצא (הליכוד):

אתה זוכר את המכתב של פרס?

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת מצא, טול קורה מבין עיניך. אל תקומו בהאשמות האלה. הן האשמות סרק, חסרות שחר.

יהושע מצא (הליכוד):

תדבר על המכתב שנתתם אתמול בקהיר.

שר המשטרה מ' שחל:

לאור זאת הסכמנו, ג'ים היקר, ג'ים חברי הטוב – כותב דוד לוי – עולים לא יופנו לשם. תסתכלו איך אנחנו נהגנו ואיך אתם נוהגים. איפה האחריות? על מה מדובר?

רבותי חברי הכנסת, אני הייתי עם שר החוץ במצרים ביומיים האחרונים, ואני אומר לכם – אני גאה בעמדה שהציג שר החוץ. המצב לא היה קל ולא היה פשוט. אנחנו עשינו שלום עם מדינות ערביות. דווקא מדינות אלה, שעשינו אתן שלום – בגלל יחסי הקרבה מצבן לא נוח, לא קל ולא פשוט. הן באות אלינו ומבקשות הסברים. ראיתי את שר החוץ בפגישותיו הרבות, הארוכות והמייגעות עם שר החוץ של מצרים. אני אומר לכם – לא היתה ממשלה ולא היה שר חוץ זקוף קומה שהגן על עמדת ישראל כפי שעשה זאת שר החוץ.

יהושע מצא (הליכוד):

אני מטיל ספק בכך. פתאום נפתרה בעיית הקרקעות.

שר המשטרה מ' שחל:

אל תטיל ספק. אל תתחיל עם הקשקושים האלה, עם הדיבורים האלה.

רן כהן (מרצ):

אולי תשאל את עמרו מוסא. אתה צריך להאמין למישהו.

יהושע מצא (הליכוד):

בעיית הקרקעות נפתרה אתמול. מה התחייבתם?

שר המשטרה מ' שחל:

לא נעים לכם לשמוע מה כתב דוד לוי. אבל אני אתייחס לדברים גם הלאה.

יהושע מצא (הליכוד):

הקפאתם את ההקפאה.

שר המשטרה מ' שחל:

אני רוצה לציין – יש מצב חדש במזרח התיכון, לא יעזור לכם ולא יועיל לכם. לדעתי, נערכה פגישה מצוינת עם נשיא מצרים. בפגישה הוא הסביר את עמדתו, ביקש הסברים, שמע אותנו. מה אתם רוצים? לשנות מצב שבו אנחנו נמצאים כאן, בעולם שבו יש לישראל יחסים ותהליך שלום עם מדינות ערביות; נוסף על מצרים – עם ירדן, עם הפלשתינים, יחסים עם מרוקו ועם מדינות ערביות אחרות. וכאן צריכות החוכמה והתבונה לעמוד לנגד עינינו.

אני רוצה להבהיר, כי ירושלים תישאר מאוחדת תחת ריבונות ישראלית. הוסכם, שהיא לא תהיה חלק מהאוטונומיה – ועמדנו על כך בתוקף בכל ההסכמים – ולא יתנהלו ממנה ובה גופים שלטוניים אחרים זולת מוסדות השלטון הישראלי.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

מתלהמים. מוסדות שלטוניים. ג'בריל רג'וב משתולל.

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת בני בגין, אני עוסק בזה. לא משתולל. אתה טועה לגמרי.

יהושע מצא (הליכוד):

לגמרי לא טועה. אתם מסתירים את האמת. יש 14 מוסדות של אש"ף בירושלים.

שר המשטרה מ' שחל:

אתה דיברת על המופתי, הבאת את הדוגמה.

רן כהן (מרצ):

בימי הליכוד היו 22 מוסדות של אש"ף בירושלים.

שר המשטרה מ' שחל:

זאת לדעת – דבריו של המופתי הועברו ליועץ המשפטי לממשלה, ברגע שהם נאמרו. היועץ המשפטי בודק כל ביטוי, כי זה התפקיד שלו. לא יהססו לנקוט פעולה ולא היססנו.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

איזו פעולה נקטתם?

שר המשטרה מ' שחל:

תשעה מאנשי ג'יבריל נמצאים במעצר עד לפתיחת משפטם. שום גורם לא יהיה. כל הדיבורים הם שוב פרק בבהלה שאתם יוצרים, בהלה שאין בה אמת; יש בה סילוף, והיא נועדה, פשוט, לצרכים פוליטיים.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

משרד האנרגיה, המשרד לסטטיסטיקה. אין מוסדות של אש"ף בירושלים?

היו"ר ד' שילנסקי:

רבותי, מיציתם את מכסת קריאות הביניים.

שר המשטרה מ' שחל:

רבותי חברי הכנסת, בסוגית הפקעת הקרקעות יש קודם כול שאלה של עובדות. לממשלה נמסרו נתונים שעל-פיהם – –

טלב אלסאנע (מד"ע):

80%.

שר המשטרה מ' שחל:

– – היתה חלוקה מסוימת, שבה בעלי הקרקע – לגבי ההפקעה הזאת, לפחות – מדובר על למעלה מ-60%.

אני רוצה להוסיף משלי – מי שרוצה לשמור על ירושלים מאוחדת בריבונות ישראלית צריך לדעת בצורה ברורה וחד-משמעית, שכלל שמדינת ישראל תבטיח שוויון לכל האזרחים והתושבים, ככל שתבטיח מדינת ישראל שתושביה הערבים של ירושלים יהיו זכאים לדיוור בדיוק כמו כל אזרח יהודי, ככל שהגישה למקומות הקדושים תהיה פתוחה לכל המאמינים מכל הדתות, יהודים, מוסלמים ונוצרים, ככל שננהל שם ממשל נאור ופתוח שבו תושבי העיר ידעו כי יש מי שדואג להם – כך תישאר העיר הזאת מאוחדת.

יהושע מצא (הליכוד):

קולק לא עשה זאת? תענה לי.

שר המשטרה מ' שחל:

והיא תישאר בריבונות ישראל. וכל עוד לא הייתם באופוזיציה, והייתה אופוזיציה אחראית, כך זה התנהל. אני אומר לך – – –

יהושע מצא (הליכוד):

קולק נהג לא נכון?

רן כהן (מרצ):

דוד לוי – – –

זאב בנימין בגין (הליכוד):

שלוש שנים אתה בממשלה – – –

שר המשטרה מ' שחל:

כל זה הוא הערובה להבטחת אחדותה של ירושלים וריבונות ישראל עליה. אם היה שינוי, והוא שינוי בעל חשיבות במדינות ערביות, כאלה שיש לנו אתן קשרים וכאלה שאין לנו אתן קשרים – שהם דיברו כי אין להעלות על הדעת לחלק את העיר מחדש. והדבר הזה כואב לכם. אתם במו ידיכם יוצרים את הבעיה. כמה פעמים, גם בשיחות פרטיות, ואני אחראי, אני ראש הצוות לענייני ירושלים ומטפל מטעם הממשלה בנושאים האלה יום-יום, אני לא עשיתי אותם לאור זרקורים ולא בתקשורת, אלא ראיתי עניין אחד בעל חשיבות מכרעת: שלא יהיה מי שיערער על שלטוננו שם. והטיפול בזה איננו בהופעה כאן מול מצלמות הטלוויזיה, הוא טיפול מקצועי על-ידי הגורמים המופקדים על כך.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

פגישות פרטיות עם חוסיין.

שר המשטרה מ' שחל:

וגם פגישות שלי עם פייצל חוסייני.

יהושע מצא (הליכוד):

איפה הן מתקיימות? פייצל לא בא ללשכתך? למה אתה הולך לבית פרטי?

שר המשטרה מ' שחל:

איפה שאני רוצה. אני לא שואל אותך.

יהושע מצא (הליכוד):

אתה הולך לבית פרטי.

היו"ר ד' שילנסקי:

רבותי, מיציתם את כמות קריאות הביניים.

רן כהן (מרצ):

מה זה שייך בכלל?

יהושע מצא (הליכוד):

אתה בכלל לא חלק מהדיון. אתה מיעוט שבמיעוט.

רן כהן (מרצ):

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת מצא וכהן, אני מציע לכם, לא שומעים את מה שאתם מדברים. אם אתם רוצים להחליף דברים, צאו החוצה ובשקט תשמעו האחד את השני.

רענן כהן (העבודה):

יהושע מצא (הליכוד):

אתם לא ראויים אפילו לתשובה.

היו"ר ד' שילנסקי:

אתה גמרת עם חבר הכנסת רן כהן ועכשיו בתור חבר הכנסת אלסאנע? מספיק. בבקשה, אדוני השר. חבר הכנסת מצא, אתה לא יכול כל פעם לנהל ויכוח עם מישהו אחר.

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, אני בהחלט הולך להיפגש עם פייצל חוסייני.

יהושע מצא (הליכוד):

איפה?

שר המשטרה מ' שחל:

אתם ישבתם אתו במדריד כנציג הפלשתינים וכנציג אש"ף.

סילבן שלום (הליכוד):

הוא לא היה במדריד.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

לא נכון. לא דייקת. לא אמת. אתם הבאתם אותו כנציג של ירושלים. החלטה שלכם.

שר המשטרה מ' שחל:

אתם הכרתם בו ואתם הקמתם אותו. חבר הכנסת בני בגין, הוא לא היה במדריד. חבר הכנסת בני בגין, אני יושב אתו מפני שבעניינים הקשורים לחיי היום-יום של האזרחים הערבים יש מקום שהממשלה תטה אוזן קשובה לבעיות. לא יועיל לכם.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

לזה ערפאת קורא "ועדת ירושלים".

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת בגין, גם אתה כבר מיצית את מכסת קריאות הביניים.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

השר מגרה אותנו כל פעם מחדש. שיואיל לדייק.

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת בני בגין, לא ידעתי שאני גורם הגירוי שלך.

אדוני היושב-ראש, אנחנו בהחלט ניפגש כדי לפתור את הבעיות של תושבי העיר. אני רוצה לציין כאן, כי, בניגוד לצעקות שלכם, בוועדה שבה אני יושב-ראש נוהג ראש העיר אהוד אולמרט בצורה ממלכתית ועניינית בנושאים ובבעיות הנוגעים לחיי היום-יום. הוא עוסק במהות, והוא יודע מה הן הבעיות של העיר הזאת. לא כמוכם – בצעקות רמות ותו לא.

שוב ושוב, אדוני היושב-ראש, חוזר על עצמו הריטואל הקבוע והמיותר של הבהלה וזריעת הפאניקה. הוא גם קיבל היום ביטוי בעניין העתקת בסיסי צה"ל בשטחי יהודה ושומרון.

רבותי חברי הכנסת, כאשר התייחס לנושא זה ראש הממשלה ושר הביטחון, הוא דיבר על תוכנית שהוכנה על-ידי צה"ל להעברת שלושה בסיסי הדרכה וטירונות הממוקמים ביהודה ושומרון – חבר הכנסת זיסמן, נדמה לי שאני בדיוק משיב לך – לבסיסים בתחומי "הקו הירוק".

ראש הממשלה הבהיר והדגיש, כי בבסיסים שיתפנו יתמקמו מפקדות וכוחות של צה"ל הנחוצים לקיום הביטחון בשטחי יהודה ושומרון.

התוכנית להעברת שלושת הבסיסים היא חלק מתוכנית שהוכנה בצה"ל בהתאם להסכם אוסלו שעליו חתמה הממשלה, ולקראת יישום השלב הבא בתוכנית, מימוש התוכנית כרוך במשאבים והוא מחייב היערכות והוא נמצא כחלק שאני מכיר כשר המשטרה המשולב בהכנות של צה"ל לגבי תוכניות אלה.

על מה יצאה הצעקה, במיוחד מספסלי הליכוד, אני אינני מבין. כי אפילו אם נשווה את הדברים מלה במלה, במהות – קמפ-דייוויד דיבר על הצורך בהיערכות של כוחות צה"ל במסגרת ההסכמים על האוטונומיה. ודי לי אם אזכיר איך הציג מנחם בגין, זכרו לברכה, את הסכמי קמפ-דייוויד בכנסת, ב-20 במרס 1979, במסגרת הודעת הממשלה על חוזה השלום בין ישראל לבין מצרים. אני מצטט מדבריו בעמוד 1891: "הממשל הישראלי, הצבאי והאזרחי, יוסג כדי שיוחלף ברשות המינהל העצמי, כמפורש במסגרת לשלום במזרח התיכון. תהיה אז נסיגה של כוחות מזוינים ישראליים ותהיה פריסה מחדש של הכוחות הישראליים שיישאו באזורי ביטחון מוגדרים".

את זה עושה צה"ל במסגרת ההסכם. והוא עושה זאת על בסיס התוכניות שלו להגן על התושבים – שוב, במסגרת ההסכם; להבטיח את ביטחונה של ישראל – שוב, במסגרת ההסכם. במסגרת הזאת היה ברור, על-פי ההסכם שנחתם אז בקמפ-דייוויד, שצה"ל ייסוג ויעבור למקומות חדשים במסגרת ההיערכות שלו.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

אבל הביטחון בידינו, הסמכות על השטח בידינו, על-פי קמפ-דייוויד. האחריות לביטחון בידינו, על-פי קמפ-דייוויד. איזו אשמה היא זו? אתה הרי משפטן, אתה הרי יודע.

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת בגין, עולמכם חרב עליכם, ואני אגיד לך למה. אני אגיד לך מה הבעיה. לא נעים לשמוע, אבל תשמע. אם קרה משהו בשנים האלו, אחרי האינתיפאדה, קרה דבר אחד: החלום על סיפוח שטחי יהודה ושומרון נגזז. אתם גם לא תקומו ותכריזו עליו, כי אתה יודע שהציבור לא רוצה בו, כי הוא יודע שאין לזה כל תוחלת.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

יוסף בא-גד (מולדת):

שר המשטרה מ' שחל:

אתם מבינים את זה היטב. ההתנגדות שלכם איננה למה שהוצע בקשר להעברת בסיסי צה"ל. ההתנגדות שלכם היא לפתרון הסכסוך, להשלמה עם הפלשתינים, לכל הסדר שלום.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

האם ה"חמאס" פורק מנשקו?

שר המשטרה מ' שחל:

הבעיה שלכם היא, שתפיסת העולם שלכם התמוטטה לחלוטין. אין לה תחליף. וזאת הסיבה. על זה אתם מתקוממים.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

בדיוק ההיפך. כל התחזיות שלכם התמוטטו.

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, אני רוצה לסיים את דברי בפרק הזה בדיוק כפי שהאופוזיציה מתייחסת אליו, לפי דעתי, בדבריה, בחוסר האחריות שהיא מגלה ובהתייחסות שלה.

מעמדה של ירושלים איננו מוטל בספק. אנחנו רואים זאת כעניין מרכזי בכל תפיסה, בכל התייחסות, במדיניות שלנו. בשנת 1996 תחגוג העיר ירושלים 3,000 שנים לקיומה. דרך ארוכה עשתה העיר, ונפתולים רבים ידע העם בדרכו אליה. השבוע אנו מציינים 50 שנה לניצחון בעלות הברית על הנאצים, והיה זה, ללא ספק, צעד משמעותי בדרכנו חזרה לעיר הזאת. יש העומדים בשערי ירושלים עם שלטים, ויש שעמדו בשעריה עם חגורים ושחררה. הדי דבריו של מוטה גור לרמטכ"ל אז יצחק

רבין מהדהדים עד היום. יש הצועקים והמבהילים, ויש שבדרכם המיוחדת, השקטה והעניינית עושים יום-יום למען ביצורה של העיר.

ואנחנו, אדוני היושב-ראש, החלטנו ללכת במסע הארוך והקשה לשלום, מפני שזאת הדרך ההולמת והמתאימה לתת לעם הזה, לילדינו ולנכדינו, תקווה לחיים בשלווה ובשלום, בביטחון שהוא יבוא. ואני רוצה לומר לכם – אתם לא מציעים שום דרך.

יהושע מצא (הליכוד):

דרך אחת, להוריד אתכם מהבמה.

שר המשטרה מ' שחל:

אנחנו מודים – דרך השלום היא קשה, קשה ומפותלת. אולם בקצה הדרך לא יחנו עוד קברים. הקול העולה מירושלים הישר לארובות השמים הוא קול בוטח ונחוש של ממשלה נחושה. על חומות העיר, עיר דוד, מוצבים שומרים נאמנים בדמותה של הממשלה הנוכחית. ולא אתם.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

בראוו.

משה פלד (צומת):

הפקרתם את עמדת השמירה.

שר המשטרה מ' שחל:

וגם בני שיחנו ואומות העולם כולן יודעים מה היא העמדה שלנו. אנחנו, לטובת העיר, לטובת אחדותה, חושבים כי צריך לנהוג יחס שווה כלפי כל תושביה ואזרחיה. והדאגה הזאת שלנו היא הדרך להבטיח את אחדותה של ירושלים.

יהושע מצא (הליכוד):

יש דרך אחת – להוריד אתכם מהבמה.

שר המשטרה מ' שחל:

הצעקות שלכם לא יועילו. והבהלות האלה שחוזרות על עצמן כל שבועיים-שלושה – יכול להיות שהן מעלות את הרייטינג של חבר הכנסת המציע לקראת הבחירות הבאות; הן לא ייתנו לכם את הבחירות הבאות. אני מאמין באמונה שלמה, שהעם ייתן את אמונו בגורמים רציניים ולא לאלה שמציגים כאן, תסלחו לי, דרך לא רצינית, ומעל לכול – דרך לא אחראית, הפוגעת ביכולת העמידה שלנו וברצינות העמידה שלנו לעשות שלום, להבטיח ביטחון, ולדאוג גם לנכסים שאנחנו חושבים שהם חיוניים לנו, ובהחלט, בראש ובראשונה – ירושלים בירת ישראל.

אדוני היושב-ראש, אני מציע, שהנושא הזה יועבר לוועדת החוץ והביטחון של הכנסת, ושם יהיה ניתן להתייחס אליו גם בקשר לבסיסי צה"ל וגם בקשר לנושא ירושלים.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אדוני השר, אני רוצה להגיד משהו גם לך וגם לכל חברי הכנסת, ואני אומר את זה ברוח טובה וחברית מאוד. היום אתה פותח את העיתון ובכל שורה שנייה מופיעות המלים רייטינג ופריימריס. מה שאתה אומר בציבור, ואני מתכוון לכל חבר כנסת, מצד זה ומצד זה, אפילו אם הוא אומר את הדברים בכנות, תמיד מאשימים אותו ואומרים שהוא אמר את זה למען הפריימריס. אני מציע לכולנו פה בכנסת – בואו לא נוסיף על זה. יש לנו ביקורת וויכוח עם חברי כנסת – נתווכח. אבל אל נוסיף אחד לשני. אינני מתכוון חלילה אליך, כי אתה אינך היחיד.

יהושע מצא (הליכוד):

אתמול אמרו על השר שחל שהוא לא יכול להגיע בגלל הפריימריס.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מציע הצעה טובה לדיונים, לרוח טובה, עניינית, לאחוות חברי הכנסת, תוך כדי הוויכוח הענייני, שאנחנו נוריד את המלה הזאת.

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, בגלל שאבלי אני מוותר לך הרבה, אבל הפעם לא אוכל לוותר. אני לא העליתי את המלה פריימריס. אמרתי שהעלו לטלוויזיה בגלל הבחירות הבאות. אופוזיציה, זה חלק מתפקידה, ולגיטימי להגיד. רק אמרתי, שהיא עושה זאת בחוסר אחריות, בחוסר רצינות ובחוסר – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

בואו נשקול את ההצעה. אני מציע את ההצעה לכל חברי הבית, מכל הקצוות.

חבר הכנסת זאבי מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת בגין. בבקשה, חבר הכנסת זאבי.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני היושב-ראש, לעניין פינוי המחנות – אינני יודע אם התוכנית לפינוי המחנות ביהודה ושומרון היא אמת או חזון תעתועים, כי דוברי הממשלה הצליחו לבלבל אותנו. מצד אחד, הם כאילו מפנים מחנות, וזאת כדי לרצות את ראש כנופיות אש"ף. ומצד שני, שר הביטחון, יצחק רבין, אומר, שרק מחליפים טירונים בחיילים קרביים. איזו משתי הגרסאות האלו נכונה? יגלה לנו השר המתאם, אם הוא יודע.

אם תפנו את המחנות, ייכנסו לשם מתיישבים יהודים, נחזק את היישובים. לא ניתן לכנופיות אש"ף להיכנס למחנות האלה. כדאי שתביאו זאת בחשבון שם בממשלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת רענן כהן מבקש להסיר דווקא את הצעתו של חבר הכנסת אורי אור.

רענן כהן (העבודה):

אני דווקא מבקש להעביר את הצעתו של חבר הכנסת אורי אור לוועדה, אבל מבחינה טכנית אני מציע להסיר אותה.

אני רוצה לומר, שבדברים שנאמרו על-ידי חברים מהליכוד לגבי ירושלים אתם פשוט גורמים נזק אדיר מבחינת מעמדה ועוצמתה של ירושלים. עצם העובדה שאתם מעלים את הנושא הזה, זה הנזק הגדול ביותר. נדמה לי שלכם כבר לא אכפת מה יקרה למדינת ישראל ומה יקרה לחברה; העיקר להרוס, העיקר להגיד, העיקר לתקוף. זה דבר שלא ייעשה. ואכן, אתם חסרי אחריות בגישה ובצורה שאתם מופיעים כאן בכנסת.

משה קצב (הליכוד):

כנסת ישראל לא יכולה לעמוד מאחורי – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. גם חבר הכנסת רענן כהן נתן דוגמה יפה מבחינת הזמן, וכך יעשה גם חבר הכנסת טלב אלסאנע, שמבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת מצא.

טלב אלסאנע (מד"ע):

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת טלב אלסאנע, אתה לא שומע שיש לך עוד הזדמנות של דקה להתווכח עם חבר הכנסת מצא? עוד לא התווכחת אתו היום מספיק?

טלב אלסאנע (מד"ע):

זו הזדמנות לא להתווכח אלא להציג, אדוני, עמדה עניינית, רציונלית, ולא רק מלל כפי שנשמע כאן.

בתחילת דברי אני רוצה לברך את המוסלמים לרגל חג הקורבן ולהגיד להם: כולו עם אינתי בח'יר.

אני רוצה לומר: ירצה מצא או לא ירצה, תמשיך ממשלת ישראל בהחלטה – המטופשת, לדעתי – של הפקעת אדמות, ומזרח-ירושלים היתה ותישאר בירת המדינה הפלשתינית, בעלת מעמד מיוחד לעולם המוסלמי.

יוסף בא-גד (מולדת):

יהושע מצא (הליכוד):

אל תפריע לו, שעם ישראל ישמע אותו.

טלב אלסאנע (מד"ע):

זה על אפו וחמתו של מצא ושל כל אלה שמתנגדים.

עד עכשיו, במה שנוגע לערבים במזרח-ירושלים, שמענו רק מלל – משנת 1967 ועד היום נבנו 70,000 יחידות דיור רק ליהודים, ונבנו לא יותר מ-500 יחידות דיור לערבים במזרח-ירושלים. איפה, אם כן, היחס השוויוני? מדוע ממשיכים בגישת ההפקעה? חבר הכנסת זיסמן אומר שהוא רוצה רוב יהודי. איך הוא רוצה להשיג את הרוב היהודי? על-ידי טרנספר של ערבים, ובזה הם עושים, בפועל, טרנספר.

לדעתי, הממשלה הזאת, שאומרת שהיא בעד שלום, חייבת לכבד את המלה ואת ההסכם שעליו היא חתומה ולא לרוקן אותו מתוכן. אחרת, אני אומר, ואני אחראי למה שאני אומר, היא תוביל לאינתיפאדה אחרת בקרב העם הפלשתיני, שלא יסכים להמשך מדיניות הזלזול, ההשפלה וההפקעה.

יהושע מצא (הליכוד):

אז למה אתה תומך בממשלה?

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה.

חבר הכנסת אלסאנע וכל חברי הכנסת, בהתייחסי לראשית דבריי אני רוצה להגיד שיושב-ראש הכנסת כבר בירך את חברי הכנסת, את העדה המוסלמית ואת העדה הדרוזית בארץ, וגם אני מצטרף לברכות לחג הקורבן, עיד אל-אד'חה, כפי שהוא נקרא, שיהיה חג שמח ושתהיה תפילה טובה לכל האזרחים של מדינת ישראל ותושביה. חג שמח.

עכשיו נכבד את חבר הכנסת הרב בא-גד שרוצה להציע להסיר את הצעתו של חבר הכנסת זיסמן.

יוסף בא-גד (מולדת):

אדוני היושב-ראש, כבוד שר החוץ, כדאי שתאזין ותענה לי בכנות: האם יש תקדים בעולם לכך, שראש ממשלה נשאר נייטרלי נוכח הצעת מעצמה ידידותית, כשמדובר על העברת שגרירות לעיר בירתו שלו? הנייטרליות הזאת מזכירה את הנייטרליות של שווייץ בשואה, וכדי ביזיון וקצף.

היו"ר ד' שילנסקי:

נשאל את חבר הכנסת זאב בנימין בגין אם הוא מסכים להעברת את הנושא לוועדה; הוא איננו, אי-אפשר לקבל תשובה.

חבר הכנסת רן כהן, האם אתה מסכים להעברת הנושא לוועדה?

רן כהן (מרצ):

מסכים.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת אורי אורי? איננו.

חבר הכנסת יהושע מצא?

יהושע מצא (הליכוד):

כן, אדוני, אני מסכים להעברת הנושא לוועדה.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת עמנואל זיסמן?

עמנואל זיסמן (העבודה):

כן.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני רוצה להפנות את תשומת לבם של כל חברי הכנסת: בהתאם לתקנון, חבר כנסת שאיננו – אין מצביעים על הצעתו, כך שאנחנו לא נוכל להצביע על הצעותיהם של חבר הכנסת זאב בנימין בגין וחבר הכנסת אורי אורי.

דוד מגן (הליכוד):

חבר הכנסת בגין נמצא בחדרו – – –

מאיר שטרית (הליכוד):

הוא מסכים לזה.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מצטער, אני חייב לנהוג על-פי התקנון. אני מכבד מאוד גם את חבר הכנסת בני בגין, גם את חבר הכנסת אורי אור – – –

שר המשטרה מ' שחל:

כשירדתי מעל הדוכן שמעתי את חבר הכנסת בני בגין אומר: אם יש הסכמה, אני יכול ללכת.

עמנואל זיסמן (העבודה):

גם אורי אור הסכים.

היו"ר ד' שילנסקי:

נברר את זה סופית.

מאיר שטרית (הליכוד):

יושב-ראש הקואליציה ויושב-ראש סיעת הליכוד הסכימו להעברת כל ההצעות לוועדה.

היו"ר ד' שילנסקי:

אבל, אדוני, אתה יודע שאנחנו קשורים לפרוצדורה, ואם אנחנו חורגים פעם מהפרוצדורה לטובת עניין זה, מחר זה יהיה לטובת אחר.

משה קצב (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני מאשר שחבר הכנסת בני בגין מסכים להעברת הנושא לוועדה.

עמנואל זיסמן (העבודה):

גם חבר הכנסת אורי אור.

היו"ר ד' שילנסקי:

אדוני השר, אתה ידוע כמומחה לתקנון. אני זוכר עוד מימים ימימה את מומחיותך. אבל מה לעשות? כולם יודעים שמה שוועדת הכנסת מחליטה – זהו זה. נכון?

ובכן, החלטת ועדת הכנסת מ-2 בינואר 1995, סעיף ו', בקשר להצעות דחופות לסדר-היום: "לא נוכח חבר הכנסת המציע באולם בעת סיום תשובת השר, יראו את הצעתו כבטלה ולא יוכל אחד מחברי הכנסת להעלות הצעה אחרת".

יהושע מצא (הליכוד):

הוא היה כאשר סיים השר את תשובתו.

משה קצב (הליכוד):

חבר הכנסת בני בגין נכח פה בעת סיום תשובתו של שר המשטרה. הוא התכוון להישאר להצבעה, אבל הוא ראה שיש פה הסכמה, ולכן הלך.

היו"ר ד' שילנסקי:

אם חבר כנסת אומר לי שחבר הכנסת בני בגין היה נוכח – – –

שר המשטרה מ' שחל:

אני אומר לך. אני אמרתי קודם.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מקבל את זה. אדוני השר, הרי אינני יכול לראות בדיוק מי היה. אם אתם אומרים לי שהוא היה, זה מקובל עלי.

מה בקשר לאורי אור?

עמנואל זיסמן (העבודה):

הוא היה פה.

היו"ר ד' שילנסקי:

הוא צריך להיות כאשר השר מסיים את דבריו. גם הוא היה? חבר הכנסת זיסמן, דבריו נאמנים עלי.

עמנואל זיסמן (העבודה):

היו"ר ד' שילנסקי:

אני שומע שהוא היה. נצביע על כל ההצעות ושלום על ישראל. הנה מופעל השעון.

הצבעה מס' 1

בעד ההצעה להעביר את הנושאים לוועדה – 21

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושאים בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושאים לוועדת החוץ והביטחון נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, 21 בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים.

עכשיו אני מבקש לתקן לפרוטוקול: מאחר שלא החלפתי את השעון לאחר שהחלפתי את יושב-ראש הכנסת שבח וייס ואני הצבעתי, יוצא שחבר הכנסת שבח וייס הצביע כאשר הוא לא היה נוכח, ואילו אני לא הצבעתי. לכן אבקש לתקן לפרוטוקול: במקום שמצוין שהצביע חבר הכנסת שבח וייס, שיהיה כתוב שאני הצבעתי ולא הוא, ושלום על ישראל. אני בטוח, שאילו היה פה, גם הוא היה מצביע כמוני; אבל סדר זה סדר.

הפער בין עמדות ממשלת ישראל

לבין התחייבויות מפלגת העבודה לבחוריה בנושא רמת-הגולן

היו"ר ד' שילנסקי:

הסעיף הבא בסדר-היום: הפער בין עמדות ממשלת ישראל לבין התחייבויות מפלגת העבודה לבחוריה בנושא רמת-הגולן – הצעה של צומת-הליכוד. צומת-הליכוד מכבדות את חבר הכנסת משה פלד להביא את דברן.

אף ששתי סיעות מכבדות אותך, בהתאם לתקנון יש לך רק עשר דקות. אפשר להגיד הרבה דברי חוכמה בעשר דקות.

משה פלד (צומת):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, אביא בפניכם קטע ואחר כך אומר מה מקורו: "אין משימה ואין צידוק לפריסת כוח אמריקני לשמירה על השלום ברמת-הגולן, אשר יצדיקו את העלויות ואת הסיכונים הכרוכים בכך. למעשה, 'השורה התחתונה' תהיה שלילית מבחינת ביטחונה של ישראל והיציבות באזור, בעוד התוצאות עלולות לגרום לאובדן חיי חיילים אמריקנים ואולי גם לפינויים תחת אש טרוריסטים, תוך פגיעה באמינותה של ארצות-הברית. מכל מקום, פריסת כוחות כזאת תגביר את הסיכונים של מעורבות אמריקנית ישירה במלחמה שתפרוץ בעתיד במזרח התיכון ותחתור תחת מעמדה של ישראל בדעת הקהל האמריקנית כבעלת ברית העומדת ברשות עצמה.

"אם תיסוג ישראל ברמת-הגולן או ממנה, יהיה עליה לנקוט אמצעים שיפצו אותה על הסיכונים הצבאיים הטמונים בויתור על אזור זה. יהיה עליה לשקול השקעה באמצעי תצפית נוספים, בכוננות גבוהה ורצופה יותר של כוחות אוויר ואחרים, בצבא סדיר גדול יותר, באמצעים ושיטות להגברת המהירות של גיוס המילואים.

"כל האמצעים הללו כרוכים בהשקעות כבדות, מדיניות, חברתיות וכספיות. פריסת כוח אמריקני ברמת-הגולן לא תקטין את העלויות הללו. אחת הסכנות בפריסה כזו היא יצירת תחושת ביטחון כוזבת בישראל וכתוצאה מכך מניעת ההשקעות הדרושות להתמודדות עם סיכונים כאלה. התפתחות כזאת לא תשרת את האינטרסים של ארצות-הברית, ובוודאי לא של ישראל.

"אנו שומעים כיום דיבורים רבים מפי אנשים שראיתם קצרה מזיכרונם על התבונה שבהענקת ערובות בין-לאומיות כאמצעי להבטחת ביטחונה של ישראל. איננו יכולים להעלות בדעתנו מדיניות מוטעית יותר מאשר לבקש מישראל, שהיא אות ומופת לבעלת ברית העומדת ברשות עצמה, להפוך עצמה לבת חסות של אמריקה. חלק נכבד מן ההיסטוריה של ערובות בין-לאומיות הוא סיפור קורותיהן של מדינות שאיבדו את אדמתן, את חירותן, את חיי בניהן ובנותיהן. זוהי היסטוריה שהישראלים מסיבותיהם ואנו מסיבותינו שלנו צריכים לעשות כל שביכולתנו כדי להימנע מלחזור עליה."

זה הפרק המסכם של מסמך מרתק שנקרא "צבא אמריקני ברמת-הגולן – הערכת תועלת ועלות", מסמך שהוגש אך לפני חמישה חודשים למרכז למחקרי מדיניות ביטחון בוושינגטון. המסמך חובר בידי 11 חוקרים, אשר שישה מהם מפקדים בכירים לשעבר בצבא ארצות-הברית, בדרגות גנרל ואדמירל, שעמדו בראש זרועות היבשה, הים, ההדרכה, הדוקטרינה, חיל הנחתים, חיל האוויר, האוניברסיטה לביטחון לאומי וכדומה, ועוד חמישה ששירתו בצמרת המדינית-הפוליטית האמריקנית – משרד ההגנה, פירוק החימוש, המועצה לביטחון לאומי, מועצת המודיעין וסוכנות הביון המרכזית.

חברי קבוצה זו אינם "פרופלורים ומתבכיינים" כדברי ראש הממשלה. הם אינם "בוגדים או חסרי תבונה מדינית, עיוורים, חירשים ואטומים" כדברי יאנוש בן-גל במכתבו המחוצף ורווי השנאה אל מתיישבי הגולן. זו קבוצה של אנשי ציבור אמריקנים, שלנגד עיניהם עומדת אמריקה ואשמתם היחידה היא שהאינטרס הלאומי-הביטחוני האמריקני בראש מעייניהם.

מה שמחברי המסמך הבינו ממרחק של אלפי מילין מישראל, לא מבינים הישראלים עצמם, אלה המוכנים לוותר ולמסור את הנכסים הביטחוניים החשובים ביותר לקיומו של הבית הלאומי של היהודים בארץ-ישראל.

היו"ר ד' שילנסקי:

סגנית יושב-ראש הכנסת ענת מאור וחבר הכנסת דן תיכון, לשעבר סגן יושב-ראש הכנסת בכמה וכמה קדנציות – אני רואה שהם הבינו מייד מה כוונתי; אך הזכרתי את שמותיהם. אני כבר לא צריך להגיד מה רציתי לבקש מהם. אני מבין שהיתה לכם שיחה מעניינת, אבל מה אני יכול לעשות? בבקשה, חבר הכנסת פלד, אתה יכול להמשיך.

משה פלד (צומת):

ראש הממשלה נוסע לאמריקה, כריסטופר בא אלינו, פרס מבטיח בקהיר או באוסלו או בטאבה, יוסי שריד מוסר רמזים דקים כפיל שהם למעשה מדיניות הממשלה, וחגיגת ההבטחות הבלתי-מקוימות

בעיצומה. רק הספינקס מדמשק שותק. רק אותו מובילים הביטחון העצמי והכבוד הלאומי. רק הוא איננו ממנה. רק לאסד לא אצה הדרך.

הנה התבשרנו אתמול על-ידי הנשיא קלינטון, כי "ישראל תוכל לישון בשקט עם חתימת חוזה השלום עם סוריה ובקריית-שמונה ובמטולה לא יצטרכו עוד להיכנס למקלטים". נשיא ארצות-הברית גם הוא איננו "פרופלור" או "קוגלגר", אבל למרות זאת אינני מוכן לסמוך על הבטחותיו ועל הצהרותיו.

מדוע ההכרזות על העברת שגרירות ארצות-הברית לירושלים נחשבות לפופוליסטיות ולצורכי בחירות, וההכרזות לגבי רמת-הגולן הנאמרות בפני קהל השדולה היהודית ערב הבחירות בארצות-הברית אינן כאלה? איזה מין חלוקה היא זאת? כשנחו לממשלה וכאשר זה תואם את מדיניותה, ההבטחות נחשבות לאוהדות, ל"בסדר". כשלא נוח לה וכאשר קיים חשש שההכרזות תפגענה בתהליך המדיני, אזי הן הכרזות פופוליסטיות? איזה מין יושר פוליטי הוא זה? איזה מין מוסר הוא זה?

ממשלת ישראל כולה ורבין בראשה, אתם חייבים להבין שהעם לא אתכם. אתם חייבים להבין, שהתיאוריה שבסיסה "שטחים תמורת שלום" לא עובדת עוד על הציבור. יוסי שריד ויחקק בן-אהרון, בהצגתו המבישה והלא-חגיגית במוצאי חג העצמאות, יכולים להאיץ בכך ללא ליאות, אך את הציבור זה לא תופס. הציבור עייף ושבע מהבטחות ומהצגות, מהפקות ענק בטלוויזיה ומפולחן אישיות העובר את גבולות הטעם הטוב.

במקום להשקיע בחיפוש פתרונות שאינם, יש לחפש דרכים שיאפשרו לנו להתקיים במצב של עימות מתמשך במינימום של נזקים לחברה וליחיד.

צריך להבהיר לסורים, שציפיותיהם ממשתפי הפעולה היהודים לא יתממשו, שמדינת ישראל איננה עומדת להתאבד וגם לא לוותר על זהותה ועל ייעודה כמדינת היהודים.

אני מבהיר פעם נוספת: ממשלת ישראל הבאה, שתהיה של המחנה הלאומי-הציוני, תקבל הסכמים שיתקבלו אך ורק בהסכמה לאומית רחבה. לא נכבד כל הסכם שיתקבל על-ידי ממשלת מיעוט.

ומשפט אחרון: לעיר קריית-שמונה, לתושביה, למועצת העיר ולראשה, שהחליטו להשבית את עירם ליום אחד אל מול אטימות שרי הממשלה ומשרדיהם – חזקו ואמצו, אנשי קריית-שמונה. עיני העם נשואות אליכם ולב העם אתכם. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אני חושב שאת הסיפא של הדברים כולנו, כל חלק מחלקי הבית מקבלים, את המלים: "חזקו ואמצו, תושבי קריית-שמונה". אני חושב, שאפשר להרחיב ולהגיד: תושבי כל גבול הצפון היקרים, הטובים, המסורים, הנאמנים, שהם באמת אוכלוסייה יוצאת מהכלל ואנחנו אוהבים אותם.

השיחות עם הסורים והמשך תהליך השלום

היו"ר ד' שילנסקי:

בבקשה, חבר הכנסת גדליה גל, הבמה לרשותך. אני בטוח, שאתה עולה לבמה עם אותה אהבה לתושבי גבול הצפון, כפי שכולנו חשים.

גדליה גל (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, קיבלתי את הזימון לשיבה של היום וחיפשתי מה קרה שצומת והליכוד נזעקו לקיים דיון בפגרה. אני קורא, שהנושא הקשור לרמת-הגולן הוא הפער בין עמדות ממשלת ישראל לבין התחייבויות מפלגת העבודה לבוחריה.

אומנם מדברי חבר הכנסת פלד ניתן היה להבין, שבשבוע הבא יובא לחתימה ההסכם שעל-פיו הצבא האמריקני יתיישב ברמת-הגולן. אני אינני יודע מאין לקחת את הסיפור הזה.

אשר להתחייבותה של מפלגת העבודה לבוחריה – דומני, שממשלה זו קיבלה מנדט ברור לנהל משא-ומתן לשלום עם הסורים כמו עם האחרים.

משה פלד (צומת):

למה אתה רוצה לסנדל את זה? למה אתה רוצה לחשק את זה?

גדליה גל (העבודה):

על-פי תקדים השלום עם מצרים, האופוזיציה לא יכולה להתלונן על הדרך שבה הולכת הממשלה הזאת. ראש הממשלה הודיע, שאם תידרש נסיגה משמעותית בגולן – יובא ההסכם למשאל עם, הבטחה שניתנה, למיטב זיכרוני, בעיקר בגלל תביעתם של נציגי רמת-הגולן.

אני אינני גורס שיש לערוך משאל עם במקרה הזה כמו במקרים אחרים, שכן הכנסת מייצגת, לדעתי, את כל הזרמים הקיימים בעם ומוסמכת להכריע גם בסוגיה הזאת. משאל עם איננו מעוגן, למיטב הכרתי, בתרבות השלטון שלנו; הוא מעולם לא נעשה. אינני גורס שיום אחד אפשר, משום שהתעוררה בעיה, ללכת למשאל עם. אבל, כאמור, דווקא חברי מימין הם שביקשו לערוך משאל עם, ראש הממשלה התחייב, ואם הוא התחייב – ודאי שהדבר הזה ייעשה.

אני סמוך ובטוח, שממשלת ישראל לא תביא לאישורו של הסכם שלא יבטיח סידורי ביטחון נאותים החיוניים לביטחוננו ולא יבטיח את מקורות המים, במקרה שהסכם השלום לא יחזיק מעמד. רגישותם של אזרחי ישראל לביטחון המדינה גבוהה דיו כדי שהסכם לקוי לא יאושר.

הסכם שלום עם הסורים חשוב לנו ולבנינו משום ששלום עם הסורים יתרום לביסוס השלום עם מצרים ועם ירדן ויקל על מדינות נוספות, לרבות לבנון, להצטרף למעגל השלום. לאחר הסכם כזה ישתנו פני מזרח התיכון ללא היכר.

חרף כל היתרונות שעשויים לצמוח מהסכם עם הסורים וחרף חשיבותו, לא ייעשה הסכם בכל תנאי, לא בכל מחיר, וודאי שלא ייעשה הסכם בחיפזון.

אנשי מקצוע הבקיאיים בנעשה בסוריה אומרים לנו, שהשלום, מבחינתם של הסורים, הוא אינטרס לאומי, ולפיכך יהיו גם הם מוכנים לוותורים על מנת להשיגו. עקשנותם, כפי שהיא באה לידי ביטוי בכלי התקשורת, מעידה על כושר מיקוח ועל אורך רוח – כדי להגיע להישגים מרביים, מבחינתם. על כן אסור גם לממשלת ישראל להיחפז. תקדים מצרים משפיע אף הוא על תביעות הסורים מממשלת ישראל.

טבעי שממשלה שקבעה לעצמה כיעד את הבאת השלום עם סוריה תשאף לכך, שהסכם זה ייחתם עוד בטרם תסתיים תקופת כהונתה, אולם מדובר בנושאים שבנפשנו, ואסור שמועד הבחירות יהיה תאריך קובע. סיום המשא-ומתן צריך להיות כאשר הממשלה תהיה משוכנעת שכל הנושאים החיוניים לביטחון המדינה לעת שלום קיבלו מענה נאות.

השלום עם סוריה ועם שאר הארצות השכנות, המצב החברתי והכלכלי, השליטה של מדינת ישראל בשטחים החיוניים – כל אלה יחד מבטיחים את ביטחונה של מדינת ישראל.

בשנתיים האחרונות אנו עדים לקפיצת מדרגה במצב הכלכלי והחברתי של מדינת ישראל ובמעמדה בעולם. כל אלה הם תוצאה ישירה של מהלכי הממשלה הזאת.

משה קצב (הליכוד):

אתה מתכוון לקשרים עם סין? עם ברית-המועצות? עם צ'כוסלובקיה? עם הונגריה?

גדליה גל (העבודה):

אני מתכוון, חבר הכנסת משה נסים, לכל מה שאתה רואה שמתחולל בשנתיים האחרונות, ואני בטוח שעניך רואות מה שאני רואה.

היו"ר א' סלמוביץ:

זה לא חבר הכנסת משה נסים, זה חבר הכנסת משה קצב.

גדליה גל (העבודה):

חבר הכנסת משה קצב; שניכם אנשים טובים.

עם זאת, מי שבא היום ומבטל במחי יד את חשיבות היותנו ברמת-הגולן בגלל התפתחות כלי הנשק ארוך הטווח והמדויק, זורה, לפי דעתי, חול בעיניים, כמו שאין לומר שנסיגה מרמת-הגולן מהווה סכנה לביטחון ישראל.

אשר למשאל עם – עדיין יש ויכוח, והוויכוח הזה יימשך גם בינינו, האם די ברוב רגיל לאישור או שדרוש רוב שהוא מעבר לרוב רגיל. אני נמנה עם אלה הגורסים, שאם נידרש לווייתורים דרמטיים ברמת-הגולן, אין די ברוב רגיל. בנושאים לא מעטים קבעה הכנסת שאין די ברוב רגיל. לא עולה על דעתי, שאם יובא להכרעה הסכם שלום אשר כתוצאה ממנו ייעקרו יישובים ברמת-הגולן, נסתפק ברוב רגיל. הוויכוח הזה יימשך בוודאי, והוא יוכרע לקראת הצעת החוק למשאל עם, שתובא לאישור הכנסת.

ראוי שגם הסורים ידעו, שאם יידרש מאתנו מחיר כה גבוה, התמורה שיהיה עליהם לתת בסידורי ביטחון ובהבטחת מקורות המים תהיה כזאת שמרבית העם בישראל תתמוך בהסכם שלום.

אני בטוח, שהממשלה מודעת לסכנות הטמונות באי-אישור הסכם במשאל עם. בין האופציה שלא לעשות הסכם שלום כלל לבין האופציה של הסכם שלא יאושר – עדיף שלא לעשות הסכם. הסכם שלא יאושר הוא שער למלחמה הבאה. צריך להביא הסכם כזה שלא יהיה ספק שיאושר במשאל עם.

אני, כמו רבים כאן, לרבות אלה שהגישו הצעות לסדר-היום בעניין המשא-ומתן עם הסורים, אינני יודע את פרטי ההצעות של ישראל. אינני מתלונן על כך, משום שמשא-ומתן לא יכול להיות גלוי. אך על-פי ההישגים שהושגו עד כה במשא-ומתן עם ירדן, על-פי מבנה ההסכם אתם והפתרונות שניתנו לאורך הגבול, כמו גם על-פי הזהירות שבאה לידי ביטוי בביצוע הסכם אוסלו עם הפלשתינים – נחה דעתי; אם כי העיניים חייבות להיות פקוחות.

אני סומך על ממשלת ישראל, שהמשא-ומתן עם הסורים נעשה באחריות ובהקפדה על נושאים החיוניים לנו, ושהיא נוהגת באחריות גם בתושבי רמת-הגולן שהתיישבו שם בשליחות ממשלת ישראל.

חבר הכנסת משה פלד, חייל ומפקד שלקח חלק במלחמות ישראל וראוי לכל הערכה על כך, נותן, לדעתי, משקל יתר לשימוש בכוח. ניסיון העבר מוכיח, ששימוש בכוח לא מבטיח שקט לאורך זמן. הידברות, במשא-ומתן, מעמדה של כוח עדיפה פעמים רבות על פני השימוש בו.

משה פלד (צומת):

לא אמרתי ולו מלה אחת על שימוש בכוח.

גדליה גל (העבודה):

כאשר אתה מדבר כנגד ההידברות, כנגד המשא-ומתן, כנגד ההגעה לשלום – – –

משה פלד (צומת):

גם את זה לא אמרתי. אני לא נגד משא-ומתן.

גדליה גל (העבודה):

כשאתה מדבר נגד הנכונות לויתורים, לפי דעתי, אתה נותן משקל יתר לכוח שאסור לזלזל בו. אנחנו מצווים יום-יום להמשיך ולהתחזק, כי ככל שנהיה חזקים יותר השלום יהיה אמין יותר, טוב יותר, והוא יימשך לאורך שנים.

משה פלד (צומת):

הנה, אתה נותן ביטוי לכוח. אתה מכניס מלים לפי. אני לא נגד השלום, לא נגד המשא-ומתן, ולא אמרתי מלה אחת על כוח. אני נגד ויתורים. זה כן.

גדליה גל (העבודה):

אין משא-ומתן ללא ויתורים. מי שמנהל משא-ומתן חייב ללכת גם לויתורים. מי שחושב שאפשר להגיע להסכם שלום בלי ויתורים בכלל יוצא מההנחה שלא יהיה הסכם שלום, ואז אנחנו שוב נשענים על הכוח בלבד.

משה פלד (צומת):

היתה חגיגת השלום עם ירדן. שלום ללא ויתורים. הנה תקדים, תקדים נהדר. מודל קלאסי לשלום ללא ויתורים.

שר החוץ ש' פרס:

החזרנו להם 300 – – –

גדליה גל (העבודה):

מי כמוך, משה פלד, יודע, שאין דומה ירדן לסוריה; מי כמוך גם יודע, שאחד התקדימים שמכבידים על המשא-ומתן עם הסורים הוא תקדים סיני, ולא תקדים ירדן. הלוואי שמה שהיה קורה עם המצרים היה בנוסח מה שממשלה זו הצליחה להגיע עם ירדן. אבל לא הממשלה הזו ניהלה את המשא-ומתן עם המצרים. הממשלה הזו, כאשר היא מנהלת משא-ומתן עם הסורים, מה שמכביד עליה הוא ההסכם עם המצרים; וכולנו יודעים באיזו מידה ויתרנו שם ומה השגנו שם.

אבל אנחנו חייבים – גם לעצמנו וגם לבנינו – לעשות כל מאמץ להרחיב את מעגל הארצות שיש לנו אתן הסכם שלום וביטחון. שלום איננו אירוע פורמלי בלבד. שלום צריך לטפח, לשמור עליו ולהעמיקו; בכך יש לממשלה הזו חלק חשוב, ועל כך תבורך. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה לחבר הכנסת גדליה גל.

עתיד רמת-הגולן ושיחות רבין-קלינטון

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו עוברים להצעה הבאה: עתיד רמת-הגולן ושיחות רבין-קלינטון. ינמק את ההצעה חבר הכנסת משה קצב. בבקשה.

משה קצב (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, בפתח הדברים נשלח ברכה לבני הדת המוסלמית ולבני העדה הדרוזית, אזרחי ישראל, לרגל חג הקורבן.

גברתי היושבת-ראש, ראש הממשלה חוזר היום מביקור מיוחד בארצות-הברית. מטרת הביקור – קידום השיחות עם סוריה. במהלך הביקור נבהל והופתע ראש הממשלה לגלות תמיכה נלהבת של הקונגרס האמריקני, על שני חלקיו, בהעברת שגרירות ארצות-הברית לירושלים.

רבותי חברי הכנסת, יהיה נכון שגם כנסת ישראל תברך את חברי הקונגרס האמריקני והסנטורים על היוזמה ההיסטורית, חסרת התקדים, החשובה הזאת, לחיזוק מעמדה של ירושלים. ודאי שממשלת ישראל והכנסת אינן יכולות להיות אדישות ליוזמה החשובה הזאת, ומוטב שגם אנחנו נגלה עוז רוח וגישה פטריוטית לאומית, ונעביר את ברכת הבית לחברי הקונגרס.

ראש הממשלה נחפז לארצות-הברית, גברתי היושבת-ראש, משום שעל-פי הסקרים מפלגת העבודה וראש הממשלה הולכים לאבד את השלטון בבחירות הבאות. היועצים למיניהם אמרו לראש הממשלה ולראשי מפלגת העבודה: הדרך היחידה, אולי, להציל את מפלגת העבודה, מתבוסה, ממפלה, בבחירות הבאות, היא לנסות למצוא פריצת דרך כלשהי ביחסים עם סוריה. אולי, הם אומרים, זה הדבר היחיד שיכול להציל את מפלגת העבודה מכישלון. כך, גברתי היושבת-ראש, אינטרסים לאומיים, קיומיים מובהקים, מוקרבים על מזבח שיקולים מפלגתיים. יצחק רבין חש, שהוא נמצא בשלב קריטי בקריירה הפוליטית שלו. הוא עלול, אם ירוץ לבחירות, להפסיד, כפי שמראים הסקרים, נוכח הזעם הגובר והולך בציבור. לכן, הוא מקווה, שאולי הוא יוכל, על-ידי איזו פריצת דרך עם סוריה, להחזיר משהו מן האהדה שאבדה.

יש חילוקי דעות בין המומחים על הכוונות האסטרטגיות של נשיא סוריה. הבכירים שאינם נמנים עם המערכת הפוליטית, והם מהקובעים בצמרת מדינת ישראל, הם המטילים ספק בכוונותיו של נשיא סוריה.

אותם מומחים אומרים, כי פניו של נשיא סוריה אינם לשלום כלל, כיוון שהוא חושש, ששלום עם ישראל עלול לשמוט את הבסיס לשלטונו ולערער את מעמדו כבן השבט העאלווי, מיעוט ששיעורו בקרב האוכלוסייה הסורית 10%–11%. אותה תזה מניחה, שדווקא מצב המלחמה עם ישראל הוא שנותן את האמצעים בידי נשיא סוריה להמשיך ולשלוט בסוריה. כי אם יש שקט, יש ביטחון ויש שלום, אז הרוב הסוני, ה-89%, עלולים דווקא הם להתקומם כנגד המיעוט העאלווי, ואז לא יהיו לנשיא סוריה אמצעי הביטחון שהוא מרשה לעצמו לנקוט היום בעילה, בתירוץ, באמתלה שיש מצב מלחמה עם ישראל.

גם מקורות עיתונאיים מדווחים כי הנשיא חאפז אל-אסד, לאחר שקרא את תמליל השיחות מהמפגש של הרמטכ"לים אהוד ברק וחיכמת אל-שיהאבי בדצמבר 1994, אמר: יש בהצעות לשלום עם ישראל – איום ברור על יציבות המשטר שלי. הוא אומר: עדיף לשמור על הסטטוס-קוו.

כך, גברתי היושבת-ראש, יוצא המרצע מן השק. רבותי חברי הכנסת, נשיא סוריה, במקום לראות בחוזה שלום עם ישראל אינטרס סורי לאומי חיוני ביותר להמשך יציבותה של סוריה ולחיזוק מעמדם ורווחתם של אזרחי סוריה, רואה ביחסי השלום עם ישראל ערעור על יציבות משטרו ואיום ברור – לדבריו – על יציבות שלטונו.

כעת, אנחנו עומדים שוב בפני הסוגיה: האם כן ולמה לא. אומרים לנו חסידי המדינה הפלשתינית ביהודה ושומרון, מהאגף השמאלי של הבית, בתוכם גם חלק מחברי הממשלה, שלא כדאי לשלוט על

עם אחר. אנו לא חושבים שיש שלטון על עם אחר, אבל הם, אנשי השמאל, חלק מחברי הממשלה, אומרים: צריך לתת עצמאות לפלשתינים, וצריך לתת להם זכות להגדרה עצמית ולפנות את י"ע.

האם אותו שיקול תקף גם לגבי רמת-הגולן? הרי אין חשש לשלטון על עם אחר ברמת-הגולן. הרי רמת-הגולן נקיייה מאזרחים סורים, סונים, עאלוים. הרי סוריה שלטה ברמת-הגולן פחות זמן מפרק הזמן שבו שולטת שם מדינת ישראל; פחות זמן מהשלטון הצרפתי; פחות זמן משלטון הטורקים. מה נותן לסוריה את החזקה, את העדיפות על פני מדינת ישראל לשליטה ברמת-הגולן? הרי אין לסוריה שום זיקה מיוחדת לרמת-הגולן זולת היות רמת-הגולן בסיס נוח, טוב, להתקפה על מדינת ישראל.

רמת-הגולן איננה חיונית לסוריה מבחינה ביטחונית. אין לסוריה זיקה היסטורית אליה, אין לה חשיבות לאומית או כלכלית כמו למדינת ישראל. שטחה של סוריה גדול פי תשעה משטחה של מדינת ישראל, אבל אוכלוסיית סוריה גדולה פי אחד וחצי בלבד.

מדינת סוריה יודעת לקיים, גברתי היושבת-ראש, יחסי שלום תקינים עם מדינות נוספות באזור, אף שהיא טוענת, שאותן מדינות שולטות על ערים מרכזיות, אפילו על ערי נמל, שנחשבות לשטחים סוריים. אל אותן מדינות אין לסוריה שום תביעות ואין לה שום צורך לערער את יחסי השלום אתן. לא כן כלפי מדינת ישראל. וההוכחה – העובדה שמסרנו את קונייטרה, וסוריה לא ראתה שום צורך ואולי גם לא מצאה את היכולת ליישב אותה ולבנות אותה.

לסוריה בעיות קשות – כלכלה הרוסה, תעשייה דלה, משטר דיקטטורי, מיעוט ששולט ברוב. עתיד סוריה איננו מעודד. מה צפוי לאזור לאחר מותו של נשיא סוריה? הרי הוא, בכל זאת, איש זקן, חולה, הוא נמנה עם המיעוט שבאוכלוסייה הסורית. יש לו היום ברית עם המשטרים הכי אפלים; אין, למשל. למה אנחנו צריכים למהר ולעשות ויתור, שעלול להיות, עבורנו, סיכון ביטחוני חמור ביותר, כאשר יש אי-ודאות גדולה לגבי רציפות השלטון והמשך השלטון של העאלוים בסוריה?

יתירה מכך, לגמרי לא ברור אם הרוב הסוני בסוריה דווקא, הוא עצמו לא שואף לשלום עם ישראל. הרי יש גם תזה כזו, אדוני שר החוץ, של מומחים, שהקונצפציות שלהם והדעות שלהם הגיעו בוודאי לשולחן. יש תזה בקרב המומחים שאומרת, שדווקא הרוב הסוני איננו בעד המשך המדיניות של "אף שעל" של נשיא סוריה חאפז אל-אסד. דווקא הסונים, הרוב, מעוניינים בשקט. הם רוצים להשתלב בהתפתחויות הכלכליות הטמונות ביחסי השלום עם ישראל, ורוצים דמוקרטיה וחופש.

ודווקא על רקע כל אלה מצא לנכון שר החוץ הישראלי, שמעון פרס, לומר, לפני ימים אחדים, שהוויכוח בינינו לבין סוריה הוא אם ישראל צריכה לסגת לגבולות 4 ביוני 1967 או שהיא צריכה לסגת לגבול הבין-לאומי שנקבע ב-1947-1948. עד כדי כך הגענו לפשיטת רגל, אדוני שר החוץ, שאנחנו בעצם מרקדים לפני הנשיא הסורי בה בשעה שאין אפשרות להבטיח את המטרה המוצהרת של הממשלה הזו ושל כל אזרחי ישראל: שלום עם סוריה – כן, אבל שלום של קבע; שלום עם ביטחון, שלום שבו לא תהיה למחבלים שום אפשרות לפגוע בקו צינור הנפט, להציף את הכינרת ולזהם את מקורות המים.

אנחנו רוצים למנוע מלחמות נוספות, אדוני שר החוץ, והערובה היחידה למניעת מלחמה נוספת היא דווקא הישארותה של רמת-הגולן בידי מדינת ישראל. רמת-הגולן היא הערובה למניעת מלחמה, ואילו ירידה מרמת-הגולן יש בה כדי לתת פיתוי מתמיד, מוטיבציה חזקה ותמריץ חזק לפריצת מלחמות

נוספות. כאשר, במוקדם או במאוחר, הנשיא הסורי ייעלם ויבוא במקומו מי שיבוא, הוא יכול בוודאי לומר, מבלי שתהיה שום אפשרות למדינת ישראל לערער על התביעה הזאת, הם יאמרו לעצמם: "כל כך קל לפגוע במדינת ישראל, אנחנו יושבים פה במרומי רמת-הגולן, טבריה נשקפת לרגלינו, וכך הכינרת, היישובים מסביב, כל כך קל לתקוף את ישראל".

יש לנו ניסיון מר – שנה אחת בלבד לאחר שנשיא מצרים סאדאת חתם על חוזה שלום עם ישראל הוא נרצח. תודה לאל שמובארק נבחר במקומו, אבל יכול היה גם להיות אחרת, שהרוצחים היו תופסים את השלטון, כפי שעלול להיות גם בסוריה. הנשיא אסד ייעלם יום אחד, מפאת זיקנה או מפאת מחלה או רצח פוליטי, ויבוא מישהו מבין הקושרים, מבין הרוצחים יבוא במקומו ויאמר: "אינני מכיר בחוזה השלום עם ישראל". הוא יאמר לעמו, הוא ירצה להלהיב אותם, ירצה להיות קיצוני יותר, הוא יאמר למחבלים: "כל כך קל לפגוע בבטן הרכה של מדינת ישראל, הגליל הוא חלק מסוריה רבתי, הבה נפעל כדי לפגוע במדינת ישראל ולקרוע ממנה את הגליל".

על כן, גברתי היושבת-ראש, דווקא על רקע השיחות שקיים ראש הממשלה יצחק רבין עם הנשיא קלינטון – לא מלהיטות יתר, לא מפזילה לעבר הבחירות, אלא על בסיס האינטרסים הלאומיים שמפלגת העבודה קידשה במצעה היא, אפשר לעיין במצע מפלגת העבודה, ולראות את מפת"ש בשעותיה הלא-יפות אבל האמיצות, עם תפיסותיה המדיניות הביטחוניות שהיו הרבה יותר אחראיות מאשר היום – מוטב שהממשלה תחזור לגישתה היא, המקורית, כפי שהיתה עד לפני שנים אחדות.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת משה קצב. אני מזמינה את כבוד שר החוץ להתייחס לשלוש ההצעות.

שר החוץ ש' פרס:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, חבר הכנסת משה פלד אמר, שכנראה אנחנו אנשים שתבונתם קצרה מזיכרונם. דרך אגב, זה יותר טוב מאשר ההיפך. מה תעשה עם אנשים שזיכרונם רב מתבונתם? הם זוכרים, והם לא מבינים מה שקורה. אבל היות שיש לנו גם זיכרון וגם תבונה, אני רוצה להגיד, שהנשיא אסד עשה שגיאה אחת היסטורית – – –

משה פלד (צומת):

אדוני שר החוץ, זה ציטוט ממסמך – – –

שר החוץ ש' פרס:

אני מתכוון למה שאמרת, לא למסמך. דיברת על זיכרון ועל תבונה.

משה פלד (צומת):

— — — זה ציטוט

שר החוץ ש' פרס:

אני במקומך לא הייתי מצטט אותם. זה פשוט מראה שהם לא מומחים. עשית שגיאה שבחרת לצטט את הדבר הזה. אין בו שכל.

הנשיא אסד עשה שגיאה אחת יסודית, בזה אינני מטיל ספק. אילו בא עם הנשיא סאדאת למנחם בגין, הוא היה מקבל את כל רמת-הגולן. כל תנועת החרות לא היתה מוציאה הגה מן הפה, והשלישייה שהורידה מסיני, מקדמת סיני, היתה מורידה את היישובים מרמת-הגולן, עם אותם סולמות ואותם תאים ואותה התלהבות.

משה קצב (הליכוד):

או כן או לא.

שר החוץ ש' פרס:

קודם כול, זו כבר התקדמות שאתה אומר: או כן או לא. זאת אומרת שזה יכול היה להיות גם כן.

משה קצב (הליכוד):

מי יכול לדעת?

שר החוץ ש' פרס:

אפשר לדעת. יש החלטה, שמנחם בגין השתתף בה יחד עם לוי אשכול, שמציעים למצרים ולסוריה אותם תנאים, ב-21 ביוני.

משה קצב (הליכוד):

באוקטובר זה בוטל.

שר החוץ ש' פרס:

אילו בא אסד עם סאדאת, הוא היה מקבל אותו דבר. מה ההבדל? ההבדל היחיד הוא, ששטחו של סיני הוא 40,000 קילומטרים רבועים ושטחה של רמת-הגולן הוא 1,000 קילומטרים רבועים. אין שום הבדל אחר. אתה רוצה להגיד לי, שקל יותר לוותר על 40,000 מאשר על 1,000 קילומטרים רבועים?

משה קצב (הליכוד):

כן, קל יותר.

שר החוץ ש' פרס:

יפה.

אני רוצה להגיד איפה השגיאה היסודית. שמעתי את חברי הכנסת שמצטטים את המומחים הגדולים. מי שרוצה להשאיר מצב קיים יזמין מומחים, מי שרוצה ליצור מצב חדש – ינסה להיות מומחה בעצמו. אין מומחים למצבים חדשים. מה הם יודעים על מצבים חדשים?

שמעתי את דברי חברי הכנסת בתשומת לב, חברי כנסת משני צדי הבית, ואני שואל את עצמי, מה היא היום הסכנה האמיתית למדינת ישראל – הטנקים והמטוסים של סוריה או הכורים הגרעיניים של אירן. אני רוצה להבין פעם אחת איפה נקודת הכובד. אני אומר, שנקודת הכובד היום איננה המטוסים הסובייטיים המיושנים במקצת שבידי סוריה. לא זה המפחיד ביותר. לפי הערכתי, סוריה תחכה עוד שנתיים או שלוש – חבר הכנסת גדליה גל, מה אתה כל כך מתפעל מכושר המיקוח והסבלנות? הוא עושה שטויות על שטויות. מה הוא הרוויח בכך שחכה 18 שנים? הוציא שליש מתקציבו לענייני ביטחון, עצר את התקדמותה של סוריה, השאיר אותה בעוניה. ממה אתם מתפעלים כולכם? אני לא מתפעל ממנו.

יחכה עוד שנתיים-שלוש; אנחנו יודעים, שכל שבע-שמונה שנים צריך להחליף את דור הנשק, כבר אין לו מודל אחרון, לא של טנקים ולא של מטוסים, יחכה עוד שנתיים-שלוש שנים, המטוסים האלה יהיו מיושנים יותר, הטנקים יהיו מיושנים יותר, צריך יהיה השקעות של מיליארדי דולרים כדי לקנות צי חדש של טנקים, לקנות כנפיים חדשות של מטוסים. מי ייתן לו?

רוסיה מוכרת את הכתונת הגרעינית האחרונה שלה מפני שאין לה כנפיים אוויריות חדשות. היא מוכרת מפני שהיא צריכה כסף, ולא משיקולי מדיניות.

כולכם מדברים בלשון כל כך מיושנת על מצבים שלא קיימים, מתוך הרגל, מתוך העלאת גירה, תסלחו לי, בעיניים עצומות וחסומות מלראות את מה שקורה לפנינו.

כל היום עומדים נגד פלישה סורית. איך היא תפלוש? בנשק רוסי חדש? בכסף אמריקני? בקואליציה עם מצרים וירדן, שכל כך היללתם עכשיו את השלום אתה? איך היא תפלוש? איך היא תעשה את זה?

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

שר החוץ ש' פרס:

זאת הבעיה המרכזית? הבעיה המרכזית היא, שהולך ונוצר גל פונדמנטליסטי חדש שיש בו מן הקנאות הסובייטית, מהפנטיות הדתית, מהנשק החדש, בעולם שגדל והתרחב.

מיכאל איתן (הליכוד):

אולי ניתן את רמת-הגולן לאירן? למה לסוריה?

שר החוץ ש' פרס:

עולם שיש בו צירוף של דברים מיושנים עם נשק חדש, זה הצירוף החדש. רק אנשים מעלי גירה מיושנים — — —

מיכאל איתן (הליכוד):

שר החוץ ש' פרס:

חבר הכנסת מיכאל איתן, אל תפריע לי.

מיכאל איתן (הליכוד):

למה אתה לא עושה שלום עם אירן?

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת מיכאל איתן.

שר החוץ ש' פרס:

אני עונה. כשתהיה לך רשות דיבור, תדבר. אל תבוא כל פעם להפריע.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אבל אם סוריה כל כך חלשה – – –

שר החוץ ש' פרס:

תקשיב רגע. סוריה חלשה והפונדמנטליזם מתחזק. ישראל צריכה לשאול את עצמה, כיצד היא לוחמת בפונדמנטליסטים. כמובן, אפשר להגיב ככה: תרעיב את עזה – הפונדמנטליזם ייחלש? תבודד את סוריה – הפונדמנטליזם ייחלש? הלא בפונדמנטליזם אי-אפשר לירות בתותחים נגד מטוסים או בתותחים נגד טנקים. צריך מדיניות יותר SOPHISTICATED, יותר מתוחכמת.

אגב, כל יום יש כאן מספידים עם קינה נוגעת ללב, עוד מעט אני אבכה, איך הפסדנו באוסלו. מי מכם רוצה לחזור לעזה? יש אחד כזה?

רחבעם זאבי (מולדת):

אני.

שר החוץ ש' פרס:

בגלל זה אתה מיעוט.

רחבעם זאבי (מולדת):

— — —

שר החוץ ש' פרס:

רחבעם בקרקע וזאב במדיניות. זאב בודד במדיניות.

רחבעם זאבי (מולדת):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת זאבי.

שר החוץ ש' פרס:

איך נילחם בפונדמנטליזם?

רחבעם זאבי (מולדת):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת זאבי.

שר החוץ ש' פרס:

מה זה יעזור לנו ברמת-הגולן בעניין מתקני ההעשרה שהרוסים מוכרים עכשיו לאירנים? איזו שייכות יש לזה? אני בהחלט רוצה ואומר ולא מתחשב בכל הביקורת המטופשת הזאת – צריך מזרח תיכון ולא פצעים. הפצעים מזמינים את הפונדמנטליזם.

רחבעם זאבי (מולדת):

סממאות נבובות.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת זאבי.

שר החוץ ש' פרס:

אני רוצה שלום עם אופוריה, אני רוצה שלום כולל.

מיכאל איתן (הליכוד):

— — —

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת איתן.

מיכאל איתן (הליכוד):

— — — מה אתה עשית? את עזה מסרת לשלטון ה"חמאס". מה אתה עשית?

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת איתן, די.

מיכאל איתן (הליכוד):

— — —

שר החוץ ש' פרס:

אני רוצה מזרח תיכון חדש.

רחבעם זאבי (מולדת):

מזרח תיכון חדש – – –

שר החוץ ש' פרס:

שמעתי ביקורת שמאז קזבלנקה הערבים מחשידים אותנו בהגמוניה. חברי הכנסת, כולכם יודעים, עד קזבלנקה אף אחד לא האשים אותנו בשום דבר, עד קזבלנקה כולם אהבו אותנו, חיפשו אותנו, חיזרו אחרינו... איזה סיפורים.

דוד מנע (הליכוד):

– – –

שר החוץ ש' פרס:

פעם ראשונה שיש רקמה של משק חדש. הרקמה הזאת תלך ותוסיף תאים. כמו כל דבר חדש, המיושנים – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

– – –

שר החוץ ש' פרס:

בעלי הגירה לא יעכלו. אבל הדברים מתרחשים. המדיניות שלנו מושתתת על ראייה רחבה ועמוקה, לא של יום האתמול אלא – –

רחבעם זאבי (מולדת):

סממאות נבובות.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת זאבי.

שר החוץ ש' פרס:

— על ראיית סכנות חדשות. מה אנחנו אומרים לסורים? אנחנו אומרים: אנחנו מוכנים לעשות שלום בתנאי שזו תהיה החוליה האחרונה במלחמה. בתנאי שהשלום הפעם יהיה כולל ומקיף. אם אנחנו גומרים עם סוריה, גומרים גם בלבנון. אם גומרים בסוריה, אנחנו רוצים לגמור גם עם הטרור. אם גומרים עם סוריה, אנחנו רוצים לגבש חזית רחבה עד כמה שאפשר נגד סכנה חדשה שהולכת וגוברת ואין לכם תשובה עליה.

רחבעם זאבי (מולדת):

ואם ואם ואם.

שר החוץ ש' פרס:

אלה שהורידו את היישובים בסיני, אלה שוויתרו על כל סיני, אלה שאמרו במצע שלהם שקו הגבול יעבור בלב סיני, אלה שאמרו שיקימו יישובים בסיני, אלה שאמרו שיקימו 150,000 בתים בסיני וברמת-הגולן – היום כל אלה מטיפים לנו מוסר?

רחבעם זאבי (מולדת):

הצבעת יחד אתם.

שר החוץ ש' פרס:

על מה הם מטיפים לנו מוסר?

רחבעם זאבי (מולדת):

— — —

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת זאבי, די.

שר החוץ ש' פרס:

שום קריאות ביניים לא יעשו עלי שום רושם. אף אחד לא יפחיד אותי, ואני לא צריך ציונים מאף אחד. ראינו נכונה דברים מראש. לולא עשינו דברים בזמן, היום מצבה של ישראל היה שונה.

רחבעם זאבי (מולדת):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת זאבי, אני קוראת אותך לסדר פעם ראשונה.

רחבעם זאבי (מולדת):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת זאבי.

שר החוץ ש' פרס:

אי-אפשר לעשות כל הזמן את המרש הארוך אחורה עם עיניים עצומות קדימה. אנשי המצעד הגדול לאחר. הסכנה המרכזית היום איננה פלישה שנהיית קשה מיום ליום לסוריה.

חיים דיין (צומת):

אתה חוזר על אותה מנגינה.

שר החוץ ש' פרס:

הסכנה היום טמונה בתנופה הנובעת מעוני, מתסכול, מבורות, מהסתה, מהררי שנאה המנסה להיאחז בציפורניים ביכולת גרעינית, המנסה לרכוש טילים ארוכי טווח. ואתם באים עם תרופות של עצבים שנהגו לקחת אבות אבותינו.

עכשיו צריך מדיניות חדשה ואסטרטגיה חדשה. אתם לא מסוגלים לזה, מפני שאתם שקועים בעבר, במה שאמרתם. אתם מתעלמים ממה שעשיתם.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

ואתה שקוע בהווה?

שר החוץ ש' פרס:

כן. אני הייתי שקוע בהווה גם ב-1957 כאשר הקמתי את אשר הקמתי. גם אז היתה על כך ביקורת עצומה.

מיכאל איתן (הליכוד):

מי שקוע בעבר?

שר החוץ ש' פרס:

ולולא זה, מה היו אומרים היום? אני לא צריך אישור ממך.

מיכאל איתן (הליכוד):

מה עשית בעבר?

שר החוץ ש' פרס:

אם אתה לא יודע, לא צריך. בעבר הנחנו יסודות לעתיד ולא דיברנו על טווח המרגמות. לא דיברנו על חומר נפץ.

חיים דיין (צומת):

שר החוץ ש' פרס:

התחלנו בטיילים ובדברים אחרים.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת חיים דיין – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

חוץ מזה, בעבר היית בסדר.

שר החוץ ש' פרס:

אני רוצה להגיד לחבר הכנסת משה קצב – קראתי פעם מאמר שעוסק במבנה מחלקת המדינה בארץ מסוימת. במחסן יש להם ארונות מתים. ארון מתים ארוך וארון מתים קצר. במלים אחרות, מדיניות חוץ מתוכננת בחדר ארון מתים. כאן חבר הכנסת קצב אמר לנו מי ימות, מתי ימות.

אני לא עוסק בארונות מתים. אני יודע, שבכל מקום שיש ארונות מתים, יש גם עגלות ילדים. אתה יודע מי מת, אתה אף פעם לא יודע מי נולד. זה לא עניין של ארון מתים ולא עניין של עגלת ילדים. יש לנו עניין עם תקדים שחי ויחיה, והוא קבע סטנדרדים, הוא קבע אמות מידה. הוא הטיל ספק באמירות של הליכוד, שנקים יישוב בנאות-סיני, שקו הגבול יעבור בסיני, שנבנה יישובים בסיני. מה יצא מכל הדיבורים האלה? הלוא אילו היה אסד בא לבגין, בגין היה נסוג מכל רמת-הגולן ומוותר על כל היישובים. אני יודע מי היה מוריד אותם. אני יודע מי היה בונה את הכלובים. הוא איחר, אבל זו לא סיבה. אנחנו לא משרתים את אסד, אותי אסד לא מעניין. אנחנו משרתים את עתיד מדינת ישראל. היחידים שוויתרו על השטחים הם אתם, אנחנו ויתרנו על אוכלוסיות.

משה קצב (הליכוד):

אני מקווה שעם מובארק אתה יותר רציני.

שר החוץ ש' פרס:

עזה איננה שטח. עזה היא אוכלוסייה. מה שקבע במידה רבה את גורלה של רמת-הגולן היה הסכם קמפ-דייוויד. גורל ההתיישבות נקבע בנאות-סיני. לא אנחנו. אתם.

משה קצב (הליכוד):

דין רמת-הגולן איננו כדין יהודה ושומרון וסיני.

שר החוץ ש' פרס:

לא מלים יעזרו, לא קוסמטיקות.

דוד מנע (הליכוד):

מה נקבע בקמפ-דייוויד על רמת-הגולן?

משה פלד (צומת):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת פלד.

משה קצב (הליכוד):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת משה קצב. אדוני, תצטרך לסיים. זמן תם.

שר החוץ ש' פרס:

גברתי היושבת-ראש, אנחנו עומדים מול מצב חדש, מול סכנות חדשות. מדינת ישראל הולכת ומתארגנת אל מול פניהם עם עדיפויות חדשות, עם אסטרטגיות חדשות ועם קואליציות חדשות. זה שיש רשות לאנשים השקועים בעבר – בזה אני לא מטיל ספק. אבל רשותם אינה תוכניתנו. מחובתנו ליצור תוכנית לעתיד.

אני מציע להעביר את כל הנושא לוועדת החוץ והביטחון.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לכבוד שר החוץ.

חבר הכנסת משה פלד, האם אתה מסכים להצעת שר החוץ להעביר את הנושא לדיון בוועדת החוץ והביטחון?

משה פלד (צומת):

אני מבקש לדון עליו במליאה.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת גדליה גל?

שר החוץ ש' פרס:

אם מישהו רוצה לדון בנושא במליאה – נדון עליו במליאה.

היו"ר א' סלמוביץ:

אתה מסכים גם לדיון במליאה, אדוני?

שר החוץ ש' פרס:

אם רוצים דיון בוועדה – יהיה דיון בוועדה. אם רוצים דיון במליאה – יהיה דיון במליאה.

חיים אורון (מרצ):

דיון במליאה יהיה בעוד שנתיים. דיון בוועדה יהיה בעוד שנה.

דן תיכון (הליכוד):

מה זה משנה לך?

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת ויינשטיין מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת גדליה גל מסדר-היום. בבקשה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, אנחנו דנים כאן בנושאים חשובים. אבל היום עיר שלמה שקשורה לנושא, לגבול הצפוני, שובתת. אני הייתי מצפה לשמוע את התייחסותה של הממשלה לכך שעיר שלמה, אלפי תושבים משביתים כולם כאיש אחד את החיים הסדירים בעיר הזאת, בקריית-שמונה. מה אומרת הכנסת על כך? מה אומרת על כך הממשלה? מה אומר ממלא-מקום ראש הממשלה שנמצא כאן?

ראש עיר ואנשיו מאשימים את הממשלה הזאת בכך שהיא לא ממלאת את התחייבויותיה כלפי העיר הזאת וכלפי תושביה שסבלם כה רב. הם עומדים בחזית. לכן, הייתי מצפה לשמוע דברים בנושא. אילו ניתן לי זמן רב יותר, עמדתי היתה בוודאי נאמרת כאן. אבל למען העיר הזאת ולמען תושביה, חשוב שעמדת הממשלה תישמע.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת ויינשטיין.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים כעת להצבעה על שלוש ההצעות. נא להצביע בעד או נגד דיון במליאה – בשלוש ההצעות.

הצבעה מס' 2

בעד ההצעה לכלול את הנושאים בסדר-היום – 21

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושאים בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

21 תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובעת, ששלוש ההצעות תידונה במליאה.

דברי ברכה של היושבת-ראש למזכיר המדינה של ג'ורג'יה

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, אני מברכת בשמי ובשמכם את מזכיר המדינה של ג'ורג'יה, מקס קלילנד, המבקר היום בכנסת ויושב ביציע האורחים.

מר קלילנד נפצע קשה במלחמת וייטנם, עבר תהליך שיקום ארוך וקשה, וכיום הוא אחד הפוליטיקאים המבריקים בארצות-הברית.

אני מאחלת לו ביקור פורה ומוצלח בישראל.

הישגי מדינת ישראל ב-47 שנות קיומה

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לנושא הבא בסדר-היום: הישגי מדינת ישראל ב-47 שנות קיומה. ינמק את ההצעה חבר הכנסת רענן כהן. בבקשה.

רענו כהן (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, אדוני שר החוץ, חברי הכנסת, אומר כבר בראשית הדברים, בתשובה על שאלה ששאל אותי חבר הכנסת דן תיכון, שמפלגת העבודה היתה בהחלט הבסיס, העוצמה והכוח המוביל שהביא את מדינת ישראל למצב שבו היא נמצאת היום, בתנופה ובעוצמה שלה.

אכן, גברתי היושבת-ראש, מדינת ישראל ציינה לפני ימים אחדים את יום העצמאות ה-47 על רקע המאמץ להביא שלום לעם ישראל. אנו עומדים בפרשת דרכים בחיי המדינה, בתקווה שמכאן נצעד לעידן חדש של שלום, רווחה, שגשוג ושכנות טובה עם העמים החיים לצדנו.

ב-47 שנות קיומה הגיעה מדינת ישראל לשורת הישגים חסרי תקדים בקנה מידה עולמי. ממדינת מהגרים שעיקר עיסוקה בחקלאות ובתעשייה זעירה הפכנו בחמישה עשורים בלבד למדינה מובילה בתחומי המדע, הטכנולוגיה והרפואה; מדינה משגשגת אשר רמת החיים בה עולה מדי שנה. אם אני לא טועה, אדוני שר החוץ, היא נמנית היום עם 20 המדינות המפותחות ביותר בעולם. אתן דוגמה. היום מדובר על רמת הכנסה של כ-14,000 דולר לנפש בישראל, לעומת 1,000 דולר לנפש במזרח התיכון, בקרב אוכלוסייה שעמה אנחנו רוצים לכוון שלום. הצמיחה לנפש מגיעה השנה ל-6.5%. ההתעניינות של משקיצי החוץ היא מעל ומעבר. אין לשכוח גם, כי במקביל להתפתחות העצומה הזאת השקענו תקציבי עתק בביסוס הכוח הצבאי לנוכח האיום המתמיד מצד שכנינו.

אדוני שר החוץ, ב-47 שנות קיומה הכפילה מדינת ישראל את אוכלוסייתה פי שבעה. הגידול העצום חייב היערכות שונה לחלוטין מבחינה חוקתית ושלטונית. אך המבחן הגדול ביותר היה היכולת להעניק לעולים החדשים את המינימום הנדרש לקיומם, עבודה שבה יוכלו להרוויח את לחמם ודירה שבה יוכלו לגדל את משפחתם. במבחן זה הצלחנו. רק בארבע השנים האחרונות, לדוגמה, אנחנו רואים כיצד 600,000 איש הגיעו למדינת ישראל ממקומות שונים בעולם והם הולכים ומשתלבים בחברה הישראלית. הם רוכשים דירות, עובדים ובונים את משפחתם בחברה הישראלית המתפתחת.

ועם כל זאת עלינו לזכור, כי במהלך שנות קיומה לא התקיימה מדינת ישראל בסביבה נורמלית המאפשרת יצירה והתפתחות בהדרגה. המשברים הקשים שעברה מדינת ישראל בדרך ליציבות היחסית כיום רק מחזקים את תחושת ההישג. את ההתגברות על נזקי המלחמות הקשות ואת ההתגברות על שני המשברים הכלכליים הקשים לא ניתן להעריך במספרים. רק אזרחי המדינה אשר שילמו בדמם ובכיסם את מחיר השיקום יכולים להעריך ולהתברך בנתונים אשר מציגה מדינת ישראל במלאות 47 שנים לקיומה.

מה שעושה היום ממשלת ישראל כדי להשיג את השלום הוא חלק בתהליך שיכול להביא לאותה צמיחה עתידית ולאותו כוח מניב שיכול להועיל לנו כמדינה ולאזרחיה.

אודה על האמת, מפעם לפעם אנו עדים לטענות ולטרוניות מצד מגזרים שונים המוחים על ירידה ברמת חייהם יחסית לכלל האוכלוסייה. לעתים מדובר בעולים חדשים שטרם מצאו מקום עבודה ההולם את כישוריהם ולעתים מדובר בעובדי תעשייה הדורשים העלאת שכרם. אף שתופעות מסוג זה היו בעבר ויהיו גם בעתיד, הן אינן אופייניות למדינת ישראל בלבד. הן מהוות חלק מן ההתפתחות הנורמלית של המשק והן נובעות מרצונם המוצדק של כל האזרחים להתקדם ולשפר את תנאי חייהם.

אזרחי המדינה, צעירים ומבוגרים, חיילים משוחררים וגמלאים, שכירים ועצמאים, תומכי מפלגת העבודה ותומכי הליכוד, חילונים ודתיים, כולם יכולים להביט בגאווה לאחור ולחוש, כי ללא תרומתו של כל אחד מהם, לא יכולה שום ממשלה – ואין זה משנה מי עמד בראשה ומי היו חבריה – ולא יכולה שום כנסת להביא לכך, שבתום חצי יובל כמעט נוכל כולנו להתגאות בנתונים המרשימים, המעמידים את ישראל בין המדינות המובילות בעולם בתחומי חיים רבים.

יושב אתנו כאן שר החוץ, חבר הכנסת שמעון פרס. להערכתי, תרומתו האישית לבנייה, ליצירה, לתנופה, לחזון גדולה מתרומתו של כל אחד מאתנו כאן בכנסת. אנחנו צריכים בהזדמנות זו להגיד לך, אדוני שר החוץ, תודה רבה על תרומתך לחברה.

כעת עלינו להביט קדימה, לעתיד, ובניגוד לשנים קודמות, הציפיות הן עצומות. עלינו לדעת לנצל את הניסיון והעוצמה שנצברו בתחומי הביטחון, הכלכלה, פיתוח התעשייה וקליטת עלייה כדי להגביר את הצמיחה ולהרחיבה למגזרים נוספים ולאוכלוסיות נוספות, כשלנגד עינינו עומדת בראש ובראשונה משימת צמצום הפערים וקידום שכבות המצוקה. נושא זה הוא המסכן את האחדות הלאומית אשר היוותה תנאי לעוצמתנו, והוא זה שעלול להביא לפילוג אשר את נזקיו יהיה קשה מאוד לתקן.

גם בשנים האחרונות, אדוני שר החוץ, אנחנו רואים, שלמרות הצמיחה, אף שאוכלוסיות שונות הולכות ומגיעות לרמת חיים טובה מאוד, הפער בין אוכלוסיות שונות הולך ונעשה גדול יותר. זו המשימה הלאומית שאנחנו חייבים להקדיש לה את עיקר כוחנו – לצמצם אותם פערים.

הממשלה הנוכחית, בראשותו של יצחק רבין, שינתה את סדרי העדיפויות וקבעה לה את הנושא הכלכלי-החברתי כמשימה לאומית, נוסף על הנושא המדיני. אנחנו יכולים לראות ירידה חדה באבטלה, מכמעט 12% בתקופת הממשלה הקודמת ל-7%-8% אבטלה, וזאת במקביל לקליטת עלייה מסיבית של עשרות אלפי ידיים עובדות. קצב האינפלציה הולך ויורד וצפוי לרדת לרמה חד-ספרתית עד סוף הקדנציה. עשרות מפעלים חדשים הוקמו בכל רחבי הארץ, פותחה רשת כבישים אדירה; מי שזוכר את הפקקים האין-סופיים שכיכבו בתשדירי הבחירות הקודמים של הליכוד יודע להעריך את גודל השינוי. חוק ביטוח בריאות ממלכתי וכמובן החוק לקליטת חיילים משוחררים, שהוא זה המוכיח שהממשלה הזו בחרה להתמקד בראש ובראשונה, נוסף על השלום, גם בנושא החברה, בפתרון הבעיות שהוזנחו במשך שנות שלטון הליכוד ושיתקו כמעט את מהלך החיים הרגיל, וכל זאת עדיין בלי להזכיר את חתימת הסכם השלום עם ירדן והניסיון הראשון מסוגו להגיע להסדר של דו-קיום בשלום עם הפלשתינים ועם מדינות המזרח התיכון.

נכון, גברתי היושבת-ראש, היו מצבים שבהם טעינו, אבל ידענו לתקן את עצמנו ולהתקדם הלאה. במשך שלוש שנות שלטונה של הממשלה הנוכחית, נעשו כאן שינויים יסודיים, דרסטיים, בכל תחומי החיים, וטבעי שבקצב עשייה כזה יהיו גם טעויות. החוכמה היא לתקן אותן בזמן, להמשיך בעשייה ולא להרפות. יכולנו לאמץ את שיטתה של הממשלה הקודמת ולא לעשות כלום, ואז ודאי שלא היינו שוגים בכלום.

בשנים הקרובות, אדוני שר החוץ, נצטרך להתמקד בטיפול ובפיתוח השלום בין העמים השכנים ונצטרך להתרגל לחיים בין אותם שכנים, שאתמול היו אויבינו והיום הם שותפים מלאים לחיינו. אני מקווה שנדע להתאחד ולתת הזדמנות לחיי הדו-קיום, להתפתח ולמצות את כל היתרונות העצומים הטמונים בעידן השלום שאנחנו נמצאים בו.

אני מאחל לחברי בליכוד ובמפלגות האופוזיציה האחרות, שידעו להשתלב בעידן החדש. אין קל יותר מלהטיח ביקורת ומלהסית אנשים. לצערי, במבחן העשייה עדיין לא הצלחתם להוכיח את יכולתכם, ואולי עדיף שתשקלו היטב את דבריכם ומעשיכם לפני שאתם מתבטאים נגד מעשיה המרובים של הממשלה.

לסיכום, גברתי היושבת-ראש, אדוני שר החוץ, חברי חברי הכנסת, כפי שהצלחנו להביא לשגשוג המשק, כפי שהצלחנו בתחומי הרווחה והחינוך ובקליטת העלייה, כך, אני בטוח, נצליח להצמיד את מדינת ישראל לעידן השלום ולהישגים חדשים. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת רענן כהן. כבוד שר החוץ, בבקשה.

שר החוץ ש' פרס:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אני רוצה להודות לרענן כהן על דבריו היפים והנכונים וגם על זה שהוא ראה צורך אמיתי לציין בסיכום, באופן יחסי קצר, 47 שנים סוערות מאז קמה מדינת ישראל ועד היום הזה.

בעצם, העם היהודי הוא זה שהקים מחדש את מדינת ישראל, כמו שמדינת ישראל הקימה לתחייה את העם היהודי. זה הישג היסטורי חסר תקדים מבחינה אוניברסלית ויהודית כאחת. מעולם לא קרה בהיסטוריה, שעם שעשה דרך ארוכה כל כך, כשהוא המעט בעמים, שידע פעמיים חורבן, ששחה נגד זרמים סוחפים ועמד מול רוחות מפתות, שהותקף והוכה, שנגלה ופוזר, שספג פוגרומים וידע שואה – התעורר אחרי אלפיים שנות תפוצה, חזר להיות עם, שב למולדתו והחיה שפת נביאיו, ובמאה ה-20 הופיע כעם קטן מבחינה כמותית, אבל כעם גדול מבחינה איכותית.

ההישג הגדול ביותר של מדינת ישראל הוא עצם הקמתה. היא הוקמה בשלבים: פעם במאמץ עילאי של חלוצים ולוחמים, מסוף המאה ה-19 עד אמצע המאה ה-20; פעם באישור משפחת העמים; פעם נוספת במלחמה העצמאות. היא קמה שלוש פעמים, היו לה שלוש מפות: מפת התלמים והמפעלים של אנשי ההתיישבות העובדת, המושבות העבריות ואנשי התעשייה והמלאכה; מפת החלוקה על-פי החלטת האומות המאוחדות; ומפת ההישגים של צבא-הגנה לישראל. המפות אינן דומות, אבל אחת נובעת מרעותה.

פרט לעצם הקמת המדינה, המפעל הגדול ביותר שידענו ושנבע מהקמת המדינה הוא קיבוץ הגלויות. ושוב, זה מפעל חסר תקדים ודוגמה בהתנסות האנושית. מאז 1948, כאשר מינו 600,000 יהודים – מספרנו גדל והיום אנחנו מונים 4.4 מיליוני יהודים – מספר היהודים הגדול ביותר שהיה בארץ-ישראל מאז יציאת מצרים. זהו גידול של שמונה מונים בפחות מ-50 שנה.

אבל הגידול אינו מדהים רק בקצב שלו אלא גם במהות שלו. מעולם לא ראתה ההיסטוריה האנושית קיבוץ כזה של בנים רחוקים ומפוזרים, מתימן ומפולין, ממרוקו ומארצות-הברית, מאתיופיה ומרוסיה,

מרומניה ומפרס, מארצות ערב ומארצות אירופה, מהרים גבוהים ומערבות קפואות, ממקומות שבהם נעצר השעון ההיסטורי וממקומות שבהם הוא הקדים את הזמן, מבריחה מגחלים צורבים ומגמילה מתפנקים מדומים. נתקבצנו כולנו והיינו לעם אחד, עדות ושבטים, גלויות ותרבויות, מגוון מרהיב של ניגודים שהתייצבו על מכנה היסטורי משותף. הקמת המדינה אפשרה את תחיית עמנו. זה היה למפעל משותף וגדול לנו ולעם היהודי. הרצל ניבא. בן-גוריון הקים.

כל אלה לא היו ניתנים להשגה ללא צבא-הגנה לישראל, שהתמודד חמש פעמים מול כוחות עודפים ויכול להם. צבא שהיה עליו לאפשר הקמת מדינה עוד בטרם נדרש להגן עליה, צבא שניצחונותיו היו ניצחונות קיומיים. הם אפשרו לנו קיום. רבבות הלוחמים והמפקדים של צבא-הגנה לישראל, אלפי הנופלים בקרבות, העניקו לישראל עוצמה, והיא דחתה את החולשה ההיסטורית שלנו שאיימה על המשך קיומנו. גם היום נחשב צה"ל לאחד הטובים שבצבאות העולם, לצבא שיכול להדוף סכנות. ביחד אתו הקימונו מערכת הרתעה המונעת מאויבי ישראל לראות בנו מטרה מזמינה התקפה.

ירושלים מאוחדת מחדש. בנויה מחדש. בירת ישראל לנצח.

ב-47 השנים האלה, ועוד קודם לכן, פיתחו חקלאי ישראל, בארץ מדברית, חקלאות שהיא מן המפורסמות בעולם. הגדלנו את היבול החקלאי ב-25 השנים הראשונות להקמת המדינה פי 12, ללא תוספת אדמה או מים; טכנולוגיית ההשקיה שלנו שינתה את פני הטבע כאשר המוביל הארצי יצר זהות גיאוגרפית בין המים בצפון לבין השממה בדרום. 96% מן הפריון החקלאי מקורו במחקר ופיתוח. בעולם כולו מזהה ישראל עם קדמה חקלאית, לפעמים עד כדי אמונה מיסטית ביכולתנו.

קמה לנו תעשייה, הבנויה עתה על המלה האחרונה של המדע והטכנולוגיה. היא הביאה לנו פריחה כלכלית היונקת ממעיינות ידע, לא מעיינות נפט.

קמה לנו תעופה אזרחית, חברת "אל על", נמלי אוויר, תעשייה אווירית, ספנות, נמלים, צי סוחר, תיירות ותחבורה ותקשורת; כל אלה – מהמתקדמים שבעולם.

ודבר גדול – חזרנו לשפה העברית. אנחנו העם היחיד במזרח התיכון המדבר בלשון אבותיו. יש היום יותר דוברי עברית בעולם מאשר היו אי-פעם בהיסטוריה של עמנו.

בנינו מערכת משפט עצמאית ומעוררת כבוד. הקימונו מערכת חינוך, שבשנים האחרונות היא מקדימה את מערכות החינוך האחרות שבעולם.

יש לנו מערכת בריאות שמצילה פגים בשעותיהם הראשונות וסועדת קשישים בערוב ימיהם. וכמעט כל חולה, עני ועשיר, יכול להגיע לרופא מעולה או לתרופה נדירה.

אדוני היושב-ראש, אני גאה בבית הזה. הוא לפעמים סואן, הוא לפעמים מתפרץ, הוא לפעמים מתעלם מנימוסים – אבל הכנסת שלנו מבטאת דמוקרטיה אמיתית, שיש לה רוחב ואורך ועומק; שאין בה השתחויות לכוח, ואין בה מקום לרודנות. היא מייצגת דמוקרטיה, מחוקקת ובודקת ומתקנת ומתמודדת עם האתגרים של היום, והיא מתחברת עם העומק המוסרי של עמנו, מורשת ישראל.

יש לנו בישראל, פרט ל-4.4 מיליוני יהודים, קרוב למיליון אזרחים שאינם יהודים – ערבים, דרוזים, בדואים, צ'רקסים, נוצרים ומוסלמים. היחסים בין היהודים לבין הערבים, כולם אזרחי ישראל, עברו מבחן של יובל שנים, ומבחן של חמש מלחמות. אני מרשה לעצמי לומר, שלמרות הקשיים האדירים שנוצרו כתוצאה ממצבי המלחמה שהיו בינינו לבין שכנינו, אנו יכולים להתגאות במערכת היחסים שבין יהודים ללא-יהודים במדינת ישראל. כולם שווים על-פי החוק, וכל אחד יכול להיות שונה על-פי המסורת. כולם אזרחים נאמנים. אולי מערכת יחסים זו תשמש בעתיד דוגמה ומופת ליחסים במזרח התיכון כולו, שהרי היחסים, לא פחות מהגבולות, הם ערובה לשלום אמת.

אנו נסמכים על כוח המגן שלנו ואנו צועדים על-פי הרצון הלאומי שלנו לעבר השלום. הגענו לשלום עם מצרים, עם ירדן, עם מרוקו. אנו בתהליך של שלום עם הפלשתינים. אנו מנסים לבנות תהליך של שלום עם סוריה.

חברי הכנסת, עדיין רבה הדרך שלפנינו. צפוי לנו עימות תרבותי שכבר החל עם זרמים לועזיים החודרים לביתנו בחוט ובאלחוט. עוד לא הגענו לשלום מלא במזרח התיכון. עוד טרם קמה כלכלה אזרחית מודרנית. בשמי המזרח התיכון נראים יותר ויותר עננים קודרים של פונדמנטליזם קיצוני ואליים, השואף להגיע לנשק לא קונבנציונלי, כדי לאיים על הקדמה, על השלום ועל ישראל. חלק מעמנו עדיין נתון בתהליך של התבוללות והתרחקות; עוד לא כל העולים הפוטנציאליים עלו לארץ; ולא כל אלה שהגיעו לארץ נקלטו כפי שצריך היה לקלוט אותם. עוד מחצית הארץ – הנגב – אינה מיושבת. קיים סבל חברתי אמיתי בישראל, זועק עוני קשה ומבצצת אבטלה ברמה שאנחנו לא יכולים להשלים אתה.

עוד הדרך רב לפנינו. אבל כאשר אנחנו מסבים את ראשינו לאחור אפשר להפיק אמונה מהישגינו, לא רק גאוה; אמונה שהיא הצידה הטובה ביותר להמשך הדרך. אפשר לומר לדור הצעיר: כל אפשרות גדולה היא תולדה של אמונה גדולה. ואשרי המאמין.

אדוני היושב-ראש, אינני מתנגד שיהיה דיון בכנסת בנושא הזה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לשר החוץ.

אנחנו נעבור להצבעה. מי בעד דיון במליאת הכנסת על הצעתו של חבר הכנסת רענן כהן על הישגי מדינת ישראל ב-47 שנות קיומה – יצביע. מי נגד?

הצבעה מס' 3

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 6

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ע' עלי:

פה אחד הוחלט לקיים דיון במליאת הכנסת על הצעתו של חבר הכנסת רענן כהן.

רצח עם ברואנדה

היו"ר ע' עלי:

אנחנו עוברים לנושא הבא: רצח עם ברואנדה. חבר הכנסת דוד מנע, בבקשה.

דוד מנע (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, ביקשתי לדבר כאן בכנסת על נושא שאולי רחוק מאתנו – רואנדה.

בשבועות האחרונים נטבחו באכזריות כ-8,000 פליטים ברואנדה, ודווקא אנו, כנסת ישראל, כנסת של המדינה שסבלה יותר מכל עם אחר מגזענות, מרצח עם, מזוועה – דווקא אנחנו חייבים לקרוא מכאן לעולם: לא עוד זוועות מהסוג הזה ולא עוד רצח עם מהסוג הזה.

במשך השנים אנחנו באים ואומרים: איך ייתכנו תמונות מהסוג הזה? איך ייתכנו צילומים מהסוג הזה? איך ייתכנו רציחות מהסוג הזה?

רק לפני זמן לא רב ראינו בעיתונות את התמונות המזוועות על השואה, איך טבחו ביהודים. חשבנו שהעידן הזה תם, שהדברים האלה נפסקו, שהעולם למד את הלקח. אנחנו זוכרים את הדברים האלה. לעולם לא נשכח את מה שעשו לנו, לעולם לא נשכח את השואה המזוועה שהשמדה שישה מיליוני יהודים. אבל כשדומה שהדברים האלה לא יחזרו, מתגלה לעינינו יום אחרי יום שהדברים חוזרים: זוועה ורצח עם ברואנדה, רצח עם בסלובקיה, בקרואטיה, בכל יוגוסלביה לשעבר. והעולם השותק, העולם מחריש, כמו שהוא שתק אז.

דווקא אנחנו, בכנסת של מדינת היהודים, חייבים להיות הנחשונים, הראשונים, שיקראו לכל הפרלמנטים בעולם: לא עוד מעשי רצח עם, לא עוד זוועה מהסוג הזה, לא עוד גופות מרוטשות המונחות זו על גבי זו. אנחנו קוראים מעל דפי העיתונים ואומרים: מה? שוב? עוד רצח עם? בעוד מדינה?

אני קורא בעיתון: "על פסגת הגבעה נשארו רק גוויות ותינוקות בוכיים שישבו על גופות אמותיהם המתות. אחד העוללים המשיך לינוק מחזה של אמו שהיתה בלי רוח חיים". והעולם שותק, העולם לא נוקף אצבע. אני יודע, יש הרבה משלחות הומניטריות, יש הרבה מתנדבים ברואנדה ובמקומות אחרים ברחבי העולם. אבל העולם שותק, והדברים האלה נמשכים. אם לא נעצור אותם היום, הדברים האלה ימשכו בעתיד. רואנדה, סלובקיה, אומרים שגם בורונדי תגיע שעתה.

אם לא ננקוף אצבע, אם אנחנו כאן בכנסת לא נקרא לחדול ממעשים אלה, אם מכאן, מהכנסת, לא נקרא לאומות המאוחדות ולארצות המערב להתלכד ולהפסיק רצח עם בכל מדינה ומדינה בעולם, סופנו שהדבר הזה ילך ויתפשט במקומות שונים ברחבי העולם.

ברואנדה נטבחו רק בחודשיים האחרונים קרוב ל-800,000 אזרחים. זה רצח העם השיטתי הגדול ביותר מאז מלחמת העולם השנייה. הגיע הזמן שאנחנו, בישיבת הפגרה הזאת של הכנסת, נהיה הנחשונים שנקרא לכל הפרלמנטים בעולם: באו ונקרא להפסקת הזוועות מהסוג הזה בכל אתר ואתר על פני כדור הארץ, בכל העמים – להפסיק רצח עם. שלא יחזרו מחזות הזוועה האלה של גופות מרוטשות המונחות זו על גבי זו.

ולכן אנחנו חייבים להקים קול זעקה, למחות, ולקרוא לעולם לזעוק ולא לשתוק, ועמנו כל הפרלמנטים בעולם. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת מנע. השר שריד, בבקשה.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

אדוני היושב-ראש, אני מעריך מאוד את החובה שמצא חבר הכנסת מנע לעצמו להעלות את הנושא הזה על סדר-היום. האזנתי לדבריו ואני מזדהה אתם.

אם כי אינני חושב שזה כל כך חשוב לדייק בדברים האלה, כי רצח הוא רצח, וזוועה היא זוועה, ואינני חושב שיש חשיבות כל כך גדולה למספרים, בכל זאת אולי שני תיקונים קטנים שאינם מעלים ואינם מורידים לעצם העניין.

קודם כול לי יש כלל – אינני יכול לחייב איש בכלל הזה, אבל אני נאמן לו כל השנים – אני אינני מותח שום קו של השוואה, לא משום שאני רוצה אקסקלוזיביות אלא בגלל גורמים היסטוריים עובדתיים, בין מה שקורה היום ברואנדה או במקומות אחרים בעולם לבין מה שקרה לעם ישראל בשואה.

אני מציע שלא לעשות שימושים נרחבים מדי בשואה, ולו רק מהסיבה האחת, יש כמובן סיבות נוספות, שצריך לזכור, שאחרי ככלות הכול מדובר כאן במלחמת אזרחים. זאת אומרת, זו אותה מדינה, אותו עם, שבטים שונים לפעמים, אבל אותו עם. וכאשר נכנסת רוח השיגעון בעם כלשהו ומתחילה שם מלחמת אזרחים, אלף מדינות לא יכבו את הבעירה הזאת. ולמדינות – אם טוב או רע הדבר – יש רתיעה מסוימת מלהכניס את עצמן, מלהכניס חיילים שלהן, לתוך האש הצולבת הזאת של אזרחים מכאן ומכאן, באותה מדינה, באותו עם. יש רתיעה, אפשר לומר אפילו רתיעה מובנת, אם כי אי-אפשר, כמובן, להישאר אדיש ואי-אפשר לעבור לסדר-היום.

זה תיקון אחד, אולי הוא איננו חשוב באופן מיוחד.

התיקון השני – למרות הצער והאסון והטרגדיה האנושית, זה לא רצח העם הגדול ביותר לאחר מלחמת העולם השנייה. היו כמה מקרים איומים פי כמה וכמה. צריך לזכור מה קרה בברית-המועצות, צריך לזכור מה קרה בקמבודיה. בקמבודיה, אם זיכרוני אינו מטעה אותי, נרצחו 2.5 מיליוני אזרחים – ושוב, אזרח אחד בידי אזרח שני. אבל שוב, הזוועה היא כה גדולה שאין צורך להגזים בה.

אני מסכים בעיקר לדברים שנאמרו על-ידי חבר הכנסת המכובד, שמדינת ישראל בוודאי איננה יכולה להישאר שוות-נפש כאשר רואים את מה שרואים. ומדינת ישראל לא נשארה שוות-נפש. אני חושב, שבמקרה האומלל הזה של רואנדה מדינת ישראל שימשה דוגמה לכל העולם כולו. כזכור, רק לפני חודשים מספר, כאשר מאות אלפים, אולי מיליונים של פליטים נסו מרואנדה למדינות השכנות – זאיר, טנזניה, אוגנדה – והמצב שם הפך בלתי נסבל, בעיקר בגלל מגפות איומות – טיפוס, כולירה, דלקת קרום המוח – היתה לי הזכות והחובה לארגן בשם עם ישראל, מדינת ישראל, ממשלת ישראל, כנסת ישראל, משלחת גדולה במיוחד של רופאים, אחיות ואחרים, לגבול רואנדה-זאיר. אני חושב, שזו היתה אחת ממשלחות הסיוע והחילוץ הגדולות בהיסטוריה של העזרה הבין-לאומית. המשלחת הזאת, ובעיקר פועלה, זכו להערכה גדולה בקהילייה הבין-לאומית.

תמיד אפשר אולי לעשות יותר ותמיד צריך לעשות יותר ותמיד נשאלות כל מיני שאלות בים כזה של סבל, בים כזה של כאב, בטרגדיה שממדיה כה רחבים; אין זו אלא טיפה בים. אני חוזר ואומר, שכל מי שמקיים נפש אחת כאילו קיים עולם מלא, והמשלחת הישראלית שהיתה ברואנדה בוודאי קיימה עולם ומלואו.

אני הייתי שם זמן מסוים; אתה שם, ואתה לא מאמין שאתה שם, ואתה לא מאמין למה שאתה רואה. לפעמים חשבת, כאשר ראיתי את הזוועה במו עיני, שבעצם מדובר אולי בדבר שאיננו מציאותי, אולי באיזו אילוסטרציה של כוח שטני, אילוסטרציה שבאה ללמד את המין האנושי כיצד בעצם נראה סוף העולם. כך זה נראה שם.

מדינת ישראל, אני חושב, יכולה לשמש דוגמה במקרה ההוא. גם הפעם, כאשר הגיעו הידיעות המרות והנמהרות על מה שקרה בשבועות האחרונים באחד מן המחנות, גם במקרה הזה, בעיקר ביזמתו של משרד החוץ וסגן שר החוץ, חברי יוסי ביילין, נתכנסו כל הגורמים הנוגעים בדבר, אלה

שיכולים לסייע ברב או במעט, והוחלט שם לשלוח את ד"ר ברץ, מנהל המחלקה הבין-לאומית במשרד הבריאות, לרואנדה, כדי לבדוק את המצב לאשורו ולהמליץ על דרכי פעולה תוך קביעת אופי הסיוע וממדיו. ד"ר ברץ, חבר הכנסת מנע, יצא בשליחותו זאת – בשליחותנו, בעצם, בשליחות כולנו – אתמול, יום ב', והוא ישוב בעוד כשבוע לארץ. הוא נשלח לשם כדי לבדוק במה ישראל יכולה לעזור באופן מיוחד. הודעה מתאימה נשלחה גם לשגרירות רואנדה בישראל. כידוע, נתכוננו קשרים בין רואנדה לישראל, ואנחנו נעשה כפי שעשינו בעבר, נעשה את חובתנו.

אני יכול לומר בשם הממשלה, שנקווה שלא יקרו אסונות ולא יתחוללו טרגדיות, אבל אם יקרו אסונות ואם יהיו טרגדיות במקום זה או אחר בעולם, ולו בירכתי ארץ, ממשלת ישראל תהיה מוכנה לסייע יותר מכפי שהיא סייעה בעבר. אנחנו יכולים היום להרשות לעצמנו אולי יותר מכפי שיכולנו להרשות לעצמנו בעבר. לא רק שלא נפגר אחרי מדינות אחרות, אלא, כפי שאנו מצווים, כפי שאנחנו מצווים, נהיה תמיד החלוץ העובר לפני המחנה.

אני מניח, שכאשר תתארגן הפעולה הזאת עם שובו של השליח שלנו לרואנדה, אשמח לעדכן את הכנסת על מה שיש בדעת הממשלה לעשות. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לשר שריד. רבותי חברי הכנסת, הנושא הזה כאוב מאוד – –

דוד מנע (הליכוד):

מליאה.

היו"ר ע' עלי:

– ואני מצטרף לקריאה של חבר הכנסת והשר שריד להיות מעורבים בנושא, להיות בבחינת החלוץ שעובר לפני המחנה, לעשות כל מאמץ למגר את הרע הממאיר הזה.

אני מבין שהשר לא מתנגד לכך שיהיה דיון במליאה. ובכן, מי בעד דיון במליאת הכנסת בהצעה על רצח עם ברואנדה? מי נגד?

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 6

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ע' עלי:

שישה בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים. הוחלט לכלול את הנושא בסדר-יומה של הכנסת.

החלטת נגיד בנק ישראל בנושא הריבית במשק וההתפתחויות הצפויות במשק

היו"ר ע' עלי:

הנושא הבא: החלטת נגיד בנק ישראל בנושא הריבית במשק וההתפתחויות הצפויות במשק. בבקשה, חברת הכנסת תמר גוז'נסקי. השר שטרית אמור להשיב, ואני מבקש לקרוא לו.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הרשו לי לפתוח את דברי במליאה בברכה ליום חג ה-9 במאי, היום שבו מלאו יובל שנים לניצחון הגדול על גרמניה הנאצית, להבסת המפלצת שאיימה להשמיד את עמי אירופה, שהשמידה שישה מיליונים מבני עמנו, שהותירה מיליוני משפחות פגועות, מיליוני נכים, וציוותה לנו את המאבק בגזענות, באנטישמיות, בפאשיזם ובכל מה שמביא לשנאת עמים, למלחמות ולאיבה.

חברי הכנסת, כאשר ביקשתי להעלות את הנושא על סדר-היום היתה רמת הריבית במשק הנושא הקשה ביותר. נגיד בנק ישראל הוריד את הריבית, במידה מסוימת, קטנה מאוד, והיא נותרה גבוהה ביותר. לפי כל מדד בין-לאומי, רמת הריבית בארץ היא רצחנית מבחינת המשק היצרני; היא רצחנית מבחינת הסיכויים לפתור את בעיות האבטלה, בעיקר בכיסי האבטלה, והיא מועילה, בעצם, רק לאלה שמנהלים את העסקים הבנקאיים. אני מעריכה, שמה שהנגיד עשה זו רק התחלה קטנה ביותר של מה שנחוץ.

אבל מסתבר שהריבית במדינת ישראל יכולה לעלות גם לאחר החלטת הנגיד, ורק אתמול נודע, שהבנקים למשכנתאות החליטו להעלות את הריבית על המשכנתאות, והיום היא מגיעה לשיעור ריאלי מדהים של 5.6%, כמעט 6% ריבית ריאלית על משכנתאות. זו החלטה שערורייתית –

היו"ר ע' עלי:

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

– הסותרת את ההכרזות על הורדת הריבית, והיא תרחיק עוד יותר את הסיכוי של זוגות צעירים, יהודים, ערבים, את הסיכוי של משפחות במצוקה, את הסיכוי של עולים חדשים לקחת משכנתאות ולהגיע לדירה.

אם אנחנו מדברים על קיטוב חברתי בישראל – אחד הסממנים הבולטים של הקיטוב החברתי הוא רמת הדיור. ואם היום אנחנו במצב, שעיקר הדירות הנבנות הן דירות גדולות, זה קורה, בין היתר, משום שרק בעלי אמצעים יכולים היום לפרוע את המשכנתאות. ועכשיו עוד מעלים את הריבית. השאלה שאני שואלת היא: מאחר שהבנקים הם בידי המדינה, כיצד הממשלה לא מנהלת את מדיניות השיכון שלנו בצורה כזאת, שתאפשר לזוגות צעירים ולחסרי דיור לרכוש דירה?

ואם אנחנו מדברים על פאשלות ושערוריות, הרי שנוסף על השערורייה הכלכלית הזאת של העלאת הריבית, יש השערורייה של המערכת המנסה לחסל את העבודה המאורגנת. הייתי ביום ראשון במפעל "תדיראן" בחולון, אדוני השר. זו שערורייה, מה שקורה שם. מנהלים משא-ומתן על הסכם עבודה, באה ההנהלה של מפעל, שבעבר היה שייך לחברת העובדים, ואומרת: עכשיו אנחנו מפטרים 170 איש. אין משא-ומתן, אין שום דבר. ואת מי מפטרים? היו שם אלמנות, חד-הוריות, נכי צה"ל, נכי עבודה. ואני שואלת את עצמי: האם אין קשר, אדוני השר, בין מה שקורה במפעלים יצרניים כמו "תדיראן" לבין שיעור הריבית במשק? ואני שואלת את עצמי: לאן נגיע, אם בכל פינה יהיה קניון, בכל פינה תהיה איזו רשת שיווק, והיכן יעבדו אנשים שמקצועם הוא יצרני? ואנחנו רואים את הכיוון הזה לאורך כל הקו.

ואני אבקש, אדוני השר, להוסיף על כך ולציין שערורייה חמורה ביותר בתחום המדיני, וזאת השערורייה של ההחלטה לגבי ההפקעות באזור ירושלים. אני יודעת שהיתה פגישה בקהיר ושרי ממשלה נפגשו שם עם נציגים בכירים של הרשות הפלשתינית, אבל אני חושבת, שחי באשליה מי שחושב, שהעובדה שישבו ודיברו היא כאילו אישור להפקעות, כאילו ימצא ולו פלשתיני אחד, ולו אזרח אחד בארצות הערביות השכנות, שימשיך להשלים עם המדיניות החמורה הזאת של ההפקעות.

אנחנו כולנו רוצים שירושלים תהיה עיר שלום. אנחנו כולנו רוצים שישור שלום בינינו לבין שכנינו. אבל אי-אפשר להשיג שלום על-ידי הפקעות, על-ידי סגר, על-ידי הרעבה של השכנים. אי-אפשר להשיג שלום על-ידי אי-כיבוד הסכמי אוסלו.

לכן, כדי שירושלים תהפוך עיר שלום, נחוץ לערוך בחירות למועצה הפלשתינית, לקבל החלטת ממשלה בדבר פינוי צה"ל ממרכזי הערים, לקבל החלטה ולגשת מייד למשא-ומתן על פתרון הקבע.

המשא-ומתן על הסדר הביניים נמשך, נמשך ונמשך. הוא גובה מחיר כבד ומערער את הסיכוי של הסדר הקבע, משום שהקשיים שבו הם, בסופו של דבר, קשיים מיותרים. אם מוסכם על הממשלה,

שהמשא-ומתן עם אש"ף ייגמר בהסדר קבע, בהסדר שלום – כל העיכובים בדרך מוסיפים בעיות, מחמירים את המצב.

לכן, טוב היתה עושה הממשלה לו היתה ניגשת מייד למשא-ומתן על פתרון הקבע שיכלול את ההכרה בזכותם של הפלשתינים להגדרה עצמית וגם בזכותם לבירה בירושלים.

אני יודעת שאיש לא רוצה לראות את ירושלים מחולקת. אנחנו לא רוצים לחזור למצב של גדר או חומה במרכז העיר. יש גם במקומות אחרים בעולם גדרות וחומות במרכזי ערים, וזה דבר קשה ביותר. אבל אם רוצים שלום ואם מכירים בזכותו של העם השכן, צריך גם להכיר בקשר העמוק – הדתי, הלאומי, ההיסטורי, שיש לפלשתינים לירושלים.

לאחרונה קראתי, שלמרות כל מערכת ההתנחלויות והקמת השכונות במה שמכונה ירושלים רבתי ובאזורים הסמוכים לירושלים, מספר הפלשתינים בירושלים נותר כפי שהיה קודם לכן. אני חושבת, שזה ביטוי לא למזימה, אלא לעובדה שאנשים נאחזים במקום. אני יודעת באיזה תנאים הם גרים, אני יודעת שאם הם היו מחפשים רק איכות חיים, הם לא היו גרים בירושלים.

בואו נמצא פתרון שיכבד את זכותנו בירושלים ויכבד את זכותם בירושלים. הפתרון הוא של אחדות מוניציפלית של העיר ירושלים, של אחדות הרבעים השונים בירושלים – אבל גם שיהיו בה שתי בירות, בירת ישראל ובירת המדינה הפלשתינית שתקום. תודה.

היו"ר ע' עלי:

תודה לחברת הכנסת תמר גוז'נסקי. השר שטרית, בבקשה. השר שטרית, שלא תטעה – הנושא הוא מדיניות הריבית של נגיד בנק ישראל, אתה מדבר כשר הכלכלה ולא כשר הדתות.

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

אני מודה לאדוני היושב-ראש.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בראשית דברי – בעוד שעות מספר תציין הכנסת עם כל העולם החופשי מלאות 50 שנה לניצחון על הנאצים. ברצוני לומר, גם מעל במה זו, שבזיכרון הלאומי של העם היהודי, ולצערנו גם בזיכרון האישי של רבים מבניו, יש קשר ישיר, ולכל בניו יש שותפות גורל עם אותם ימים.

אנחנו מקווים שהעולם למד את הלקח ושגם אנחנו למדנו לקח. עלינו לשמור על כוחנו ועל יכולתנו להגן על עצמנו גם לעת שלום.

אדוני היושב-ראש, מדיניות הריבית הגבוהה שנקט נגיד בנק ישראל השיגה את מטרתה עם מה שהממשלה עשתה בתחומים מספר, ואזכיר רק כמה מן הדברים האלה.

אני מתכוון להפחתה של עלות העבודה, שחרור קרקעות, מאמץ להגדלת היצע הדיור, כמה קטעים של ייבוא, לרבות ייבוא חקלאי, שהביאו להורדת האינפלציה, ומדיניות הריבית היא חלק מאותו מאמץ כולל שמגמתו היא הורדת האינפלציה.

למרבה השמחה, יש אכן ירידה באינפלציה, כפי שמסתמן בחודשים הראשונים של שנת 1995, והיא כרגע נאמדת במסגרת היעדים הכמותיים של האינפלציה.

אין ספק שיש לנו רצון לעשות מאמץ להפחית את הריבית עוד יותר. אני, כמו שרים אחרים, הבענו דעה, שיש מקום, אחרי הירידה בחודשים האחרונים, להפחתה נוספת בשיעור הריבית. אם היתה טעות בשנים 1993 ו-1994 בתחילת הדרך, ושיעור הריבית היה נמוך מדי לתנאי המשק ולשיעור הצמיחה היחסי – הרי שהיום אפשר להגיד, שרמת הריבית גבוהה מדי ורצוי להמשיך במגמת ההורדה.

לא רק הריבית שבנק ישראל קובע במכרזים צריכה לרדת. גם הריבית ללווה, ללקוח הבנק, חייבת לרדת, אם כי יש השלכה של דבר אחד על משנהו.

לפני כשנה וחצי קיבלה הכנסת חוק חשוב, חוק הלוואות חוץ-בנקאיות. בחוק זה יצרנו מערכת ריסון של הריבית בשוק האפור. איך קבענו את הריסון? על בסיס הריבית הבנקאית הממוצעת והתקרה שיכולה חברה פרטית לגבות בשוק האפור היא פונקציה של הריבית הממוצעת הבנקאית.

גם בנושא של הריבית הבנקאית הרגילה צריך להיות היגיון, צריך להיות קשר, צריכה להיות זיקה בין רמות הריבית השונות: רמת הריבית שהבנק משלם למפקיד על הפיקדון שהוא נותן, רמת הריבית שהבנק משלם על הכסף שהוא קונה מבנק ישראל במכרז המונטרי ורמת הריבית שבה הוא מחייב את הלקוח.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אבל אדוני יודע שהריבית לא מכסה אפילו את האינפלציה.

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

עשיתי בנושא זה עבודה לפני חודשים מספר וקיימתי מגעים גם עם שר האוצר, גם עם נגיד בנק ישראל וגם עם היועץ המשפטי לממשלה, במגמה לגבש הצעה, ואני חושב שהיא עדיין בתוקף. אני מחזיק בידי מסמך, אינני יודע עד כמה אתם יכולים לראות את הצבעים, אבל ברור שהעמודה שעליה אני מצביע כוללת את הריבית שאותה מקבל המפקיד והתוספת החומה היא מה שהבנק קונה במכרז.

היו"ר ע' עלי:

אדוני השר, הדברים האלה אינם יכולים להיכנס לפרוטוקול. אתה מראה עמודה, אתה מדבר על צבעים, הקצרנית איננה יכולה לרשום את הדברים האלה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

תגיד את המספרים.

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

אני אגיד את המספרים כפי שהיו כאשר בדקתי אותם, כי עכשיו היתה ירידה של כ-1.5%. מספרים אלה נכונים לתקופה שלפני כשלושה חודשים, ומהם צריכים להוריד 1.5%, כי בינתיים היו שתי הורדות שהגיעו בערך למספר הזה או קצת יותר מזה.

ריבית החובה ללקוח היתה 25%. לעומת זאת, כשקנה הבנק את הכסף מבנק ישראל במכרז הגיעה הריבית ל-17%, אבל כשהוא קנה מהמפקיד זה היה רק 15.5%.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

יש דוגמה כזאת בעולם?

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

לא, אין.

אדוני היושב-ראש, אני אתן דוגמה. אם אתה או אני ניגשים לאשנב א' בבנק ואומרים: יש לי 50,000 שקלים ואני רוצה להפקיד אותם, יגידו לך 15.5% או היום קצת פחות. אבל אם אתה הולך לאשנב ב' ואומר, שאתה רוצה ללוות 50,000 שקלים, אתה תשלם, אם אינך בתוך המסגרת, ריבית של 25%, או, היום, 23%, בערך.

איזה הצדקה יש לכך? הבנק קונה ממך היום ב-14% ומוכר לך ב-23%. הוא קונה היום מבנק ישראל ב-15% ומוכר לך ב-23%. מרווחים כאלה לא הוגנים, הם פוגעים בכלכלה ופוגעים בפרט. אי-אפשר להשאיר את העניין הזה לגמרי לשוק החופשי, כי יש פה כשל של השוק החופשי.

לכן אני בדעה, שבנק ישראל צריך לנקוט גישה יותר זהירה ולהוריד עוד יותר את הריבית, במיוחד בממד של החודשים האחרונים. אני חושב, שעלינו לנקוט צעדים שירסנו את הריבית שמוטלת על הלקוחות, שתהיה זיקה בין הריבית שהלקוח כמפקיד מקבל כשהוא נותן הלוואה לבנק לבין הריבית שהבנק גובה ממנו כלקוח כשהוא לוקח הלוואה מהבנק.

אני יודע, שהיה ויכוח גדול בוועדה – יושב כאן חבר הכנסת יצחק לוי – היה ויכוח על סעיף שטרית, על הרטרואקטיביות. אני שמח שאישרתם אותו. עשינו יישור קו לכל הציבור, גם לאלה שקיבלו הלוואות לפני כן.

אשר לשיטה שמשאירה את ריבית המכרזים כמדד שוק לצורך קביעת הבסיס – אני אומר: מעבר לממד השוק של ריבית המכרזים, אפשר לקבוע שזה 25% מריבית המכרזים, זו התקרה. מדד הבסיס עלה – תעלה התקרה; זאת אומרת, לא לקבוע מדד מספרי כתקרה אלא מדד שמבוסס על שוק.

אדוני היושב-ראש, ברשותך, עוד שני משפטים על הדברים שנאמרו על הפקעת אדמות בירושלים. אני חייב לומר, חברת הכנסת גוז'נסקי, שההפקעות, בשטח הגדול שלהן, בהר-חומה, היו לפני חמש שנים. שם, 1,300 דונם מתוך 1,800 דונמים הם של יהודים. וגם שתי ההחלטות האחרות, על אזור בית-חנינא-רמות ועל אזור בית-צפאפא-גילה, גם שם חלק גדול מהאדמות הוא של יהודים. חלק גדול מהאדמות באזור בית-צפאפא מיועד למגורים לערבים.

אני שואל: למה הרעש הגדול דווקא בתוכנו? אתם רוצים לחנוק את ירושלים? אתם רוצים לייבש את ירושלים? איזה מין דבר זה להגיד שאתם בעד ירושלים המאוחדת? בעד ירושלים המאוחדת – רק במעשים, לא בדיבורים. בדיבורים אפשר לבנות הרבה דברים, אבל רק במעשים אפשר לבנות ירושלים מאוחדת.

לכן אני אומר: במקרה הזה הצעקה היתה מוגזמת. אין לי תרעומת על הפלשתינים – שיצעקו, זכותם לצעוק כמה שהם רוצים. יש בי תרעומת על כך, שקמה צעקה לפני שבדקו את העובדות; שקמה צעקה שיש בה איזו הנחה מקובלת, שאין לנו זכות לספק שירותים בסיסיים לתושבי ירושלים כי יש משא-ומתן. שום סעיף – לא בהסכם אוסלו ולא בהסכם קהיר – לא מדבר על עיכוב של שום דבר. יש כאן עניין להזמין את הצד השני כדי שיצעק. אם מתוכנו צועקים, הם ישתקו? מובן שהם לא ישתקו. אילו רק הם היו צועקים, הייתי אומר "מילא". לכן אני מצטער, אישית, שלפני שנבדקו העובדות קמה צעקה.

יצחק לוי (מפד"ל):

היו"ר ע' עלי:

הוא אומר להם.

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

אני מצטער גם על ירושלים המוניציפלית, הרי הוויכוח עכשיו הוא על ירושלים המוניציפלית ולא על ירושלים רבתי שאמרו שהיא שנויה במחלוקת. על ירושלים המוניציפלית יש מחלוקת? אין. האם רבים על זה? לספק צורך בסיסי של שיכון – גם על זה יהיה ויכוח? אם כך, איזה מין שלום אנחנו רואים, לאיזה שלום אנחנו מצפים, כשלא משתפים, לא מקווים ולא מקבלים אפילו את הדברים הבסיסיים ביותר?

לכן אני דוחה את הטענות בעניין מה שנקרא הפקעות. בסך הכול ההחלטה הראשונה היתה החלטה על בנייה אחרי ארבע שנים של עיכוב. שלוש שנים עיכב בג"ץ את העניין. עכשיו סוף-סוף אפשר להתקדם.

לכן אין לי שום רגש נחיתות. לכן אין לי שום תחושת אשם. אין לי שום הרגשה שמישהו הפר משהו בנושא של ירושלים, לא דבר שהוא בעקיפין או במשתמע ולא דבר שהוא במישרין או במפורש.

מוטב שהשותפים שלנו לשלום – שאני מקווה מאוד שנתקדם בו, ואני רוצה מאוד שנוכל להראות הישגים כפי שאמרת בחלק מהדברים שלך – מוטב שישלימו עם כך, שירושלים – אני אומר ירושלים רבתי, את יכולה לומר ירושלים המוניציפלית, לפחות – מאוחדת בריבונות ישראל, לרבות בנייה, כשצריך, ולרבות הפקעות, כשצריך. אם אנחנו מדברים על ריבונות ישראל ועל ירושלים מאוחדת – למה נצטרך לשמוע צעקות?

ובהזדמנות הזאת אני אומר: אני תומך בהעברת השגרירות לירושלים. אני מברך את הסנטורים; שיתקדמו כמה שיותר מהר. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לשר שטרית. הצעה אחרת, חבר הכנסת דן תיכון.

יצחק לוי (מפד"ל):

מה היא הצעת השר?

היו"ר ע' עלי:

מה היא הצעת השר, אדוני?

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

להסתפק בהודעת השר.

היו"ר ע' עלי:

חברת הכנסת גוז'נסקי, את מסתפקת בהודעת השר?

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אני מסתפקת.

היו"ר ע' עלי:

אם כך, אין אפשרות להציע הצעה אחרת.

דן תיכון (הליכוד):

הם דיברו בסוף על ירושלים.

היו"ר ע' עלי:

אתה רוצה, קח דקה ודבר. הואיל וקראתי לך למיקרופון, דבר.

דן תיכון (הליכוד):

תודה.

אני אומר כאן, לראשונה, שנושא ההפקעות בהר-חומה נדון שלוש פעמים בוועדת הכספים. אני מופתע מן הדיון שמתקיים כאן בזה הרגע, היום או השבוע. אני מוכרח לומר, שאלה שהתנגדו להפקעה היו דווקא חברי הכנסת מן הליכוד, וביניהם אני.

היו"ר ע' עלי:

רוב האדמות שם הן של יהודים. 80% מהאדמות בהר-חומה הן אדמות של יהודים.

דן תיכון (הליכוד):

נכון.

עדיין אסור לנו להזכיר את הפרוטוקולים של ועדת הכספים, אבל אני מציע לעיין במסמכים הללו כדי להבין מה היה. כל זמן שלא קיבלנו הסבר מפורט, פעם ופעמיים ושלוש, ואפילו ארבע פעמים – לא השתכנענו. כשהסתיים הדיון כולנו הצבענו בעד, על אף העובדה ש-80% מהנפגעים הם יהודים שמחזיקים כדין בקרקעות הללו עשרות שנים ואולי אפילו יותר; ביניהם חבר כנסת לשעבר שהיה יושב-ראש הכנסת, שאני טיפלתי בעניינו.

עכשיו, אדוני השר, לעניין הריבית. אני פונה אליך משום שנעשית טעות נוראית. הסדר קרנות הפנסיה טומן בחובו תווה ובוהו בכל מה שקשור לכלכלת ישראל. הממשלה לא ידעה על מה שהיא מחליטה. היא החליטה החלטה שמסיגה את הכלכלה למשך שנים רבות אחורנית ולא קדימה.

אני אומר לכם: תיטיבו לעשות אם תחזירו את הנושא הזה לדיון נוסף בממשלה, כדי למנוע מאתנו טעויות קריטיות, שכל אחד מאתנו ישלם עליהן; לא רק אנחנו אלא בנינו ובני בנינו, קרי נכדינו.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת דן תיכון.

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

אני מבקש לענות. אי-אפשר להשאיר את הדברים האלה באוויר.

היו"ר ע' עלי:

דקה אחת. היות שהנושא חשוב ונתתי רשות דיבור לחבר הכנסת דן תיכון לפני משורת הדין – השר שטרית, בבקשה.

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

אדוני היושב-ראש, לגבי הפקעת הקרקעות אמרתי את דברי.

היו"ר ע' עלי:

אמרת דברים ברורים וחדים גם בנושא העברת השגרירות לירושלים וגם בנושא הפקעת האדמות.

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

לגבי הסדר הפנסיה – שני משפטים קצרים.

היו"ר ע' עלי:

בבקשה.

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

אני חושב, שזה אינטרס לאומי לתת פתרון לכחצי מיליון מבוטחים בקרנות הפנסיה הבאים מכל המפלגות ומכל השכבות.

מיכאל איתן (הליכוד):

למה רק להם?

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

מכיוון שבשלב ראשון אתה נותן פתרון לקרנות הקיימות כדי שלא למוטט מערכת אחת.

דן תיכון (הליכוד):

על כך יש הסכמה; לגבי האפליה בכל מה שכתוב בחברים, בעמיתים חדשים, לעומת אלה שמחזיקים בקופות הגמל – אתם לא יודעים מה שאתם עושים.

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

אני רוצה קודם כול לומר, שההסדר הזה הוא הסדר חשוב, כי הוא מעניק ביטחון בדרך של ערבות לחצי מיליון מבוטחים.

דן תיכון (הליכוד):

זה לא נכון.

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

שנית, חשבתי שהמדינה צריכה לתת יותר, כי בפועל כל החישובים על הגירעונות בעבר – ואתה יודע את זה היטב, חבר הכנסת תיכון – חושבו על בסיס 3% עליית שכר ממוצעת, ואילו אנחנו נותנים רק 2% עד תקופה מסוימת ו-1.75%. זאת אומרת, אנחנו נותנים פחות ממה שחושב הגירעון כל הזמן.

אלמלא חוק מס בריאות – שהוא, בעיני, טעות ומשגה – ואתם תמכתם בו – – –

דן תיכון (הליכוד):

נכון. הוא לא טעות ולא משגה.

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

הוא טעות ומשגה. אלמלא חוק מס בריאות הייתי תומך בחוק פנסיה לכולם גם היום.

דן תיכון (הליכוד):

עשיתם חוק פנסיה לפרוטקציונרים, לחברים שלכם. זאת המשמעות.

היו"ר ע' עלי:

רבותי, הנושא שלנו הוא לא חוק פנסיה ולא פנסיה. בשולי הדברים עסקנו בזה. בואו נסיים את הנושא. זה נושא מאוד חשוב. הנושא נוגע לריבית.

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

בשלב ראשון בהתמודדות עם בעיית הפנסיה נתנו תשובה; לפי דעתי – לא מלאה, והייתי נותן יותר לחצי מיליון מבוטחים. בשלב הבא נצטרך להתמודד עם העניין כדי לתת מענה לאחרים שיש להם הסדרי – – – או – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

מתי יהיה השלב הבא?

דן תיכון (הליכוד):

כשתהיו באופוזיציה.

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

לפי דעתי, תצטרך לחכות הרבה זמן, חבר הכנסת תיכון. אתה כבר רגיל להיות הרבה זמן במערכות האלה. זה בסדר. אבל יכול להיות שאתה צודק. העם יגיד את דברו.

מיכאל איתן (הליכוד):

מאות אלפי המבוטחים בקרנות הפנסיה הענפיות, בקרנות הגמל הענפיות לעצמאים, רוצים לדעת מתי יהיה השלב הבא שבו הם יקבלו.

דן תיכון (הליכוד):

למה הם לא קיבלו? באיזו זכות? הממשלה לא מבינה את הנושא.

היו"ר ע' עלי:

רבותי, אני מבקש בזה לסיים את העניין. אי-אפשר להיכנס לזה.

דן תיכון (הליכוד):

כשאני שומע אותך, אין לך מושג – – –

היו"ר ע' עלי:

חברי הכנסת איתן ותיכון, הנושא הזה כל כך רציני ויש לו משמעויות מרחיקות לכת לגבי המשק והשלכות חשובות מאוד. הסבסוד שלו 75 מיליארד שקל, בסך הכול.

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

ל-60 שנה.

היו"ר ע' עלי:

ל-30 שנה.

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

ל-60 שנה.

היו"ר ע' עלי:

רבותי. אני מציע, חבר הכנסת דן תיכון – בעוד שבוע המליאה מחדשת את פעילותה. זה ודאי יהיה אחד הנושאים המרכזיים שיעלו כאן. חבל לעסוק בזה עכשיו.

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

לכן אני אומר, אדוני היושב-ראש – ההסדר הזה הוא חיובי, ההסדר הזה עוזר – שצריך לעשות עוד במגזרים נוספים. אני בעד. לוח זמנים – לפי יכולתה של המדינה. המדינה לא יכולה לעשות הכול בבת אחת. תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לשר שטרית.

דן תיכון (הליכוד):

תבדקו את עצמכם עוד הפעם.

המלצות לאכיפת החוק ולשיפוט המתיישבים ביש"ע בבתי-דין צבאיים

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת יצחק לוי, בבקשה, בנושא: המלצות לאכיפת החוק ולשיפוט המתיישבים ביש"ע בבתי-דין צבאיים. שר המשפטים אמור להשיב. נא לקרוא לו.

מיכאל איתן (הליכוד):

אלו עקרונות השווין? פרופסור למשפטים?

היו"ר ע' עלי:

רבותי, הנושא כל כך רציני, אתם רוצים ככה – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

אבל איזו תשובה הוא נותן? בינתיים יש אפליה. הוא מודה שיש אפליה. הוא אומר: כן, יש אפליה. בעתיד נפתור. למה בעתיד? מדוע לקיים את האפליה הזאת? פשוט בושה.

היו"ר ע' עלי:

ביקשתי לקרוא לשר המשפטים.

יצחק לוי (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, הייתי מבקש, ברשותך, להמתין לו, כי עיקר הדברים מופנה אליו.

היו"ר ע' עלי:

אתם רוצים בינתיים לדבר על פנסיה, עד שיגיע שר המשפטים?

יצחק לוי (מפד"ל):

אני מוכן לדבר על נושאים אחרים, לא על חשבון הזמן.

דן תיכון (הליכוד):

אני רוצה להעיר הערה.

היו"ר ע' עלי:

בבקשה, תעיר הערה, עד ששר המשפטים יגיע.

דן תיכון (הליכוד):

ברשותך, אדוני היושב-ראש, עד שיופיע כאן שר המשפטים תרשה לי לומר דבר מה.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת איתן, גם אתה רוצה להעיר משהו? תתכונן, תעיר גם כן.

יוסף בא-גד (מולדת):

דבר תורה.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, שמעתי את דברי השר שטרית. או שהוא מיתמם או שהוא לא מבין ואולי הוא לא רוצה להבין. יש מי שחושב, שהפתרון הזה הוא פתרון פוליטי. שר האוצר אומר, למשל: למה לא

התמודדותם עם הבעיה של הגירעון האקטוארי? זה קונץ קטן מאוד לומר: אני, שר האוצר, גיבור, זה הפתרון שלי. פתרון מהסוג שנתן לנו שר האוצר – בכל מה שקשור בהסדר קרנות הפנסיה הוא פתרון קל. הפתרון הוא פשוט: המדינה תשלם. כדי שהמדינה תשלם לא צריך את שר האוצר הזה.

אני חוזר ואומר: ההסדר הזה הוא הסדר קריטי, קשה, בבחינת אסון בתחום הכלכלי. ההרס מופיע בתחומים מספר: 1. אפליה בין אזרח א' לאזרח ב'. למה אני, בשנה ה-47 למדינה, צריך להפוך להיות אזרח מסוג ב'? 2. הוא הורס את שוק ההון; פשוט הורס את שוק ההון. ניתן עכשיו לעמיתי, חבר הכנסת איתן, להתייחס.

היו"ר ע' עלי:

רק משפטים אחדים לחבר הכנסת איתן מפני ששר המשפטים הגיע.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני רוצה לומר משפט אחד, ואני שמח שנכנס שר המשפטים.

היו"ר ע' עלי:

אני מבקש רק לתקן אתכם בדבר אחד: אתם אומרים כל הזמן קרנות – קמץ תחת הרי"ש – הפנסיה, וצריך לומר קרנות – פתח תחת הקו"ף – הפנסיה. זו סמיכות.

דן תיכון (הליכוד):

אתה צודק, אבל זו השפה המדוברת.

היו"ר ע' עלי:

למה מדוברת? קרנות פנסיה. לפחות שתהיה הסכמה בנושא אחד.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני שמח שנכנס שר המשפטים, כי יש דבר אחד מעבר לחילוקי הדעות הענייניים או המפלגתיים. כל פעם אני שואל את עצמי, איך זה יכול לקרות במדינה שרוצה לשמור על עקרונות הדמוקרטיה. עומד נציג הממשלה כאן ואומר: כן, אני מודה שיש קיפוח. אנחנו ניתן העדפה לסקטור מסוים, נפלה סקטור

אחר. הממשלה תיתן כספים רק לסקטור שאנחנו כרגע רוצים. שואלים אותו: מה עם האחרים? הוא אומר: האחרים בשלב הבא. מתי יהיה השלב הבא – אין לו תשובה ברורה. כלומר, הוא יורד מהדוכן כאשר עם ישראל שומע ממנו מסר כזה: אין שוויון, אין צדק, יש אפליה לגבי חלק מהאוכלוסייה. ואני שואל, מאחר שאינני חושב שכוונתם רעה: אולי הם יחשבו במושגים אחרים. יעזרו קצת פחות לסקטורים הפרוטקציוניסטיים ויוכלו לעזור לכל מי שצריך לעזור לו בצורה שווה, על-פי קריטריונים שווים ואחידים.

מעניין לשמוע מה אומר שר המשפטים, כמי שמופקד על הפיקוח על עקרונות השוויון; מדברים גבוהה גבוהה על כבוד האדם וחירותו, על חוקה ועל עקרונות. מעניין לשמוע מה הוא אומר על התייחסות כזו שמודה באפליה ואומרת: נתקן אותה כשירוחח, בעתיד.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. שר המשפטים שמע את דברייך. אם ירצה, הוא יוכל להתייחס אליהם בדבריו. חבר הכנסת לוי, בבקשה.

יצחק לוי (מפד"ל):

תודה רבה. אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אדוני השר, לפני שאפתח ואדבר על עצם הנושא אני רוצה לברך את הסנטורים האמריקנים על הצעת החוק שהם עומדים להגיש היום. אני חושב, שבפרספקטיבה לאומית ובין-לאומית זה דבר חשוב. סוף-סוף מכירים, גם בארצות-הברית, בכך, שבירת ישראל, עירו של דוד המלך, היא בירתו של עם ישראל, של העם היהודי; וראוי שהמעצמה הגדולה ביותר בעולם היום תכיר בכך.

אני מצר על גמגומיו של שר החוץ ועל חצי גמגומיו של ראש הממשלה בעניין הזה. אני חושב, שהיה זה ביזיון לאומי ששר החוץ, כאשר מדברים על דבר שצריך להיות שאיפה לאומית, שכל השגרירויות יעלו לירושלים, אומר: אינני מתערב בעניינים פנימיים של מדינות אחרות, של ארצות-הברית. אני מצר על כך מאוד.

אדוני שר המשפטים, אני רוצה לפתוח בנושא שלשמו עליתי לדוכן. לאחרונה התפרסמו ידיעות, שנערכים דיונים במשרד המשפטים איך לשפוט את המתנחלים, באיזו מסגרת לשפוט את המתנחלים. בעניין זה עלו הצעות שונות. קודם כול עלו ההצעות מתוך הנחה שאין אופים את החוק על יהודי יש"ע. זה נכון שאין אכיפת חוק ביש"ע, אבל הטענה בדבר אי-אכיפת החוק ביש"ע לא צריכה להיות מופנית כלפי היהודים אלא כלפי ערבים.

הרי אדוני יודע מה נעשה גם באוטונומיה וגם מחוץ לאוטונומיה בענייני חוק. מדינת ישראל, ממשלת ישראל, צריכה לעסוק גם באכיפת החוק ביש"ע. הרי מדובר באזרחים ישראלים שגרים ביהודה, בשומרון, בבנימין, ברצועת-עזה, במקומות אחרים. יושב-ראש ועדת החוקה שלנו טוען שלא אופים את החוק, ואכן צריך לאכוף את החוק. אני בעד אכיפת החוק, אני בעד שכל מי שעבר על החוק יעמוד למשפט. אני רק רוצה לברר, בהצעה זו, בעיקר אצל שר המשפטים, מה היא ההתלבטות בשאלה היכן להעמיד אותם לדין.

היועץ המשפטי לממשלה בא ואומר, שיש לשפוט את המתנחלים בבתי-דין צבאיים. האם אנחנו מחזירים את הממשל הצבאי כרשות שיפוט ליהודים? איך מעלה בדעתו היועץ המשפטי דבר כזה? הרי היועץ המשפטי יודע, שבבתי-הדין הצבאיים דיני הראיות אחרים, העונשים אחרים, הכללים אחרים. מה הוא רוצה לומר בזה? לצורך מה האמירה הזאת? לשם מה האמירה הזאת? האם לשם הרתעה? או אולי מכיוון שהיועץ המשפטי חושב, שפשוט יש לחץ בבתי-המשפט, ומכיוון שיש לחץ בבתי-המשפט הרי המתנחלים, לא עלינו, לא מגיעים לדין, לא מעמידים אותם לדין כראוי, ואילו בתי-המשפט הצבאיים פנויים יותר. אין מחבלים, אין טרור, אין שום דבר, הם פנויים לגמרי, לבתי-המשפט הצבאיים אין מה לעשות, אז בואו ניקח את המתנחלים ונשפוט אותם בבתי-דין צבאיים.

הדבר הזה, אדוני שר המשפטים, צריך הבהרה, צריך הסבר. אם בגלל לחץ המקום, אולי אפשר להעביר את כל תיקי ההסתדרות לבתי-דין צבאיים, זה יפנה המון זמן בבתי-המשפט, ואולי להעביר תיקים אחרים של האזנות סתר. למה דווקא המתנחלים? ואם בגלל קרבת המקום, הרי שרוב המתנחלים היושבים ביהודה ושומרון ובנימין גרים בקרבת מקום לבתי-משפט, בתי-משפט ידועים ומוכרים.

ההצעה הזאת של היועץ המשפטי לממשלה לא התקבלה על דעת שר המשפטים ולא התקבלה על דעת ראש הממשלה, כך קראתי. אני שמח על כך ששר המשפטים דחה אותה. אני רק לא מבין איך היועץ המשפטי יכול להעלות על דעתו כהצעה הזאת. אלא ששר המשפטים, אני אומר לפי מה שקראתי, תומך בהצעת שר המשטרה להקים הרכב מיוחד.

שר המשפטים ד' ליבאי:

לא.

יצחק לוי (מפד"ל):

חשוב שאדוני יכחיש את זה כאן מעל במה זו, מפני שכך נאמר.

בא השר שחל ואומר: בואו נרכיב הרכב מיוחד כדי לשפוט את היהודים היושבים בי"ש"ע. אתם כולכם מבינים מה המשמעות של הפרדת השיפוט. כלומר, יהודי מנתניה שעובר עבירת תנועה ויהודי משבי-שומרון שעובר עבירת תנועה לא יישפטו באותו בית-משפט; לגבי אותם יהודים היושבים בשבי-שומרון, באלון-מורה ובקדומים יש צורך באכיפת חוק חזקה יותר, כי הם מתפרעים כולם. על-פי מה שכתוב בעיתון, אתה נטית להסכים לכך, אדוני השר; אשמח לשמוע את הכחשתך, אבל שר המשטרה בוודאי אמר זאת.

תראו מה קורה – היועץ המשפטי לממשלה מציע להעמיד לדין צבאי, שר המשטרה במדינת ישראל מציע להעמיד את המתנחלים לדין בפני הרכב מיוחד. אדוני השר, אנחנו זקוקים להסבר.

אני רוצה להוסיף שאלה – האם המתנחלים הם המגזר הבעייתי ביותר בעניין אכיפת החוק, אדוני השר? האם מתקיימים במשרדך דיונים לגבי מגזרים אחרים שבהם ממשלת ישראל ומשטרת ישראל לא אוכפים את החוק? אתן דוגמה. היום היינו בסיור בירושלים, במזרח-ירושלים, ונוכחנו לדעת, שיש 52 מבנים המשמשים את הרשות הפלשתינית במזרח-ירושלים – החל ב"אוריינט האוס", המרכז לסטטיסטיקה, הטלוויזיה הפלשתינית, משרד לתקשורת הפלשתיני – 52 מבנים.

לימור לבנת (הליכוד):

הרסו שם מבנה כמו את המקווה – – –

יצחק לוי (מפד"ל):

לא. פוחדים להיכנס.

תראו, על 52 מבנים יש שלט חיצוני שכל אחד יכול לקוראו, שמדובר במשרד של הרשות הפלשתינית במזרח-ירושלים. מזרח-ירושלים – זה לא יש"ע. מזרח-ירושלים היא שטח בריבונות ישראל.

אדוני שר המשפטים, האם לא הגיע הזמן, שממשלת ישראל תתייחס למגזר הזה כאל מגזר בעדיפות? האם אין העבירות שהשכנים החביבים שלנו, הפלשתינים, עוברים, בכך שהם יוצרים ישות לאומית בירושלים, אינן חמורות פי כמה וכמה מההתפרעות של המתנחלים? היועץ המשפטי לממשלה צריך לייגע את מוחו בשאלה איפה לשפוט אנשים אחדים מיש"ע, אבל על השאלה איפה לשפוט את פייצל חוסייני ואת האחרים העוברים על חוקים של מדינת ישראל – על כך אין תשובה.

לכן, אדוני השר, הייתי מציע, שתניחו למתיישבים ביש"ע, תשפטו אותם כפי ששופטים את כולם. הם אנשים טובים, הם אזרחים טובים. אני בטוח, שהפשיעה שם שואפת לאפס לעומת כל מיני מקומות בארץ. זה ביזוי של הציבור הזה, שצריכה להיות התייחסות מיוחדת בממשלה כדי לשקול איך מגיעים לאכיפת החוק עליו. תודה רבה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת לוי. אני מזמין את אדוני שר המשפטים להשיב על ההצעה לסדר-היום.

רחבעם זאבי (מולדת):

יש עוד הצעה באותו נושא, השר יענה על שתי ההצעות יחד.

היו"ר ר' אדרי:

אין הצעה נוספת. סעיף 13 בסדר-היום בוטל. אני מודה לך, אדוני, על הערתך. אדוני שר המשפטים, בבקשה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

נכבדי היושב-ראש, חברי הכנסת הנכבדים, אני מברך, אישית, על כל יוזמה של ארצות-הברית להעביר את השגרירות שלה לירושלים. אני סבור, שמקום השגרירות של מדינות זרות בישראל הוא בעיר הבירה שלנו – ירושלים.

אשר לנושא שעל סדר-היום הדין באכיפת החוק ביהודה ובשומרון – על-פי כללי המשפט הבין-לאומי, האכיפה מוטלת על המושל הצבאי. בנושא זה נאמרו דברים מפורשים גם בדוח של ועדת השופט שמגר. הוא כתב, שמהבחינה המקצועית יש להטיל את העבודה של אכיפת החוק על משטרת ישראל ועל בתי-המשפט האזרחיים שמנוסים בכך; כל זאת בלי להסיר את האחריות הכוללת מהמפקד הצבאי.

חוות הדעת של היועץ המשפטי לממשלה, שעליה דיבר חבר הכנסת לוי, קובעת, בין השאר, שיש לקבוע, שהפרות של הוראות וצווים אינדיבידואליים, כגון צווי הגבלה, הניתנים על-פי תחיקת הביטחון על-ידי המפקד הצבאי או על-ידי מי שיוסמך על-ידי, מהוות עבירות ביטחוניות שיש לדון בהן בבתי-המשפט הצבאיים.

עוד קובעת חוות הדעת, בין השאר – אני קורא רק קטעים – כי על-פי כללי המשפט הבין-לאומי הפומבי, האחריות והחובה לשמירה על הסדר הציבורי למען שלום הציבור בשטחים חלה על המפקד הצבאי; המפקד הצבאי אינו רשאי לפטור עצמו מאחריות זו ומחובה זו, הוא אינו יכול להעביר לגורם אחר אלא אם אותו גורם יכול לקבל על עצמו את האחריות, וגם במקרה הזה החובה הכוללת נשארת חובתו של המפקד הצבאי.

מאחר שגם על-פי חוות דעתו של היועץ המשפטי לממשלה יכול המפקד הצבאי להעביר חובה זו לגורם אחר, אם הוא מסוגל להתמודד עם המשימה, ביקש ראש הממשלה ממני לבחון את האפשרות להטיל זאת על גורם שאינו צבאי. העברת החובה לשמירה על הסדר הציבורי לגורם שאינו צבאי עולה בקנה אחד עם חוות דעתו של היועץ המשפטי, וכך לא יהיה עוד צורך להביא ישראלים בפני בתי-משפט צבאיים.

הבירור הזה עדיין מתקיים. טרם הגענו למסקנות. נכון שבישיבה האחרונה שהתקיימה בהשתתפות השר שחל, בהשתתפות היועץ המשפטי לממשלה וגורמים נוספים תמך השר שחל בכך, שלא בתי-המשפט הצבאיים ידונו את התושבים הישראלים, אלא בתי-משפט אזרחיים. הוא הציע לשקול הקמת בית-משפט שילווה אותו מחוז חדש שהקימה משטרת ישראל, מחוז ש"י – שומרון-יהודה – או יוצמד אליו, והעניינים של התושבים במחוז יידונו בפניו. זו היתה בבחינת הצעה לדיון. לא נקטתי שום עמדה משלי לגבי הצעה זו, ואמרתי שגם הצעה זו תיבחן, כמו הערות והצעות אחרות שהועלו.

חבר הכנסת לוי, קו הבחינה של ראש הממשלה, שלי ושל שר המשטרה, ואתה ער לו, הוא, שבמידת האפשר יש לבחון את האפשרות המעשית להביא את המקרים הללו לדיון. עם זאת, אני מדגיש, שחוות הדעת של היועץ המשפטי לממשלה מחייבת גם אותי וגם את הממשלה; ניתן למצוא בגדרה פתרונות חלופיים, ואנחנו בוחנים אותם.

הדיון טרם מוצה, מסקנות טרם התקבלו, ולכן, אני חושב, שניתן להסתפק בשלב זה בתשובתי. אם אתה מבקש להעביר את הדיון לוועדת החוקה, חוק ומשפט, אני אתמוך בכך; הרי אין לי סיבה שלא לקיים בירור גם שם.

אני מבקש לשאול את חבר הכנסת יצחק לוי מה הוא מעדיף, ובהתאם לזה אציע את הצעתי.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך מאוד, אדוני שר המשפטים, על תשובתך על הצעתו לסדר-היום של חבר הכנסת יצחק לוי.

אדוני חבר הכנסת יצחק לוי, מה היא הצעתך? דיון במליאה או דיון בוועדה?

יצחק לוי (מפד"ל):

אני מוכן להסתפק בדברי השר. אבל אני רוצה לשאול – מה המצב היום? אני מבין שמדובר בדיונים שטרם מוצו. אני שואל היכן נשפטים היום האנשים מיש"ע שעברו עבירה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני רוצה להדגיש, שחוות דעתו של היועץ המשפטי לממשלה אינה באה לשנות את הסדרים כולם, אינה באה לקבוע סדרים חדשים בהעמדה לדיון של ישראלים תושבי יש"ע. כפי שאמרתי, בחוות דעתו התייחס היועץ המשפטי לממשלה יותר לצווי ההגבלה האישיים שניתנו במספר מצומצם מאוד של מקרים. הוא העלה אפשרות. הוא אמר, כמובן, שזו רשימה לא סגורה, ובאותו דין ובאותו היבט אפשר לדון גם מי שמפר הוראות של כניסה לשטח סגור וכיוצא בזה.

בשלב זה מתקיימים הדיונים על הפרת החוק בבתי-משפט אזרחיים ישראלים. למיטב ידיעתי, היועץ המשפטי לממשלה הורה, שבנושא מסוים לא יוגשו בשלב זה כתבי אישום לבתי-משפט ישראליים, והעניין תלוי ועומד. אני לא יכול להוסיף על מה שאמרתי עכשיו. מבחינה זו נדמה לי, שהפרקטיקה שהיתה עד עכשיו, הכוללת הבאת ישראלים בפני בתי-משפט ישראליים, היא הנוהגת. תודה רבה.

אני מודה לך על שהסתפקת בתשובתי, שהרי אנחנו תמיד יכולים להעלות את הנושא מחדש. תודה רבה, חבר הכנסת לוי.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני שר המשפטים. אני מבין, חבר הכנסת יצחק לוי, שאתה מסתפק בתשובתו של שר המשפטים.

התבטאות סגן שר החינוך בדבר תיקון ההמנון

היו"ר ר' אדרי:

אנחנו עוברים לנושא הבא: התבטאות סגן שר החינוך בדבר תיקון ההמנון. אני מזמין את חברת הכנסת לימור לבנת.

קריאה:

מי עונה?

היו"ר ר' אדרי:

עונה שר המשפטים.

לימור לבנת (הליכוד):

שר המשפטים עונה?

היו"ר ר' אדרי:

כן. אין לך התנגדות, גברתי.

לימור לבנת (הליכוד):

אני לא יכולה להתנגד, אבל אני מביעה פליאה. אני חושבת ששר החינוך היה צריך להשיב על זה, ולא שר המשפטים.

שר המשפטים ד' ליבאי:

הוא היה אמור להשיב – – –

לימור לבנת (הליכוד):

יש לי כל הכבוד לשר המשפטים, אבל אני חושבת, שבנושא הזה, שנוגע לשר החינוך, היה צריך להשיב שר החינוך ולא שר המשפטים.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני נוהג קולגיאליות לגבי שרים.

לימור לבנת (הליכוד):

אני בטוחה. אמרתי, ואני חוזרת ואומרת, שכל מה שאני אומרת לא מפחית מאומה מהערכתי לשר ליבאי, אבל זה נראה לי לא רלוונטי.

אדוני היושב-ראש, ביקשתי לאסוף היום חתימות של 30 חברי כנסת מהליכוד כדי להעלות את הנושא שהתעורר כבר לפני כמעט חודש ימים – דבריו של סגן שר החינוך בביקור שערך בעיר נצרת והדברים שנשא בפני תלמידים ערבים. אני רוצה להתייחס היום יותר בהרחבה לעניין אחד, לפחות, משני העניינים שהוא דיבר עליהם.

הדבר הראשון שהוא אמר היה, שהוא בעד שילוב שירתו של תופיק זיאד בתוכנית הלימודים, לצד שירתם – כך אמר סגן שר החינוך – של ביאליק ועמיחי ויצירותיו של עמוס עוז. ההתבטאות הזאת עוררה סערה לא קטנה, שהרי שירתו של תופיק זיאד, שהיה לא רק אדם שנוי במחלוקת אלא פוליטיקאי מהקיצוניים, הוא כתב דברים אנטי-ציוניים – ואני לא רוצה להיכנס לכל העניין הזה כרגע – הרעיון הזה הוא כשלעצמו רעיון מטריד מאוד, במיוחד כשמסמיכים אותו לשירתו של ביאליק ולשירתו של עמיחי.

אבל ההמשך היה, שסגן שר החינוך, מיכה גולדמן, אמר בנצרת – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

שניהם כתבו על השחיטה...

לימור לבנת (הליכוד):

שניהם כתבו על השחיטה, כל אחד מהכיוון שלו.

עוד אמר סגן שר החינוך מיכה גולדמן על ההמנון, על "התקווה", ההמנון שלנו: המשפט "נפש יהודי" מדבר רק על העם היהודי, ואני לא רואה כל פסול בשינוי בהמנון.

מה שאמר, בעצם, סגן שר החינוך הוא, שאנחנו, היהודים שהקמנו פה את המדינה היהודית לאחר אלפיים שנות גלות, אמורים להתחשב באזרחים הערבים היושבים כאן ושמפריע להם שכתוב "נפש יהודי הומייה". בואו נשנה את השורה הזאת בהמנון כדי שהיא תתאים לכל אזרחי מדינת ישראל.

מצאתי שחודשיים לפני כן, באופן מפתיע ואולי לא כל כך מפתיע, ב-12 בפברואר 1995, אמר אחמד טיבי, שהוא הנציג הרשמי של ערפאת עלי אדמות כאן: אין ספק, שיש לנו בעיה עם ההמנון; איך נפש יהודי מתקשרת לטייבה – לא כל כך ברור. הוא אמר: המלים האלה לא מייצגות אותי, אני לא יהודי ולא ציוני.

באותו כינוס המשיך ואמר אחמד טיבי: חוק השבות מבוסס על גזענות. הוא נותן ליהודים יותר מאשר לערבים. לערבים יש בעיה קשה עם החוק הזה.

נו, אם אחרי חודשיים סגן שר החינוך, מיכה גולדמן, מחליט לאמץ אותו חלק בדבריו של אחמד טיבי כדי שיתאים גם לאזרחים הערבים, יכול להיות שלא יחלפו עוד חודשיים או פחות מחודשיים וסגן שר החינוך יאמץ גם את דברי אחמד טיבי, שצריך לתקן את חוק השבות או לבטל את חוק השבות, שהרי חוק השבות איננו אלא גזענות.

סגן שר החינוך – לא נוח לי שהוא לא כאן, קיוויתי שהוא יהיה כאן באולם המליאה בשעה שאומר את הדברים האלה, אבל הוא לא נמצא עכשיו ולכן אולי אמנע מחלק מהדברים שרציתי לומר – השאלה היא, למה לא עוררו הדברים שאמר סגן שר החינוך בעניין ההמנון תשומת לב ציבורית רבה יותר. אולי משום שלא מתייחסים לדברים או לדובר כל כך ברצינות. שאלה טובה.

אבל עדיין נשאלת שאלה נוספת, והיא: מדוע שר החינוך – ולכן גם הבעתי קודם מחאה על כך ששר החינוך לא משיב כאן, שהרי שר המשפטים, במיטב כשרונו הרטורי, לא יוכל לענות באמת במקום שר החינוך – לא מצא לנכון אפילו להסתייג? אינני יודעת אם הוא הוציא הודעה, או לא. למיטב הבנתי, הוא לא הוציא שום הודעה. לא מצאתי שום הודעה של שר החינוך שהתפרסמה – ולא מדובר על

הודעה שמפטרת את סגן שר החינוך, לא מדובר על דברים קיצוניים – על כך שהוא מסתייג, מביע חוסר שביעות רצון; אומר, שהדברים הם בניגוד לעמדתו, לא על דעתו של שר החינוך. לא מצאתי דבר כזה בשום מקום.

חיים דיין (צומת):

לא מכריחים בתי-ספר ישראלים לשיר את ההמנון ואת רוצה שהם יכריחו ערבים לשיר אותו?

לימור לבנת (הליכוד):

אני לא רוצה שיכריחו ערבים.

חיים דיין (צומת):

את הדגל לא מניפים בבתי-ספר ישראלים.

לימור לבנת (הליכוד):

חבר הכנסת חיים דיין, אני רוצה לומר לך, שאתה מוזמן לוועדת החינוך והתרבות של הכנסת ביום רביעי הבא, בהתחדש עלינו לטובה מושב הקיץ של הכנסת, בשעה 09:00. בוועדה תידון הצעת חוק שלי, בהכנה לקריאה ראשונה, והיא תחייב הנפת דגל ישראל בכל בית-ספר. את הצעת החוק הזאת העברתי כאן במליאה בקריאה טרומית למרות התנגדות הממשלה והקואליציה. היא הגיעה לוועדת החינוך ועוכבה שם במשך חודשים ארוכים מאוד על-ידי יושב-ראש הוועדה היוצא, חבר הכנסת אברהם בורג, שהתנגד לה. סוף-סוף היא מגיעה להכרעה, כך אני מקווה, ביום רביעי בשבוע הבא, אם תהיה לי עזרתם של חברי באופוזיציה. לאחר ישיבה שלישית בוועדה תגיע ההצעה להכרעה, ונצטרך לדון גם בעניין הזה. אני באמת מזמינה עזרה וסיוע ביום רביעי בבוקר, בישיבת ועדת החינוך והתרבות.

אבל השאלה כאן היא אפילו לא הנפת דגל או שירת ה"תקווה" בבתי-ספר ערביים; מי מדבר על זה? אני מדברת על הצעתו של חבר הכנסת מיכה גולדמן לשנות אותה שורה שמדברת על "נפש יהודי הומייה". זה מעלה את השאלה שהיא בעיני השאלה הבסיסית ביותר והיסודית ביותר: האם מדינת ישראל היא מדינת היהודים? האם היא מדינה יהודית או האם היא מדינה לכל אזרחיה? האם אנחנו ככל המדינות? – ואם כן, לשם מה הקמנו מדינה יהודית?

פעם, כשהיה דיון על הסוגיה הזאת, כשהיה ויכוח, היה רוב גדול מאוד של הציבור – שגרס שמדינת ישראל היא מדינה יהודית, והיו שוליים בשמאל שאמרו, שמדינת ישראל היא מדינה לאזרחיה. היום השוליים האלה של השמאל זזים מרכז, מגיעים עד לאמצע מפלגת העבודה, אפילו לסגן שר החינוך, ואין פוצה פה ומצפצף, ואיש לא מסתייג, ואף אחד לא אומר שום דבר. עוד מעט יגיד ראש הממשלה שזה עניין פנימי של מישור.

מאז קום הממשלה הזאת נעשה ניסיון חוזר ונשנה לנפץ ולנתץ כל ערך יהודי וציוני ולנסות להתחבא מאחורי כל מיני ערכים אוניברסליים, כאילו אנחנו מדינת היוניברס. יש ההיסטוריונים החדשים. שולמית אלון, שרת התקשורת, המדע והאמנויות מודיעה, שהרמה היא שטח ריבוני סורי. ראו את מה שהיה בבית-ספר "קדמה", בדרום תל-אביב, ביום השואה האחרון וביום הזיכרון האחרון. בבית-ספר "קדמה" החליטו, שביום השואה ידליקו נר שביעי, נוסף על ששת הנרות לזכר ששת המיליונים שנרצחו בשואה; נר שביעי לזכר השואות האחרות בעולם – השואה הארמנית, הצוענים, האינדיאנים, השחורים וההומוסקסואלים. כך הודיע מנהל בית-הספר. אני אומרת: אנחנו לא צריכים להתבייש. אנחנו לא מדינת הצוענים, אנחנו לא מדינת הארמנים, אנחנו לא מדינת האינדיאנים, אנחנו לא מדינת השחורים ואנחנו לא מדינת ההומוסקסואלים. אנחנו מדינת היהודים, כן. צריך לומר זאת. מי שלא יכול לחיות עם זה, לא מוכרח. מי שרוצה לחיות כאן – יכול לחיות כאן. אבל מי שלא רוצה, מי שלא יכול לסבול זאת – לא מוכרח.

אדוני היושב-ראש, מייד אסיים את דברי. אגב, שלשום בלילה, אחרי הדברים הנוראים שאמר פרופסור צימרמן מהאוניברסיטה העברית – ואני לא יודעת אם אפשר לקרוא לו פרופסור – בהשוואה הזאת שהוא עשה בין ילדי המתנחלים לילדי היטלר, בין החיילים בצבא לקלגסי האס.אס. של הצבא הנאצי, התקשר אלי חייל ובכה. אני ראיתי את תוכניתו של דן שילון. מסתבר, שבערוץ הראשון היה משחק כדורגל מגרמניה ששודר בשידור חי, כנראה. אני לא רואה כדורגל, ובעונותי ראיתי את דן שילון בערוץ השני. התקשר אלי בטלפון חייל שדיבר בדמעות ואמר לי: תשמעי, יושב שם באולפן פרופסור צימרמן ו"מפרשן". הרי איש כזה לא היה צריך להזמין לשום מוסד, לשום מקום ממלכתי בכלל. אבל הוא יושב בטלוויזיה ו"מפרשן", אחרי שהוא אמר את הדברים האלה.

אדוני היושב-ראש, יש כאן התפרקות מוחלטת מכל ערך יהודי וציוני. יש כאן חנופה. יש כאן רגש נחיתות. יש כאן התבטלות. יש כאן חלק ממגמה לעשות דה-ציוניזציה של מדינת ישראל. זה חלק ממגמה, שאנחנו כולנו נערער איכשהו את ההצדקה לקיומנו הבסיסי והיסודי ביותר.

אדוני היושב-ראש, לא צריך לפטר את מיכה גולדמן. צריך לפטר את הממשלה הזאת, משום שדבריו של סגן שר החינוך, מיכה גולדמן, הם סימפטום לממשלה חולה שעוד תביא עלינו, חס ושלום, עם חולה בנפשו.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, גברתי, חברת הכנסת לימור לבנת. אבקש משר המשפטים להשיב על ההצעה. אדוני שר המשפטים, בבקשה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

נכבדי, היושב-ראש, חברי הכנסת, חברת הכנסת לימור לבנת, הדברים שאמר סגן שר החינוך, התרבות והספורט, חבר הכנסת מיכה גולדמן, מבטאים את דעתו הפרטית בלבד. כאן נתבקשה תשובת הממשלה. ותגובת הממשלה היא חד-משמעית – "התקווה" הוא ההמנון שלנו, הוא ההמנון הלאומי, ואין לנו שום כוונה לשנות את המלים של ההמנון שלנו, "התקווה". דברים אלה אמר בישיבת

הממשלה חברי, שר החינוך והתרבות, פרופסור אמנון רובינשטיין, בתגובה על הדברים שאמר חבר הכנסת מיכה גולדמן. לכן, התשובה היא תשובה מטעם שר החינוך ומטעם הממשלה כולה.

תרשי לי שלא להתייחס באריכות ליתר דברייך, כי אני משוכנע, שבישראל יש ממשלה שהיא ציונית, אוהבת ציון, והיא פועלת כמיטב הבנתה ויכולתה למען ישראל, למען העם היהודי ולמען כל תושבי ישראל.

אדוני היושב-ראש, אני מציע להסתפק בדברים הללו. מאחר שאין לנו כאן דיון עם חבר כנסת פרטי אלא עם עמדת הממשלה, אני מבקש שחברת הכנסת לבנת תסתפק בתשובה זו שמצהירה על עמדת הממשלה.

לימור לבנת (הליכוד):

ברשותך, אני רוצה לשאול שאלה. סגן שר החינוך והתרבות מיכה גולדמן אמר את הדברים במסגרת סיור שלו כסגן שר החינוך והתרבות. אמרת שהוא מבטא את דעתו הפרטית. אני רוצה לשאול – האם הוא קיבל הערה משר החינוך, מראש הממשלה, מממשלת ישראל או ממישהו על דברים שהוא אמר בתוקף תפקידו כסגן שר החינוך והתרבות במסגרת סיור? הוא לא אמר את הדברים במסיבה פרטית ביום שישי בערב, אלא כסגן שר החינוך והתרבות. זה מאוד משמעותי.

אני שמחה מאוד על מה שאמרת, שזה על דעת הממשלה. מה שנשאר כרגע תלוי ועומד בציבור ובאוויר הוא שיש הצעה של סגן שר החינוך לשנות את ההמנון.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני לא יכול להשיב על שאלתך, האם, בלשון התנ"ך, מישהו כיהן בסגן שר החינוך, או העיר לו על דבריו, מחוסר ידיעה. אמרתי את מה שאמרתי על עמדתו של שר החינוך והתרבות, כי אלה דברים שנאמרו בישיבת ממשלה. הייתי נוכח בישיבה, והדברים שלו נרשמו. ולא עוד אלא ששר החינוך ביקש שכאשר נגיב בכנסת, אם על הצעה לסדר-היום ואם על אחת מהצעות החוק שהועלו בעניין ההמנון הלאומי, "התקווה", נדגיש ש"התקווה" הוא ההמנון הלאומי ואין כוונה לשנות את מלות ההמנון. אלה דבריו של שר החינוך והתרבות.

לימור לבנת (הליכוד):

אני מבקשת להעביר את הנושא לוועדת החינוך והתרבות.

שר המשפטים ד' ליבאי:

בבקשה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני, שר המשפטים, על תשובתך. יש לנו הצעה אחרת, של חבר הכנסת בא-גד, המבקש להסיר את הצעתה של חברת הכנסת לבנת מסדר-היום. בבקשה, אדוני.

יוסף בא-גד (מולדת):

אדוני היושב-ראש, כבוד השר, לאומה בריאה יש סמלים, וסמל הוא דגל וסמל הוא המנון. אנשים נהרגו על קידוש השם, מסרו את נפשם כדי לשמור על הדגל. והנה קורים פה דברים מוזרים עם פירוק הציונות על-ידי הממשלה הזאת. הורידו את הדגל מעל מערת-המכפלה. אני לא יודע אם זה ידוע לכם. מעל מערת-המכפלה בחברון אין דגל ישראל, כי הערבים מתנגדים, והורידו את הדגל.

בערב יום העצמאות, נאלצו להוריד את הדגלים מעל מכוניות ישראליות שחולפות ביריחו, מפני שזה מרגיז את הערבים. זה שהם נוסעים עם דגלים פלשתיניים בכל מיני מקומות שלנו – זה מותר. אבל כשאנחנו עוברים ביריחו, על-פי ההסכם, אנחנו חייבים להוריד את הדגל.

ראיתי ב"יד ושם" ובמקומות נוספים שיש היום דגל חדש, פס בד ועליו שני פסים כחולים; אבל שכחו את המגן-דוד.

לכן אני אומר, כבוד שר המשפטים – אין להתייחס לעניין כהערה מקרית של סגן שר, שהוא טרם התנצל עליה. להיפך, הוא חיזק את עמדתו כאשר שאלו אותו. יש פה מגמה, ונדמה לי – טוב ששר המשפטים נמצא אתנו – שצריך לחוקק איזה חוק שיקבע שלא ייתכן שינוי בדגל, בתקנון, בסמלים שקבעו את תכניה של מדינת ישראל. תודה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני, חבר הכנסת בא-גד.

אנחנו עוברים להצבעה. מי בעד העברת ההצעה לוועדת החינוך והתרבות ומי נגד? ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 5

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 8

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החינוך והתרבות נתקבלה.

היו"ר ר' אדרי:

שמונה בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים. אכן, הצעתה של חברת הכנסת לימור לבנת עוברת לוועדת החינוך והתרבות.

התעללות בחיילים בטקס העלאה בדרגה

היו"ר ר' אדרי:

אנחנו עוברים לנושא הבא: התעללות בחיילים בטקס העלאה בדרגה – של חברת הכנסת נעמי בלומנטל. גברתי, חברת הכנסת נעמי בלומנטל, בבקשה.

יוסף בא-גד (מולדת):

מי עונה בשם הממשלה?

היו"ר ר' אדרי:

על ההצעה אמור להשיב השר שחל. הוא כאן והוא אכן יענה על הצעתה של חברת הכנסת נעמי בלומנטל. בבקשה, גברתי.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, טקסי ההתעללות – אני מדברת על טקסי ההתעללות של חיילים בעת העלאה בדרגה וגם בעתות אחרות – אינם חדשים בצה"ל, הם חלק מן המסורת של צה"ל, ועל כך יכולים להעיד כמעט כל החיילים, לרבות אנחנו, ששירתנו בצה"ל.

העניין בנושא זה – אסור לו שיתמקד בעצם הטקסים ובקיומם אלא בגלגול הטקסים, בהתגבשותם ובאופי שהם קיבלו בשנים האחרונות במקומות מסוימים, כפי שהוא בא לידי ביטוי מוחשי באותן תמונות שהוקרנו בטלוויזיה בכתבתו המצוינת של הכתב חנן עזרן; התמונות אכן הדהימו אותנו.

ברצוני לומר בקשר לכך, שטקס ה"זבור", אותו טקס שראינו והזדעזענו מן המראות הקשים – אם מישהו זוכר, זה היה פשוט מדהים: כובלים חייל שעלה בדרגה באזיקים. ראינו אותו כבול, הוא היה עירום, הוא היה שחור – שמוט, הייתי אומרת. כשאתה חושב, שהילדים שלך או כל אחד אחר צריכים לעבור את זה, או מי מהם – האמת היא שזה מזעזע. זה יכול להשפיע לא רק באותו רגע, כשהסבל רב, אלא בכלל במשך החיים – ומי יודע כמה חיילים אכן סבלו מכך, גם מבחינה נפשית, במשך השנים.

ברצוני לומר בקשר לכך, שהטקס עצמו, ה"זבור", כפי שהוא מכונה בפי החיילים, כמו גם הטקסים האחרים, המשוחקים על-ידי החיילים, יכול להיות טקס לגיטימי, חיובי וטוב. יש בטקסים האלה אלמנט מגבש ומחזק, אך הדבר מותנה, כמובן, בכך, שהטקס יעשה בדרך בלתי אלימה, אסתטית ומתוחכמת.

אדוני היושב-ראש, כולנו מכירים את הטקס של המקלחת שעורכים לטייס לאחר טיסת הבכורה שלו, טקס בפרופורציות נכונות המקובל על הכול. טקסים רבים כאלה יש בצה"ל, ואני בהחלט לא מתנגדת להם.

לידיעתי, גם הטקס של ה"זבור" שראינו עכשיו היה בגלגוליו המוקדמים בגבולות הסביר והטעם הטוב. היו מזליפים מים, ובמים שהיו מזליפים היו מוהלים צבע על מנת להוסיף חיות לטקס הזה. לעתים היו מורחים גם מעט בוך על הפנים של אותו חייל שחגג, שזכה לעלות בדרגה, או לרגל סיום קורס כזה או אחר. טקסים מסוג זה – לא רק שאין בהם דבר שלילי אלא היפוכו של דבר – יש בהם משהו מקרב, מגבש ואלמנטים שמעלים את אחוות היחידה, תחושת המאבק המשותף וכמובן ההישג.

טקס ה"זבור", שצפינו בו במהדורת החדשות של יום שישי לפני כשבועיים כפי שהוא היה וכפי שהוא אומנם התקיים, כך הבינתי מפניות שהגיעו אלי ומפניות שהגיעו גם אל הכתב שעסק בכך, הוא טקס משפיל, פוגע, אלים ומסוכן, שחובה על צה"ל לשרשו מקרב החיילים בכל יחידות צה"ל.

התמונות, כפי שאמרתי קודם לכן, היו קשות ונגדו באורח בוטה לא רק את הקוד האתי של צה"ל אלא גם את כל הנורמות החברתיות הרווחות בין בני אדם ובין חייל לחייל בכל מקום ובכל מעמד.

תגובת דובר צה"ל לאחר ההקרנה היתה במקומה. נאמר בה, שמעשים אלה מהווים עבירה על חוקי הצבא ועומדים בסתירה לערכי היסוד של צה"ל. ובהמשך התגובה: צה"ל יפעל למניעתם ולהענשת החיילים שנטלו בהם חלק, אם יוכח שאומנם נעברו עבירות. התייחסות זו ראויה, אך רחוקה מלהיות מספקת. הרי בהענשת המעורבים בדבר, בהשתלחות נקודתית, באווירת ה"עליהם" שנוצרה לגביהם, אנחנו רחוקים מלפתור את הבעיה. טקסים משפילים ואלימים אלה יש לשרש על-פי כל דין ועל-פי כל מוסר אנושי.

חוק השיפוט הצבאי בלבד לא יגאל את החיילים המתייסרים והמושפלים מן הטקס המקומם הזה. יש לפעול באמצעים המצויים בידי צה"ל, בחינוך החיילים, לחנך את המתגייסים החדשים, את החיילים בכל היחידות בקורסים השונים לערכים של כבוד האדם, שמירת זכויות בסיסיות של האדם ושמירת אלימות לשמה.

הנושא אומנם עלה, ואני חושבת שראוי ונכון שהוא עלה – אולי מאוחר מדי, אולי הדברים הגיעו רחוק מדי. לפיכך על צה"ל לנצל עובדה זו לבחינה אמיתית של שאלת חינוך החיילים ולמאמץ אמיתי לשינוי מציאות עגומה של טקסים מסוג זה, מציאות שצריך לשרש אותה, שכן היא לא מביאה כבוד לצה"ל. אני בטוחה שהסובלים נאנקים, ואנחנו חייבים למצוא מענה על כך. על צה"ל אני מטילה את החובה לכך. תודה רבה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, גברתי, חברת הכנסת נעמי בלומנטל, על הצעתך לסדר-היום. אני מזמין את שר המשטרה להשיב על הצעתה של חברת הכנסת נעמי בלומנטל בדבר התעללות בחיילים בעת טקס העלאה בדרגה. בבקשה, אדוני השר.

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, נתבקשתי להשיב במקומו של שר הביטחון, של סגן שר הביטחון על הצעתה של חברת הכנסת נעמי בלומנטל בנושא הטקסים המתקיימים בצה"ל בעת העלאה בדרגה של חיילים. גם לי הזדמן לצפות פעם בתמונות האלה.

אבל מטעם צה"ל משיבים את התשובה הבאה: צה"ל רואה בחומרה רבה כל גילוי של התעללות בחיילים ולא ישלים עם מעשים כאלה. מעשי התעללות והשפלה בחיילים עומדים בסתירה לערכי היסוד של צה"ל ומהווים עבירה על פקודות וחוקי הצבא.

בצה"ל מתקיימת בשנים האחרונות פעילות ענפה, המחייבת את כל דרגי הפיקוד, שתכליתה לעקור משורש את כל התופעות השליליות והמנהגים הפסולים הגורמים להשפלת החייל ולפגיעה בכבודו.

אשר לאירוע שאירע באוקטובר 1994, ובו השתתפו חיילים מחיל הים שהיו במוצב בדרום-לבנון, האירוע אשר פורסם בתקשורת – מפקד חיל הים ערך בחודש שעבר תחקיר מקיף בהשתתפות החייל ומפקדיו. בתחקיר התברר, כי העיסה ששפכו על החייל לא הכילה צואה ושתן וכי לא נהגו בחייל באלימות, כפי שתואר באמצעי התקשורת.

סמוך למועד האירוע ביצע מפקד היחידה תחקיר עם כל המעורבים בו, הבהיר להם בצורה חד-משמעית את חומרת המעשים והורה על אי-הישנותם.

מפקד חיל הים הורה לנקוט את כל האמצעים כדי לעקור אירועים מסוג זה מן השורש ולמנוע את הישנותם.

בהתאם לממצאי התחקירים יחליט מפקד חיל הים אילו הליכים לנקוט כנגד האחראים.

אדוני היושב-ראש, הנושא מצביע, ללא ספק, על תופעה שיש לה שורשים חברתיים יותר מאשר על עניין צבאי. יש תקדימים ויש מקרים של נוהג ומסורת. אם עוברים, למשל, את קו המשווה – שופכים מים. טייס בקורס טיס, כאשר הוא עובר את טיסת הסולו הראשונה שלו, הוא מקבל דלי מים על הראש. אלה מנהגים שאפיינו מסורת מסוימת בחילות. אני לא מכיר את כולם, אבל אני חושב, ששורשי התופעה שהיינו עדים לה נעוצים, אולי, בחינוך, בהווי, בתחומים שהם מחוץ לצבא ולאו דווקא בתוך הצבא. אבל זה"ל כגורם מחנך, בהחלט ראוי שייתן את דעתו על כך.

אני מציע, אדוני היושב-ראש, להעביר את ההצעה לוועדת החוץ והביטחון של הכנסת.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני שר המשטרה, על תשובתך.

גברתי, חברת הכנסת נעמי בלומנטל, האם את מסכימה להצעת אדוני השר?

נעמי בלומנטל (הליכוד):

אני מסכימה להצעתו של שר המשטרה להעביר את הצעתי לוועדת החוץ והביטחון.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, גברתי.

בינתיים יש לנו הצעה אחרת, של חבר הכנסת בא-גד, המבקש להסיר את הצעתה של חברת הכנסת נעמי בלומנטל. אדוני, בבקשה.

יוסף בא-גד (מולדת):

אדוני היושב-ראש, כבוד השר, לא במקרה הדיון בעניין התעללות בחיילי צה"ל הוא המשך לדיון על ביזוי הסמל, ההמנון והדגל. כשיש ביזוי של הדגל ושל ההמנון, התוצאה ההכרחית היא שגם בצה"ל יש התעללות ויש מעשים לא מוסריים.

אני רוצה לברך את הקיבוצים שהחליטו היום, אחרי עשר שנים, התנועה הקיבוצית החליטה להעלות מחדש קיבוץ, ואני מברך אותה מקרב לב. זו התשובה שצריכה להיות.

לכן אני אומר לכבוד השר שחל – אולי תעביר את המסר לממשלה. תפסיקו עם כל התבוסות. אני אומר את זה עכשיו לא לצורך ניגוח. שיהיה לכם ויכוח אתנו כמה שיהיה, אבל תבנו את זה על ערכי מדינת ישראל: צה"ל עם מוסר, עם דגל, עם סמל, על ארץ-ישראל שלנו – גם אם כרגע יש הסכם שלום וכרגע צריך להתפשר פה ושם. לא ייתכן, שנוסף על הבגידה שלכם בארץ-ישראל, בשלמותה, גם המסרים נגד ציונות, נגד מתנחלים, נגד התיישבות – אם תתקנו את זה, גם צה"ל יראה אחרת.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני, חבר הכנסת בא-גד.

אנחנו עוברים להצבעה. מי לוועדת החוץ והביטחון ומי להסיר – ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 6

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 7

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החוץ והביטחון נתקבלה.

היו"ר ר' אדרי:

שבעה בעד, מתנגדים – אין, נמנעים – אין. הצעתה של חברת הכנסת נעמי בלומנטל אכן עוברת לוועדת החוץ והביטחון.

לקחים מהפיגוע באוקלהומה סיטי

היו"ר ר' אדרי:

אנחנו עוברים לנושא הבא: לקחים מהפיגוע באוקלהומה סיטי. ינמק את ההצעה חבר הכנסת רחבעם זאבי. אדוני, בבקשה.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני היושב בראש, חברי הכנסת הנוכחים, ארצות-הברית של אמריקה הוכתה בידי הטרור בצורה כואבת כאשר הבניין הפדרלי באוקלהומה סיטי נהרס על-ידי מכונית שהתפוצצה לידו. אנחנו, כיהודים וכבני-אדם, כואבים את כאבו של העם האמריקני ומבכים את הקורבנות, אזרחים חפים מפשע, שמצאו את מותם במקום עבודה שליו בעיר שקטה אי-שם בדרום ארצות-הברית. במיוחד כאבו לנו התמונות של הילדים הפגועים שהוצאו מחורבות גן הילדים שהיה בבניין הזה. הילדה ביילי אלמון, זכרה לברכה, בת השנה, שנישאה בידי של כבאי ואחר כך נפטרה, הפכה להיות סמל של כאב ודווי אצל מיליונים רבים ברחבי העולם.

אבל תמונות כאלה אינן זרות לנו, לצערנו, ואנחנו רואים אותן וחווים אותן כל הימים. ביילי אלמון מצטרפת לטל מוזס שנשרפה עם אמה, השם ייקום דמן, בדרך לאלפי-מנשה, ולשלושת הילדים של רחל וייס, אפרים, נתנאל ורפאל, השם ייקום דמם, שנשרפו עם אמם ועם החייל דלרוסה בשערי יריחו.

בפיצוץ באוקלהומה נהרגו 165 בני-אדם, אבל אצלו נפגעים לעתים קרובות הרבה יותר, והעולם מחריש ואדיש. בפיגוע בצומת השרון נהרגו 22 ישראלים, שזה ביחס לאוכלוסיית ארצות-הברית כאילו 1,144 נפש, שהיו נהרגים אצלם, ו-324 החללים שלנו באינתיפאדה הם כמו 16,848 חללים בארצות-הברית.

אינני עושה את ההשוואה הזאת בלב קל. לכל ילד יש אמא ולכל אדם שנקבר בהריסות הבניין יש משפחה, ולמשפחות אין זה משנה מה הוא המספר הכולל של ההרוגים. עבורן חרב העולם במות יקירן. אבל בחשבון לאומי צריך לראות גם את היקף הפגיעה ומספר החללים.

מה היו אומרים בארצות-הברית אילו בפיגוע אחד וביום אחד היו נופלים 1,144 אזרחים? אם נגיד את הדברים האלה בכנות ובחברות לידידינו האמריקנים, הם יוכלו אז להבין את משמעות המכות שאנחנו סופגים מידי הטרור הערבי, והיו מציעים ומצדיקים נקיטת פעולות מניעה והענשה חריפות, שעד עתה נראו להם בלתי צודקות או בלתי אנושיות.

מה היו אומרים בארצות-הברית אילו קם טרור אינדיאני, ששואף לגרש את הפולש הזר ולשחרר את אדמותיו הכבושות, והיה הורג במשך שבע שנים, במקביל לאינתיפאדה, 15,552 אמריקנים, כפי שהסברתי לעיל?

הנשיא קלינטון יוזם כעת חוק שיחמיר את המלחמה בטרור וייעל אותה. כך נוהג מנהיג של אומה שנפגעה; ואילו אצלנו? הנשיא קלינטון מבקש חוק, שיאפשר לו לגרש מהגרים בלתי חוקיים, וזאת בהסתמך על ראיות הידועות רק לשלטון. כך צריך לעשות; האם שומע זאת מר רבין?

הנשיא קלינטון מציע, שייאסר גיוס תרומות לטובת ארגונים שהנשיא רואה בהם ארגונים מסוכנים. נקווה רק שברשימת הארגונים האלה ימצאו גם ארגוני הטרור הפלשתיניים ובראשם ה"חמאס", שנהנה מקבלת תרומות רבות מארצות-הברית. אילו היתה לנו מנהיגות במלחמה בטרור ובאינתיפאדה, היא היתה עושה כך גם אצלנו ומייבשת את ארגוני הטרור – לרבות ארגון ה"פתח" – והאינתיפאדה היתה דועכת בעודה באיבה. אבל בעיוורון של הממשלות – כל ממשלות האינתיפאדה – ובסכלותן, ממשיכים לזרום כספי תרומות ומסים מכל העולם הערבי אל מאורות הטרור ביהודה ושומרון, ושר החוץ פרס מגייס כספים בעולם לרשות הטרור הפלשתיני. וממשלת ישראל העבירה עד כה כרבע מיליארד שקל לראש כנופיות אש"ף.

ארצות-הברית גילתה כעת, כי היא פגיעה מאוד לפיגועי טרור, וכי בשם הדמוקרטיה והחופש לסוגיו ולצורותיו נפגעת המדינה ונפגעים אזרחיה. הם גילו כעת, שהחברה שלהם פתוחה מאוד ומטילה מגבלות מועטות על מעבר בני-אדם וסחורות. ולכן הם רוצים כעת להגביל זאת בצורה דרסטית, וזאת כדי למנוע טרור ולתת ביטחון אישי לאזרחים. אתה שומע זאת, מר רבין?

יש קולות בבית-הנבחרים האמריקני, שתובעים להחמיר ולהרחיב אפילו את החוקים המוצעים על-ידי קלינטון. הם ימנעו כניסת זרים מסוכנים, מין סגר נוסח ארצות-הברית. ואפשר לסמוך עליהם, שהם יעשו זאת ברצינות ובלי פשרות ובלי כניעה ללחצים של אינטרסנטים. אמריקה תשמור על אזרחיה.

ארצות-הברית תפיק לקחים מהאסון שפקד אותה. הם יעשו את זה ברצינות ובשיטתיות המאפיינת אותם. ואילו אצלנו? שבע שנות אינתיפאדה לא הזיזו את הממשלות לקרוא את הכתובת על הקיר, לראות את סבל האזרחים ולמלא את חובתן למתן ביטחון אישי. אצלנו בונים גדרות – והערבים מפרקים אותן; מכריזים על סגר – ומבטלים אותו. אצלנו עוצרים מחבלים – ומשחררים אותם כמחוות; מפקירים את המתיישבים ביש"ע. אצלנו – מאפשרים לגנוב מאתנו 10,500 מכוניות ומקבלים 70 מכוניות דפוקות בחזרה כהוכחה לרצינות ה"משטרה" הפלשתינית. אצלנו מאפשרים את הכפלתה והשלשתה של משטרת המחבלים, בניגוד להסכם אתם. אצלנו משתעשעים בתקווה שיש הבדל בין "פתח" ל"חמאס", והרי שניהם רוצים בחורבנו. אצלנו – מחבל בכיר ששמו רג'וב פועל כרצונו בשטחים הנתונים לשליטתנו, ואפילו בתוככי הבירה ירושלים. הוא חוטף, הוא רוצח, הוא נוסע במכוניות גנובות, ואנחנו מחשים. אצלנו מפנים מחנות צבא ביהודה ושומרון ומתכוונים למסור אותם לידי כנופיות אש"ף.

האסון באוקלהומה הכה בעם האמריקני, ואנחנו שולחים לו תנחומים ורגשי צער וזעם. האמריקנים יפיקו מכך לקחים, ואולי כתוצאה מהטרגרדיה שלהם הם יבינו את האסונות הניתכים עלינו. אבל למה אנחנו מלינים על אחרים שאינם מבינים אותנו, כאשר הממשלה בירושלים לא מבינה את העם בישראל? תודה, אדוני.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת רחבעם זאבי, על הצגת הצעתך.

לקחים בעקבות הפיגוע הרצחני באוקלהומה סיטי

היו"ר ר' אדרי:

אני מזמין את חבר הכנסת אלי דיין להביא את הצעתו לסדר-היום באותו נושא: לקחים בעקבות הפיגוע הרצחני באוקלהומה סיטי. בבקשה, אדוני.

אלי דיין (העבודה):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אסון גדול אירע לעם האמריקני, וודאי שהכנסת כולה וכל העם בישראל שולחים תנחומים למשפחות ששכלו את יקיריהן שהיו חפים מפשע, שבעצם היו קורבן של טרור.

עם זאת צריך לזכור, ידידי חבר הכנסת זאבי, שהמטרה של הטרור היא להרוס, בעצם, את מה שנקרא שלטון החוק. כל מהותו של הטרור, כל בסיסו של הטרור, הם להרוס דווקא את הערכים שאנחנו מאמינים בהם, בעולם המערבי, במדינות הדמוקרטיות, החופש, השוויון בפני החוק, השמירה על הזכויות. ולכן צריך להיות זהיר, התגובה שלנו צריכה להיות שקולה וזהירה, שכן אנחנו עלולים, כתוצאה מהרצון העז שלנו להיאבק בטרור, להביא להשגת המטרה שהטרור שואף אליה – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

איפה שמעת בדברי שאני מציע – – –

אלי דיין (העבודה):

אמרת שיש היום הצעות בקונגרס – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

הצעות חוק שמציע אותן קלינטון. הוא אמון על החוק, כמוך וכמוני.

אלי דיין (העבודה):

כן. לכן צריך להיות זהירים, גם כשיש הצעות כאלה – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

אני לא מבין את ההערה הזאת. אתה מזהיר את קלינטון – – –

אלי דיין (העבודה):

לא, לא, אני רוצה שתבין בדיוק את ההערה שלי. היא מכוונת לכך, שדווקא כשאתה נלחם בטרור אתה חייב להילחם בו תוך שמירה על העקרונות של שלטון החוק ושל החופש, שהם הם התשובה לטרור.

אבל, עם זאת, כמובן, המדיניות צריכה להיות ברורה: להילחם בטרור מכל סוג ומכל מין שהוא, ללא שום פשרות, ללא שום כניעות וללא שום ניצול של החולשות שהטרוריסטים אולי חושבים שהן קיימות דווקא במשטר הדמוקרטי אשר רוצה לשמור על אותם ערכים של חופש ושל שוויון.

עם זאת, אדוני היושב-ראש, צריך להבין, ואני חושב שהאמריקנים מבינים היום, שבנושא הטרור חייב להיות שיתוף פעולה בין-לאומי. מדינה אחת אינה יכולה להילחם בטרור. חייבת להיות התארגנות בין-לאומית. ולכן צריך לחזק בימים אלה את הנשיא קלינטון, אשר מצא לנכון לנקוט סנקציות כלכליות חמורות נגד אירן. אנחנו רואים, לצערנו, שכמה מדינות באירופה שוקלות את האינטרסים הכלכליים שלהן. הרי גם האמריקנים יכלו לשקול את האינטרסים הכלכליים שלהם. אומרים, שזה גורם להם עוד כמה אלפי מקומות של אבטלה. ובכל זאת הם החליטו לנקוט סנקציות כלכליות, שגורמות להם נזק כלכלי, ולהילחם בטרור.

לכן, ללא שיתוף פעולה בין-לאומי של המדינות הדמוקרטיות, של המדינות החופשיות, לא ניתן להדביר את הטרור ולהילחם בו. זה לקח אחד שצריך ללמוד.

לקח שני הוא, כמובן, ששיתוף הפעולה הזה צריך להיות שיתוף פעולה מודיעיני בין-לאומי, שלא קיים היום, לצערנו, בין כל המדינות. לטרור הבין-לאומי יש זרועות שונות במקומות שונים, בארצות שונות. ללא שיתוף פעולה בין-לאומי, ללא סנקציות בין-לאומיות, סנקציות של כל המדינות, כלכליות ופוליטיות, לא ניתן להילחם בטרור ולהדביר אותו. ולעתים אין לחשוש אפילו מתגובה באמצעים צבאיים, כפי שעשו בזמנו נגד לוב. האמריקנים לא חששו לנקוט גם פעולה צבאית נגד לוב.

רחבעם זאבי (מולדת):

חבר הכנסת דיין, זה דבר נכון, אבל זה לא רלוונטי לאוקלהומה. מה שיתוף בין-לאומי היה עוזר להם באוקלהומה?

אלי דיין (העבודה):

אני לא מדבר עכשיו על אוקלהומה. אני מדבר עכשיו על העניין של המלחמה בטרור. אני רוצה להפיק מזה לקח. אוקלהומה זה עניין פנימי אמריקני. אם היה מודיעין טוב – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

זה לא קשור לשיתוף פעולה בין-לאומי.

אלי דיין (העבודה):

הפיגוע באוקלהומה הוא עניין אמריקני פנימי. אבל אם נדבר על הטרור שקשור למזרח התיכון – אם לא יהיה שיתוף פעולה בין-לאומי נגד הפונדמנטליזם האסלאמי הקיצוני, לא יהיה ניתן להתגבר עליו. לכן שמחתי לראות שדווקא האמריקנים, שפרסמו השנה את הדוח על המדינות שעוסקות בטרור, הם ציינו את רשימת המדינות שעדיין מעורבות בטרור. סוריה עדיין נמצאת ברשימת המדינות שמעורבות בטרור.

רחבעם זאבי (מולדת):

אז מדוע לעשות אתה שלום? מדינת טרור, מדינת סמים; מדוע לעשות אתה שלום?

אלי דיין (העבודה):

זו סוגיה אחרת. אני יכול להבין לשיטתך, אתה לא רוצה שלום עם סוריה.

רחבעם זאבי (מולדת):

עזוב את שיטתי. אני מדבר על שיטתך. אתה אומר שסוריה היא מדינת טרור. אז מדוע לעשות אתה שלום?

היו"ר ר' אדרי:

אדוני, אפשרתי לך כמה קריאות ביניים מבלי להעיר לך דבר. אודה לך, אדוני, אם תאפשר לחבר הכנסת דיין להמשיך בדבריו. בבקשה, חבר הכנסת דיין.

אלי דיין (העבודה):

אנחנו אומרים: ברשימות האלה נמצאות סוריה, אירן, עירק, לוב וסודן, והממשל האמריקני מכריז מלחמה כלכלית וסנקציות אחרות על הארצות האלה. אני חושב, שאנחנו צריכים לחזק את הגישה הזאת ולתבוע גם מהמדינות האירופיות, במיוחד ביום כזה, שבו אנחנו מציינים 50 שנה לניצחון על הנאצים, לתבוע מגרמניה שלא להסתכל על האינטרסים הכלכליים אלא להתגייס, היא ושאר מדינות אירופה, במלוא כוחן הכלכלי ועוצמתן האחרת כדי להעניש את הארצות האלה, כמו אירן ועירק, שהן מדינות שמעורבות בטרור. הטרור היום לא נוגע רק לטרוריסטים, יש היום גם טרור ממלכתי של כמה מדינות.

אשר לסוגיה של שלום: אם אנחנו הולכים לעשות עם סוריה, הרי ודאי שהתביעה הראשונה שלנו וגם האינטרס הראשון שלהם – וזו אחת המלחמות שהם נלחמים – שהם לא יהיו ברשימת הטרור. כשהם יעשו שלום עם ישראל – ואנחנו מקווים שזה יהיה שלום טוב, עם ביטחונות – הם כבר לא יתמכו לא ב"חזבאללה" ולא בשום ארגון טרור אחר, והם יתחייבו ששום ארגון טרור לא יהיה אצלם. בצורה כזאת אנחנו גם מצמצמים את סכנות הטרור.

רחבעם זאבי (מולדת):

כמו שערפאת לאחר השלום "הקיא" את ה"חמאס" מתוכו.

אלי דיין (העבודה):

דווקא היום אחד הלקחים שאנחנו צריכים להפיק הוא שיש לראות את הסכנות הצפויות מהטרור וממדינות שעוסקות בטרור; לדוגמה, אירן. היום הנשיא קלינטון נפגש עם ילצין, וטוב עשו ראש ממשלת ישראל ושר החוץ שמעון פרס והכנסת כולה שהם תובעים מהנשיא קלינטון לעמוד על כך, שרוסיה לא תספק כורים גרעיניים לאירן, שהיא מדינה שמזינה את הטרור באימונים, בכספים, באמצעים, נותנת להם בסיס, נותנת להם מקלט. הסכנה של הנשק הגרעיני חמורה יותר, כמובן, אם הוא מגיע למדינה שעוסקת בטרור.

לכן, אדוני היושב-ראש, אחד הלקחים החשובים הוא לדעת, שהטרור הוא סרטן, שהיום תוקף לא רק את המדינות שיש ביניהן סכסוך אלא הוא יכול לתקוף בכל מקום, הוא יכול לתקוף כל חברה דמוקרטית, כל חברה ששוכרת חופש, כי המטרה שלו היא להילחם נגד אותם עקרונות שהם בבסיס המדינות הדמוקרטיות.

אם זה טרור פנימי קיצוני, שבשבוע זה בא לידי ביטוי בשרפת בית-כנסת בגרמניה, או בקבוצה קיצונית שולית בארצות-הברית, שעשתה מה שעשתה באוקלהומה, או אם מדובר בארגונים טרוריסטיים או במדינות שעוסקות בטרור – הלקח צריך להיות, שעל המדינות הדמוקרטיות לשתף

פעולה, להתלכד, באמצעים פוליטיים, כלכליים, ולעתים אפילו צבאיים, כדי לשרש את הסרטן הזה, שיכול להתפשט ולגרום לשיבוש החיים, במיוחד בעולם החופשי. תודה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני, חבר הכנסת אלי דיין.

אני מזמין את אדוני שר המשטרה להשיב על ההצעות לסדר-היום של חברי הכנסת זאבי ודיין בדבר הלקחים בעקבות הפיגוע הרצחני באוקלהומה סיטי.

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, תרשו לי בפתיחת דברי לשלוח את תנחומיה של ממשלת ישראל לעם בארצות-הברית, לממשל האמריקני, לנשיא ארצות-הברית, על אובדן החיים בצורה כה ברוטלית, קשה, שידעו תושבי אוקלהומה סיטי בפיגוע חסר מצפון, אימתני, שהפיל חללים, ביניהם ילדים בגיל הרך ואזרחים חפים מכל אשמה.

אנחנו מכירים, לצערי הרב, אירועים דומים לאירוע זה, ואנחנו גם מביטים סביבנו ורואים תופעה – טוב עושה הבית הזה כשהוא דן בה – תופעה שיש לה כמה מאפיינים ויש לה, במקומות שונים בעולם, דפוס מסוים. אני מקווה, שיהיה ניתן לעצור אותו. בשלבים האלה נעשים צעדים מספר במישור הבין-לאומי, ואני אדבר עליהם.

כשהתכוננתי להשיב על ההצעות לסדר-היום רציתי להבחין ולהתייחס במיוחד לקבוצות קיצוניות של אנשים פנאטים, שהמניע שלהן עדיין לא ברור. חברי הקבוצות האלה מחזיקים באותן תפיסות גם כאשר המנהיג או המוביל איננו מודל לדוגמה, אפילו בהתנהגותו, גם כאשר הוא פוגע בקבוצה עצמה, כמו בקבוצת כורש, שמיוצאה יצאו – לפחות עד כמה שידוע לנו – אותם אנשים שביצעו את הפיגוע באוקלהומה סיטי. דוגמאות דומות יש לנו במקומות אחרים, אפילו בישראל, ואני אתייחס אליהן. השאלה היא אם יש להגדיר פעילות זאת כפעולת פשע, טרור, פשע מאורגן, פשע בין-לאומי, ובאיזו מידה ניתן למצוא מכנה משותף בין החברות השונות.

אני חייב לומר, היצר לא מאפשר לי לא לומר זאת: שמעתי את דבריו של חבר הכנסת זאבי, גם את דבריו הקודמים של חבר הכנסת בא-גד, והם מזכירים לי את הסיפור על הרב מליטא. אנשי ליטא היו ידועים כלמדנים. אחד הרבנים, צעיר לימים, ידע פרשה אחת היטב, את פרשת קורח, ובפרשות אחרות לא היה מצוי כל כך. לכן, כדי להגיע לפרשת קורח, אף שלא זאת היתה הפרשה, היה מוצא לו מדי פעם תירוץ, נימוק, כדי לחזור אליה. הוא היה נוהג להוציא את מטפחתו, שבתוכה מטבע זהב – קורח, כידוע, היה עשיר מופלג – וכשהמטבע היה נופל, היה אומר: אפרופו מטבע, זה קורח, והיה חוזר לפרשת קורח. תרשו לי לומר לכם: באיזה מקום אתם חוזרים לפרשת קורח.

יוסף בא-גד (מולדת):

הסיפור מוצלח, אבל לא הנמשל.

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת בא-גד, דווקא הוא היה מכוון יותר אליך מאשר אל חבר הכנסת זאבי.

רחבעם זאבי (מולדת):

קודם כול, אני שמח על הסיפור הזה, שאני מבין בנושא של המטבע. אבל תגיד לי מדוע המסקנות שלי על הטרור בישראל אינן נגזרות מהפיגוע באוקלהומה סיטי.

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת זאבי, אתה יודע שאני מכבד את דעתך, ואני אומר את זה תמיד.

רחבעם זאבי (מולדת):

זה הדדי.

שר המשטרה מ' שחל:

אני רוצה לגלות גם גילויים אחדים בתחום הזה, אבל ההתייחסות שלי היתה שאין לכוון את זה דווקא כריכה כוללת בטענה פוליטית לגיטימית על תפקודה של הממשלה. הבעיה הזאת מדאיגה את משטרות העולם, ודווקא ישראל, בנושא הזה של המאבק בקבוצות הקיצוניות נחשבת בעיני העולם, בצדק או לא בצדק, למובילה גם ברעיונות, גם ביוזמות, ותיכף אתייחס לכמה מהם.

רחבעם זאבי (מולדת):

324 חללים בטרור של האינתיפאדה. זאת תעודת כבוד לממשלות ישראל? אתה בזה רוצה להתגאות כלפי – – – שאינם יודעים את האמת? אתה ואני יודעים את האמת, שמחדל רודף פה מחדל.

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת זאבי, הרי אתה חוזר עכשיו ומוכיח שמה שטענתי הוא נכון, שחזרנו – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

שאני מבין בעניין.

שר המשטרה מ' שחל:

לא, חזרנו לפרשת קורח, כי אני בכל זאת רוצה לעשות איזו הבחנה. אני רוצה לבוא ולדבר על תופעה שאולי אנחנו מכירים אותה, מלווים אותה בהקשרים האלה שאנחנו חיים בתוכם בסביבה שבה אנחנו מצויים.

יש לה מאפיין שהוא אולי אחד מהמודלים של מה שקרה באוקלהומה או מה שקורה ביפן, שם פועלות קבוצות פנאטיות. אם כי אני במקומך לא הייתי כורך את כולם יחד, בחבילה אחת. מדוע? יש הבדל אחד חשוב מאוד בין הטרור הפונדמנטליסטי כאן, בארץ-ישראל, אפילו, לבין קבוצות פונדמנטליסטיות באלג'יריה ובמקומות אחרים. כאן היעד הוא לפגוע ביהודים. המטרה, כל המוטיבציה, שטיפת המוח, השימוש בצורה מעוותת גם בדת – לכל אלה יעד אחד ויחיד, ותשתיתו: השנאה ליהודים, להרוג ביהודים.

יש כמה דברים דומים בקבוצות קיצוניות שונות. העולם התחיל להתפכח לאט לאט גם משיקולים פוליטיים שונים של מדינות אלה ואחרות. אף שמדינת ישראל העלתה שנים את עניין הטרור, לא היו מוכנים לקבל את המסקנות שהגשנו. אמרנו, שהטרור הזה יפגע, בסופו של דבר, גם באלה שמצמיחים אותו, והנה זה קורה עכשיו בסביבתנו. העולם נחרד, וחלק מהמדינות החלו לחוש כי הטרור מתקרב אליהן.

עלינו לדעת כי לא מעט ממדינות אירופה לא מדווחות. יש להן אינפורמציה, יש להן מודיעין על התרחשויות מסביב. חלק מהדברים נובע מפונדמנטליזם אסלאמי דתי. פעילות ענפה מאוד נעשית על-ידי אירן, המשקיעה כסף רב ברפובליקות של מה שהיתה ברית-המועצות.

הם מזרימים כספים בשיטה מסוימת – בתחילה לבתי-ספר, בתחילה לחינוך. יש מדינות מספר, ואינני רוצה לנקוב בשמותיהן, שאפילו הטלוויזיה שם ממומנת על-ידי אותם גורמים. זה מתחיל מפעילות של סיוע חברתי סוציאלי, כביכול, למדינות עניות – מזון, הלבשה, חינוך, ספרים; כל זה בכמויות אדירות. אחרי זה יש קבוצות שמטיפות לפאנטיות במתכונת מסוימת מאוד. מדינות אירופה החלו להתעורר ולראות שהדבר הזה מתקרב לגבולותיהן, כי יש להן גם מיעוטים בקרבן.

בעיה נוספת שהחלה לתפוס ממד נוסף, ועם הזמן היה צורך לשכנע בעניין עצמו – האם יש קשר בין מימון הקבוצות האלה לבין מה שאנחנו מכנים פשע מאורגן. אותם כספים שדיברת עליהם ואמרת, שצריך לחוקק חוקים – משפטית, יש בעיה לגביהם. ודווקא ישראל, לא בממשלה הזאת אלא בממשלה קודמת, החלה בחקיקה בניסיון לומר, כי עמותות שמקבלות כספים למטרות לא חוקיות, ניתן יהיה להחרים את הכספים, להפקיע, לתבוע. ידידי פרופסור שאקי יודע שהכנסת חוקקה חוקים כאלה. יש חוקים מספר, אבל אכיפתם קשה מאוד, כי נטל ההוכחה לא פשוט, לא קל.

עכשיו עוברים לחקיקה נוספת. אני, אישית, התחלתי בהתכתבות ענפה בנושא הזה עם ראשי ה-FBI, עם אישים מספר במדינות מערב-אירופה וכדומה. אנחנו יודעים על כספים ויודעים גם איך הם מועברים. הטכנולוגיה המודרנית הביאה גם למצב חדש, שבו העברת כסף היא פעולה של פקס שנגמרת בכמה שניות. מעבירים ב"סוויפט" סכומי כסף גדולים שהמקור שלהם תמים, כביכול, המקבל שלהם תמים, כביכול, לפעמים הוא איש ביניים, והכספים עוברים לאגודה או לעמותה המצהירה שמטרותיה הן מטרות צדקה. אגב, חלק מהכסף אכן משמש גם למטרות חיוביות, אבל חלק אחר ממנו משמש לפעילות צבאית. השאלה היא איך אתה עומד בבית-משפט בבעיות האלה ומוכיח את מקור הכסף.

דיברתי עם האמריקנים ואמרתי להם: אל יהיה לכם שום ספק בעניין. ההתרמות האלה בסופו של דבר מגיעות ל"חמאס". אנחנו יודעים זאת. אנגליה, למשל, היא אחת המדינות המשמשות להעברת כספים כתחנת ביניים. זו פרשה אחת.

פרשה שנייה היא הקבוצות הקיצוניות. "פרשת כורש" בארצות-הברית. ואני לא צריך להגיד הרבה – אני חושב, שלקבוצת עוזי משולם בישראל יש סממנים מן הסוג הזה.

יוסף בא-גד (מולדת):

לא כדאי להשוות.

שר המשטרה מ' שחל:

לא, סלח לי, אנחנו רואים את הקבוצה הזאת כקבוצה קיצונית שאצל אנשיה לא פועל כל היגיון. יש מנהיג, ומה שהוא אומר האחרים עושים. הם מבטלים את עצמם ביטול מוחלט מפני רצונו.

יש עוד קבוצות קיצוניות, גם לא במסגרת של טרור, שפועלות בארץ ובמקומות אחרים.

העולם התעורר ויזם את כנס נפולי. בכנס זה השתתפו כ-80 שרים ונציגי 128 מדינות. לישראל היה שם תפקיד נכבד. בכל הענווה והצניעות אני חייב לומר, שאנחנו נחשבים למומחים ולמבינים בנושא הזה, ואני נדרש למפגשים ולביקורים שונים היום, בעיקר במדינות באגן הים התיכון, כדי להתייעץ אתנו מה לעשות.

להפתעתי, קיבלו בנפולי, בפעם הראשונה, את הצעתה של ישראל להכיר בטרור המונע על-ידי מניעים דתיים או אחרים, פונדמנטליסטיים, כפעולה של פשע מאורגן. הבאנו הוכחות. ואגב, פעולות מסוימות ממומנות גם על-ידי פשע. יש גופים – לא בארץ, ואני מדגיש זאת, ולא במסגרת הפונדמנטליזם האסלאמי, שאנחנו מכירים ויודעים אותו אלא במקומות אחרים – שסחר סמים משמש להם כמקור הכנסה לקניית נשק כדי לבצע פעולות טרור. יש מקומות כאלה; באסיה, למשל.

זו הפעם הראשונה שקיבלו את עמדתה של ישראל בעניין זה. ועוד דבר מפתיע – קיבלנו סיוע ממקור שבהתחלה לא חשבתי שיתגייס ויסכים אתנו. אלג'יריה תמכה, מצרים תמכה.

אלי דיין (העבודה):

אלג'יריה סובלת מזה.

שר המשטרה מ' שחל:

בדיוק. העניין התקרב אליהם, הם פתאום מבינים על מה אנחנו מדברים כל הזמן.

אנחנו הצענו גם הצעות מעשיות. הייתי בקהיר לפני שבוע – לא לשיחות מדיניות; נסעתי לשעות מספר כדי לנאום בכנס של האו"ם שהיה המשך לכנס בנפולי. הצענו שם הצעה מעשית ביוזמה ישראלית, הצעה משותפת לטורקיה, לישראל ולמצרים, להקים מרכז בין-לאומי – אחד מהמרכזים יהיה בישראל – להדרכה בנושא טרור, לשיתוף פעולה, להחלפת מודיעין, לחקיקה ולהתאמת חקיקה. כי אם אתה רוצה להחרים כסף, אתה חייב לקבל מידע ולשתף פעולה גם בנושאים אופרטיביים נוספים.

אביא דוגמה: אם עוצרים איש שעסק בטרור במדינה מסוימת, מותר למדינה שלישית שיש לה סיבות לתשאל אותו אדם להיכנס גם לחקירה במדינה האחרת. אלה דברים שלא מקובלים היום, והפרוצדורה מסובכת מאוד וקשה לביצוע. אנחנו מציעים הצעה כזאת, שתהיה אפשרות להיכנס.

אנחנו מציעים להעמיד לדין אדם במדינה שבה הוא ביצע את הנזק הגדול ביותר. צדק חבר הכנסת אלי דיין כאשר דיבר על הצורך בשיתוף פעולה בין-לאומי. בלעדי זה אי-אפשר לעקור את התופעה מן השורש.

יש עניינים מקומיים. באוקלהומה, למשל, העניין היה אמריקני, אבל יש פה דברים מקבילים דומים. חלק מהמבצעים מקבל גם הדרכה במדינות צד שלישי, מין יצוא טרור.

היו"ר י' עזרן:

אדוני השר, האם אפשר לשאול שאלה?

שר המשטרה מ' שחל:

בבקשה.

היו"ר י' עזרן:

אדוני הזכיר קבוצות טרור משיחיסטיות מסוכנות מאוד, כורש למשל, וזה נכון. אבל אני רוצה להגיד לאדוני – בכנסת קיבלנו החלטה להקים ועדת חקירה בנושא ילדי תימן. לפי האינפורמציה שבידי אדוני, והוא בוודאי יודע ידיעה מקפת את הנושא, אילו ידעו קבוצת משולם וחבריו, שאין לי שום קשר אתם, שבקשתם או דרישתם מתקבלת ומקימים את ועדת החקירה הזאת – האם גם אז היה המצב מידרדר? הרי הם לא התחילו לנהוג כפי שנהגו מייד. קשה לי מאוד לקבל – – –

שר המשטרה מ' שחל:

לדעתי, התופעה איננה קשורה רק לעניין הזה. נכון שהממשלה קיבלה החלטה להקים ועדת חקירה בנושא זה. אני חושש מאוד לומר שהבעיה עמוקה הרבה יותר וסבוכה הרבה יותר.

בקשר לפעילויות של הקבוצות הבלתי חוקיות, של הקבוצות המיסטיות – הממשלה החליטה להקים ועדה בעניין זה. קיבלתי החלטה להקים דסק מיוחד במשטרה, דסק מיוחד שעוסק בעיקר בתחומים האלה.

יש תורות משונות, ויש תופעה שהאיש המצטרף לקבוצה כזאת הופך להיות כנוע לה, אין לו דעה אישית. השאלה היא איך מונעים את זה ומה הם הגורמים שמביאים לכך, שאותו אדם שמצטרף לקבוצה הזאת מבטל לגמרי את דעתו, מבצע מה שמנהיג הקבוצה או מנהיגי הקבוצה אומרים לו והופך להיות רבובט. יש צורך לבחון את התופעות האלה, לבדוק אותן, להתחקות אחריהן ולהגיע לשיתוף פעולה בין-לאומי כדי למנוע את קיומן.

ואם אנחנו רוצים, אפשר לראות את הקצה השני של הפעולה ביפן – הרג המוני באמצעות גזים. קשה להבין את המוח שפועל מאחורי זה. אלה אנשים ממושמעים. מדובר בעשרות ואולי במאות אנשים שעושים את הפעולות האלה.

הנושא הזה העסיק אותנו. גם בעקבות דיונים שהיו כאן החליטה משטרת ישראל להקים דסק, ברמה הארצית, לטיפול בקבוצות בלתי חוקיות. הועברה הנחיה למחוזות המשטרה לפעול ברוח זאת. בשלבים האלה אנחנו אוספים את המודיעין וגם דנים בסוג הפעולה האופרטיבית, המבצעית, שמתאימה למקרים האלה, שצריך לשלב בה אנשי מקצוע שונים, כגון פסיכולוגים ואנשי דת. בעניינים האלה, לרבות קבוצת עוזי משולם, ביקשה המשטרה עצות איך לטפל בהם, איך לטפל בתופעה.

אני חושב, שהעולם היום מתחיל להתעורר לאט לאט. לאט לאט הוא מתחיל לדבר על אפשרות של שיתוף פעולה, לאט לאט הוא מכיר גם בתופעה הזאת שלא מעריכה חיי אדם, שפוגעת ללא נקיפת מצפון באנשים. אלה אנשים שאין להם מעצורים, לא מעצור מוסרי ולא מעצור רגשי.

אני נוסע מחר לאיטליה בעניין זה, כי האיטלקים היו המארחים של הכנס בנפולי, והם, למעשה, האנשים שמבקרים ועוקבים אחרי הפעולה. קבוצת מדינות הים התיכון מדברת על שיתוף פעולה בין

חברותיה – אנחנו נעמיד אותו למבחן – למשל, מחשב שיהיה בקשר תמידי; קשר טלפוני קבוע בין הקבוצות; מפגש בין המשטרות כדי להחליף מידע ולנסות להצר את צעדיהן של אותן קבוצות.

אדוני היושב-ראש, כאשר אנחנו מדברים על הטרור כסוג של פשע מאורגן, קשה היה לי להשתחרר מהדיעה, שבין 128 מדינות יושבות מדינות שרוב המדינות האחרות מתגוננות מפני פעולות שנעשות בהדרכתן. למשל, הנואם שנאם אחרי בקהיר היה התובע הכללי של אירן, שהציג את אירן כמודל לזכויות אזרח. קשה היה לי שלא לחוש באיזה תסכול, אינני יודע איך לקרוא לזה, שהנה הגופים הבין-לאומיים האלה אינם אוזרים אומץ לבוא ולומר בצורה ברורה וחד-משמעית, שחלק גדול מפעולות הטרור שאנחנו מכירים באזורנו, באזור הים התיכון, היה אולי נמנע, אילו היו עושים מאמצים בין-לאומיים למניעת הפעילות הזאת, כי ההדרכה והכספים המועברים ליעדים האלה מטרם אחת: להרוג כאן אנשים בלי הבחנה. אני מתכוון ל"חיזבאללה" בדרום-לבנון ול"חמאס" ול"ג'יהאד" בתוך השטחים.

אותם מקורות מאמנים כדי לפגוע באנשים, בסודן ובמקומות אחרים וגם באלג'יריה. מי שעוקב אחרי מה שקורה שם יראה את התופעה של מכוניות תופת, פגיעה באנשים, בנשים ובילדים ללא הבחנה, מוסלמים במוסלמים. ללא כל הבחנה. נעשית פעילות לטפל בבעיה הזאת. מצרים, למשל, הצליחה, לדעתי, לטפל טיפול די מוצלח בחלק מבעיות הטרור – אם לא בכל מקום, במקומות מסוימים, לפחות.

יש דברים שלא אוכל לפרט אותם כאן, באופן ברור. יש דברים שאינם זהים לחלוטין, אבל הכותרת של הפיגוע באוקלהומה יכולה לכלול בתוכה דברים דומים במתכונת דומה ולא פחות מסוכנת ועל כך, מטעמים מובנים, לא אוכל לפרט.

הבעיה הנוספת שאני מבקש להדגיש היא מדינות שאינן אוכפות חוק, מדינות שמושכות אליהן מרכזים שפועלים בתוכן והן מייצרות פשיעה וטרור למדינות אחרות. אירן היא אחת הדוגמאות לכך, ויש גם דוגמאות אחרות שבהן הממשל כממשל, אף שאינו יוזם את הפעולה הזאת, בחוסר האונים של מנגנוני האכיפה שלו הוא אפשר ועדיין מאפשר לצמיחתו של פשע וגם לפגיעה בחיי אדם.

אני מתלבט לאיזו ועדה להעביר את הנושא. אומר לכם בגילוי לב, אם יש מקום שהכנסת תתייחס לנושא הזה ברצינות ואפשר יהיה לשתף את חברי הכנסת קצת יותר בעומקם של דברים, זה חייב להיות מקום שאפשר יהיה לדבר בפניו בלי שהדברים ידלפו החוצה, כי אנחנו מדברים על דיני נפשות, אנחנו מדברים על בעיה מאוד רצינית, אנחנו מדברים על מקורות מידע, אנחנו מדברים גם על דברים שצופים לעתיד, ולא דווקא על לקחים מן העבר. לכן, אדוני היושב-ראש, אני עומד בפני דילמה – אולי ועדת הכנסת, אולי ועדת הפנים, שתקים בתוכה ועדה מצומצמת.

אני בהחלט מוכן, מתוך כבוד שאני רוחש לבית הזה, לחבריו, שיהיה פורום מתאים והולם כדי לשתף את הכנסת בחלק מהדברים – כמובן, לא בכל הדברים האופרטיביים אלא בסוגיה הזאת שמטרידה את משטרות העולם וללא ספק מטרידה גם את משטרת ישראל.

היו"ר י' עזרן:

תודה לאדוני השר. חבר הכנסת בא-גד רוצה להסיר את הצעתו של חבר הכנסת ד"ן. בבקשה.

יוסף בא-גד (מולדת):

אדוני היושב-ראש, כבוד השר, אני שואל: האם הועלתה הצעה שמדינות שחשודות בטרור – תיפסק התחבורה האווירית אליהן ומהן?

אני בטוח, שאם אירן או עירק, לדוגמה, תדענה, שאפילו חשד לפעולה מצדן יגרום לניתוק הקשר שלהן עם העולם – זו התשובה היחידה, השפה היחידה שהם יבינו. אני שואל את השאלה הזאת מפני שאני יודע שלא כאן נשיג אחדות בעניין. אני יודע, אפילו, שאחרי שקלינטון החליט מה שהחליט – צרפת לא משתפת פעולה. אני יודע. אבל נדמה לי, שאם המדינה הקטנה שלנו, ישראל, אם היא תעמוד על הדברים האלה ותדרוש ותחזור ותדרוש, אולי זה יהיה.

אני בטוח, כבוד השר, שאם ראש הממשלה, אחרי הפיגוע בכפר-דרום, במקום שהוא יאמר: נמגן את האוטובוסים ונחזור למלחמת השחרור עם אוטובוסים ממוגנים, אם במקום זה היו מודיעים על הפסקה תחבורה פרטית בכבישים משותפים – לא תחבורה פרטית ערבית אלא אולי רק אוטובוסים, גם זה ילמד לקח. נא לחשוב על הרעיונות גם אם הם באים מחבר כנסת פשוט.

היו"ר י' עזרן:

ולכן אתה מבקש להסיר את הצעתו. תודה. כל ההצעות האלה, כפי שהציע כבוד השר, יכולות לעלות בוועדה מצומצמת, אם תקום, ושם תוכל להציע אותן.

יוסף בא-גד (מולדת):

כדאי שהעם ישמע את הדברים.

היו"ר י' עזרן:

תודה. אבל הדברים האלה אינם קולות לעם אלא קולות בפנים, מה לעשות. רבותי, מה אדוני השר מציע, בכל זאת?

שר המשטרה מ' שחל:

לוועדה.

היו"ר י' עזרן:

אדוני לא אמר לאיזו ועדה.

אלי דיין (העבודה):

לוועדת הפנים.

היו"ר י' עזרן:

השר אמר ועדת הכנסת, אולי ועדת הפנים. היה אולי ואולי. לכן אני שואל.

שר המשטרה מ' שחל:

אני חושב שלוועדת הפנים; אם יקימו ועדה מצומצמת, זה רצוי.

היו"ר י' עזרן:

אני שומע. ובכן, אדוני המציע, חבר הכנסת דיין, אתה מסכים?

אלי דיין (העבודה):

כן, אדוני.

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת זאבי?

רחבעם זאבי (מולדת):

מבקש דיון במליאה.

אלי דיין (העבודה):

למה? הלוא יחזרו על אותם דברים.

קריאה:

זה יהיה בכנסת הבאה.

רחבעם זאבי (מולדת):

מה ההבדל?

היו"ר י' עזרן:

אם כן, מי בעד דיון במליאה? מי בעד להסיר? כי פורמלית יש לנו הצעה להסיר את הנושא מסדר-היום.

הצבעה מס' 7

בעד ההצעה לכלול את הנושאים בסדר-היום – 6

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושאים בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושאים בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר י' עזרן:

שישה בעד, אין מתנגדים ואין נמנעים. אני קובע, שהנושא הזה, כשיידון, יידון במליאה.

ובכן, רבותי, אני נועל את הישיבה שלא מן המניין הזאת. אני מתכבד להודיע על פתיחת הכנס הבא, כנס הקיץ, ביום שני, ט"ו באייר התשנ"ה, 15 במאי 1995, בשעה 16:00. תודה. הישיבה נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 17:30.